

Директива 92/43/ЕИО на Съвета за опазване на естествените
местообитания и на дивата флора и фауна

и

Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от
30 ноември 2009 година относно опазването на дивите птици

НАЦИОНАЛНА ПРИОРИТЕТНА РАМКА ЗА ДЕЙСТВИЕ (НПРД) ЗА НАТУРА 2000

БЪЛГАРИЯ

За многогодишния финансов период на ЕС 2014-2020

(септември 2013 г.)

ПОЯСНЕНИЯ

Настоящият документ представлява проект на Приоритетната рамка за действие за НАТУРА 2000 в България. В него е обобщена и представена наличната към момента информация, като са формулирани и предложени за общи и специфични приоритети, направена е приоритизация на видове и природни местообитания и са предложени общи и специфични приоритетни мерки. Представена е и бюджетна рамка.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
A. ВЪВЕЖДАЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА МРЕЖАТА НАТУРА 2000 ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ	9
A.1 Кратко представяне на типовете природни местообитания, включени в Приложение 1, и видове от Приложение 2 от Директивата за местообитанията и Приложение 1 и мигриращите видове птици, за които са определени защитените зони от НАТУРА 2000	10
A.2 Брой и площ на защитените зони от НАТУРА 2000	12
A.3 Основна информация за типовете земеползване и екосистемите в защитените зони от НАТУРА 2000	16
B. ПРИРОДОЗАЩИТНО СЪСТОЯНИЕ НА ВИДОВЕТЕ И ПРИРОДНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ.....	21
B.1 Най-актуална оценка на природозащитното състояние на видовете и природните местообитания за територията на България.....	21
B.1.a Типове природни местообитания и видове от Директивата за местообитанията.....	21
B.1.b Видове птици от Директивата за птиците.....	24
B.2 Цялостна оценка на природозащитното състояние по категории природни местообитания/групи видове	26
B.3 Преглед на основните заплахи и натиска върху видовете и природните местообитания	29
C. ЗАКОНОВИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗПОРЕДБИ ЗА ОПАЗВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ОТ НАТУРА 2000.....	31
C.1 Законови разпоредби.....	32
C.2 Напредък и перспективи за планиране на управлението на защитените зони от НАТУРА 2000	40
C.3 Съответни национални или инициативи на неправителствени организации и други за опазване и възстановяване на защитените зони от Натура 2000	43
D НАСТОЯЩ ОПИТ В ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ.....	45
D.1 Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.	46
D.2 Европейски фонд за рибарство (ЕФР)/Оперативна програма за развитие на сектор “Рибарство” 2007-2013 г.....	50
D.3 Структурни фондове и Кохезионен фонд.....	54
D.4 Програма LIFE+.....	60
D.5 Други основни източници на финансиране	62
E НАСТОЯЩА ОЦЕНКА НА ФИНАНСОВИТЕ НУЖДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ОТ НАТУРА 2000 В БЪЛГАРИЯ.....	65
F СТРАТЕГИЧЕСКИ КОНСЕРВАЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ ЗА НАТУРА 2000 ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 2014-2020	68
F.1 Резюме на приоритетите за периода 2014-2020 (и очакваните резултати от формулираните приоритети) за приоритетни природни местообитания и видове, имайки предвид нуждата от измерим напредък по под цел 1 на Стратегията за биологично разнообразие 2020, както и осигуряването на добро функциониране на мрежата НАТУРА 2000	70
F.2 Резюме на приоритетите за периода 2014-2020 (и очакваните резултати от формулираните приоритети) за други природни местообитания и видове в обхвата на директивите, имайки предвид нуждата от измерим напредък за	

подцел 1 на Стратегията за биологично разнообразие 2020, както и осигуряването на добро функциониране на мрежата НАТУРА 2000	75
F.3 Стратегически приоритети във връзка с финансиране на дейности в НАТУРА 2000, целящи да осигурят зелен туризъм и работни места, да подкрепят борбата с климатичните промени и адаптацията към тях или други екосистемни ползи, за изследвания, образование, обучения, повишаване на съзнанието и промотиране на партньорство (включително трансгранично), свързани с управлението на НАТУРА 2000	86
G ОПИСАНИЕ НА КЛЮЧОВИТЕ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ	94
G.1 Приоритетни мерки	94
G.1.a Общи приоритетни мерки за НАТУРА 2000	94
G.1.b Приоритетни мерки за НАТУРА 2000 за земеделски и горски местообитания и видове	101
G.1.c Приоритетни мерки за НАТУРА 2000 в морски и крайбрежни местообитания и видове	109
G.1.d Приоритетни мерки за природни местообитания и видове от влажните зони в рамките на мрежата НАТУРА 2000, (включително торфищата).....	118
G.2 Други приоритетни мерки	126
G.2.a Приоритетни мерки за осигуряване на екосистемни ползи от НАТУРА 2000, особено свързани с адаптирането към или смекчаването на климатичните промени	126
G.2.b Приоритетни мерки за популяризация на устойчив туризъм и заетост във връзка с НАТУРА 2000	129
G.2.c Приоритетни мерки за популяризиране на иновативни подходи във връзка с Натура 2000	130
G.3 Таблица, с обобщени приоритетни мерки по типове природни местообитания и видове	160
H МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА НПРД ЗА НАТУРА 2000	198

ВЪВЕДЕНИЕ

Загубата на биологично разнообразие е глобален проблем в световен, европейски и национален мащаб. Европейският съюз води активна политика за справяне с него. Изграждането на европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 в страните от ЕС е пряко следствие от тази екологична политика. **Основната цел на НАТУРА 2000** е да осигури условия за защита и оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа. Понастоящем изграждането на НАТУРА 2000 България е в много напреднал стадий и предстоящият програмен период (2014-2020 г.) е решаващ както за пълноценното функциониране на мрежата и нейното ефективно управление, така и за постигането на амбициозната цел на ЕС за биоразнообразието:

„Да спре влошаването на състоянието на всички видове и местообитания, включени в законодателството на ЕС за природата и да постигне значително и измеримо подобрене в състоянието им, така че в сравнение с настоящите оценки: (i) броят на оценките, показващи подобро природозащитно състояние съгласно директивата за местообитанията да се увеличи със 100 % за природните местообитания и с 50 % за видовете“

(Стратегическа цел 1 на Стратегията за биологично разнообразие на ЕС до 2020 г.)

Постигането на тази цел изисква последователни и систематични усилия на всички държави-членки и инвестиции в биоразнообразието. По тази причина ЕС отчете необходимостта от планиране, което да гарантира по-добрата интеграция на инвестициите в НАТУРА 2000 в съответните национални политики и инструментите за тяхното финансиране.

В резултат от тази необходимост и съгласно чл. 8 на Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (т.нар. Директива за местообитанията) ЕС въведе единен стандарт за стратегическо планиране на дейностите по НАТУРА 2000, като задължи държавите-членки да разработят **Национална приоритетна рамка за действие по НАТУРА 2000** (НПРД).

Целта на НПРД е да се определят по-добре нуждите от финансиране и приоритетите за защитените зони от НАТУРА 2000 на национално и регионално ниво и с това да се улесни интеграцията им в бъдещите програми за финансиране

от различните европейските финансови инструменти. Заложеното в програмите финансиране за зоните по НАТУРА 2000 трябва да бъде в съответствие с мерките от НПРД и източниците на финансиране за тези мерки, посочени в Рамката.

Следва да се има предвид, че регламентите на самите европейски структурни инструменти, чрез които се финансират отделните програми, нямат дефинирано предварително условие относно финансирането на дейности по опазване на биологичното разнообразие. Изискванията, обаче, на Директивата за местообитанията, за определяне на природозащитни цели и постигане на благоприятно природозащитно състояние на защитените природни местообитания и видове, прави разходите, свързани с биологичното разнообразие, важен елемент, който трябва да се вземе под внимание при процеса на планиране и програмиране.

Основната отговорност за планирането на финансовите ресурси, необходими за дейности по НАТУРА 2000, е на всяка от държавите-членки, но чл. 8 от Директивата за местообитанията изрично подчертава необходимостта от подкрепата на ЕС за управление на защитените зони от НАТУРА 2000 чрез осигуряване на съфинансиране от инструменти на Общността. В този смисъл планирането на дейностите по НАТУРА 2000 е в пряка връзка с бюджета на Стратегията „Европа 2020“ и начина на програмиране и разпределение на ресурсите на Общността.

Досегашният подход, въведен от Комисията през 2004 г. за финансиране на мрежата НАТУРА 2000 през периода 2007-2013 г., бе средствата за НАТУРА 2000 да са част от финансирането на различните секторни политики. Този подход бе избран, за да се гарантира, че управлението на защитените зони от НАТУРА 2000 ще е част от по-широка политика за управление на земите и водите. По тази причина мерки, свързани с НАТУРА 2000, присъстват в различните секторни програми за периода. Въпреки че е отчетен значителен напредък в реализацията на дейности, свързани с биологичното разнообразие, при анализ на периода 2007-2013 г. става ясно, че възможностите за съфинансиране за НАТУРА 2000 не са били напълно използвани. По тази причина **за периода 2014-2020 г. Комисията прилага нов подход на планиране на финансовите ресурси и в частност тези за реализация на политиката по опазване на биологичното разнообразие.** Той се изразява на първо място в интегрирането на нуждите от инвестиции в биоразнообразието в основните инструменти за финансиране на ЕС, както и в постигане на синергия с финансирането, свързано с борбата с изменението на климата (например прилагането на екосистемни подходи за смекчаване и адаптиране). Това от своя страна налага необходимостта от планов документ, в който да залегне принципът на тази интеграция, тъй като **от изключителна важност за осигуряване на необходимото ниво на**

финансиране на политиката по опазване на биологично разнообразие е добрата координация между различните финансови инструменти, които се очаква да финансират дейности по НАТУРА 2000. За да се постигне такава координация, инвестиционните нужди на НАТУРА 2000 на национално ниво са обвързани в обща национална приоритетна рамка за действие.

Подготовката на качествена НПРД е от огромно значение, за да се гарантира по-добра интеграция на инвестициите в НАТУРА 2000 в съответните политики и инструменти за финансиране. Този процес на интеграция предполага **финансирането на НПРД да има хоризонтален характер, като всеки от възможните финансови инструменти на ЕС има оптимално ниво на използване за нуждите на НАТУРА 2000 и респективно принос в постигането на целите на опазване на биологичното разнообразие**. За програмния период 2014-2020 г. се очаква основната част от приноса на ЕС към финансирането в областта на биологичното разнообразие да дойде от европейските фондове. Това са:

- *Европейски фонд за регионално развитие и Кохезионен фонд*, насочени към преодоляване на основните дисбаланси в структурното развитие на регионално и национално ниво. Тези фондове могат да предоставят помощ за финансирането на мерки, свързани с опазването на биологичното разнообразие, НАТУРА 2000, опазването и възстановяването на услугите от екосистеми и изграждането/развитието на зелена инфраструктура.
- *Европейски социален фонд*: средствата от него се очаква да допринесат за постигането на целите на биологичното разнообразие чрез подпомагане на реформата в образованието и системите на обучение, адаптиране на уменията и квалификациите, повишаване на уменията на работната сила и разкриване на нови работни места.
- *Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)*: фондът има ключова роля за финансиране на дейности в областта на биологичното разнообразие. Поради характера на финансирането от ЕЗФРСР (директни плащания) инструментът може да подпомага щадящи биологичното разнообразие практики за управление на земите, като допълва осигурените чрез ЕФРР или КФ възможности за еднократни инвестиции.
- *Европейски фонд за морско дело и рибарство*: финансовата подкрепа от този фонд за нуждите на опазване на биологичното разнообразие е свързана с насърчаване на устойчив сектор на рибарството с ефективно използване на ресурсите чрез "намаляване на въздействието на риболова върху морската околна среда" и "опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми, както и услугите, които

предоставят те” и с насърчаване на сектор „аквакултури“ за прилагане на практики с високо ниво на опазване на околната среда”.

Освен тези инструменти, в многогодишната рамкова програма 2014-2020 г. са предвидени и други важни възможности. Такива са финансовите ресурси на **рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации Horizon 2020** и **програма LIFE**, като единственият и ключов инструмент на ЕС, посветен на околната среда.

Тази финансова перспектива за периода 2014-2020 г. определя и възможностите за финансиране на дейности по НАТУРА 2000, които са дефинирани под формата на **приоритети и мерки в НПРД**. Тя осигурява гъвкавост на рамката, така че нейното изготвяне да бъде съобразено не само с европейските стратегически цели, но и с националната специфика. Разработването на НПРД се осъществява в условията на широко обществено участие на всички заинтересовани страни. По този начин формулираният набор от приоритети в рамката ще допринесе както за постигане на конзервационните цели, свързани с подобряването на природозащитното състояние на приоритетните видове и местообитания, така и за удовлетворяване на потребностите на местните общности от устойчиво социално-икономическо развитие и повишено качество на живот. От тази гледна точка процесът на **разработване на НПРД може да се дефинира като консултативен процес**, който консолидира интересите, целите и приоритетите на различни участници от различни сектори и едновременно с това води до обществен консенсус относно значимостта на политиката по опазване на биологичното разнообразие.

Такъв консенсус налага **разбирането за биологичното разнообразие като природен капитал**, в който са необходими инвестиции, но и който генерира обществени ползи. Възвращаемостта на инвестициите в биологичното разнообразие е сравнително бавна, но те имат незаменима роля не само за дългосрочното опазване на европейските видове и природни местообитания, но и за устойчивото развитие. Този природен капитал предлага екосистемни услуги от изключителна значимост и подкрепя за икономиката. Всяко влошаване на състоянието на екосистемите и свързаните с тях видове и природни местообитания или всяка загуба застрашава предлагането на тези услуги и в дългосрочен план води до влошаване на благосъстоянието и измерими икономически загуби за населението. Именно това разбиране е в основата на приоритизацията, направена в НПРД по НАТУРА 2000 в България за периода 2014-2020 г. Съдържанието на приоритетите е изпълнено с конкретни мерки, чието изпълнение да доведе до ясни и осезаеми екологични и социално-икономически ползи от опазване на биологичното разнообразие и доброто управление на мрежата НАТУРА 2000.

А. ВЪВЕЖДАЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА МРЕЖАТА НАТУРА 2000 ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ

НАТУРА 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, за да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и природни местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две от директивите на Европейския съюз в сферата на околната среда – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕС, кодифицирана чрез Директива 2009/147/ЕС, за опазването на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

Съгласно Закона за биологичното разнообразие в страната се обявяват защитени зони като част от националната екологична мрежа. Това са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове, включително птици, както и типове природни местообитания, включени в анексите на Директивата за хабитатите и Директивата за птиците. Списъците с природните местообитания и видовете, включително птици, за чиито местообитания се определят защитени зони, са изброени в Приложения 1 и 2 на закона.

Процесът по създаване на екологичната мрежа НАТУРА 2000 в България започва през 2002 г. с приемането на Закона за биологичното разнообразие, който въвежда нормите на двете европейски директиви.

От 2002 г. до 2006 г., благодарение на успешното изпълнение на редица проекти, е изработен национален списък с потенциални места на НАТУРА 2000. Първоначално предложеният списък съдържа 114 защитени зони за опазване на дивите птици (НАТУРА 2000 места по Директивата за птиците), обхващащи приблизително 23,6 % от територията на страната, и 225 защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (НАТУРА 2000 места по Директивата за хабитатите), обхващащи приблизително 30 % от територията на страната.

С решения №122/02.03.2007 г., № 661/16.10.2007 г. и № 802/04.12.2007 г. на Министерски съвет на Р България, България представя в Европейската комисия национален списък с потенциални НАТУРА 2000 места, който съдържа:

- ✓ 114 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 20,4 % от територията на България;
- ✓ 228 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи

29,5 % от територията на България.

С Решения на Министерския съвет № 811/16.11.2010 г., и № 335/26.05.2011 г. националният списък със защитени зони е допълнен и в момента съдържа **118** защитени зони за опазване на дивите птици и **231** защитени зони за опазване на природните местообитания. По-късно броят на защитените зони за природните местообитания е увеличен с 3 морски зони.

A.1 Кратко представяне на типовете природни местообитания, включени в Приложение 1, и видове от Приложение 2 от Директивата за местообитанията и Приложение 1 и мигриращите видове птици, за които са определени защитените зони от НАТУРА 2000

Изготвена е оценка на значимостта на територията по отношение на конкретните видове и типове местообитания, вкл. оценка на важността на всяка една от зоните за поддържане на местообитанията на конкретните видове или типове природни местообитания. Резултатите от тази оценка са представени в *Приложение 1: Оценка на значимостта на територията по отношение на конкретните видове, вкл. оценка на важността на всяка една от зоните за поддържане на местообитанията на конкретните видове и Приложение 2: Оценка на значимостта на територията по отношение на конкретните типове природни местообитания, вкл. оценка на важността на всяка една от зоните за поддържане на типове природни местообитания.*

Обобщената информация е представена по-долу:

От Приложение 1 на Директивата за местообитанията в България са представени 90 типа природни местообитания, обособени в следните основни типове (*Приложение 3: Типове природни местообитания от Приложение I на Директивата за местообитанията в България*):

- ✓ Крайбрежни и халофитни местообитания – 12 типа;
- ✓ Крайбрежни пясъчни и континентални дюни – 6 типа;
- ✓ Сладководни местообитания – 6 типа;
- ✓ Умереноконтинентални ерикоидни храсталаци – 10 типа;
- ✓ Естествени и полуестествени тревни формации – 18 типа;
- ✓ Преовлажнени тресавища, калища и мочурища – 4 типа;
- ✓ Скални местообитания и пещери – 7 типа;
- ✓ Гори – 27 типа.

Предмет на опазване в България съгласно Приложение II на Директивата за

местообитанията са 121 вида (*Приложение 4: Видове от Приложение II на Директивата за местообитанията в България*), от които:

- ✓ 21 вида висши растения и мъхове;
- ✓ 40 вида безгръбначни животни;
- ✓ 24 вида риби
- ✓ 12 вида земноводни и влечуги;
- ✓ 12 вида бозайници (без прилепи);
- ✓ 12 вида прилепи.

28 природни местообитания от Приложение I и 8 вида от Приложение II на Директивата за местообитанията са приоритетни за опазване.

Предмет на опазване в България по Директивата за птиците (*Приложение I*) са 120 вида птици и 70 вида мигриращи птици, които не са обхванати от Приложение I (*Приложение 5: Видове застрашени птици, съгласно Приложение I на Директивата за птиците, които се среща в България и Приложение 6: Видове мигриращи птици, които не са обхванати от Приложение I на Директивата за птиците*).

От видовете, изброени в Приложение I на Директива за птиците, 12 вида птици са определени като видове с най-висок статут на застрашеност съгласно категориите на IUCN.

Име н български	Научно име	Име на английски	IUCN категория (EN, VU, CR)
Къдроглав пеликан	<i>Pelecanus crispus</i>	Dalmatian Pelican	VU
Голям креслив орел	<i>Aquila clanga</i>	Greater Spotted Eagle	VU
Кръстат (царски) орел	<i>Aquila heliaca</i>	Eastern Imperial Eagle	VU
Дропла	<i>Otis tarda</i>	Great Bustard	VU
Водно шаварче	<i>Acrocephalus paludicola</i>	Aquatic Warbler	VU
Обикновен буревестник	<i>Puffinus yelkouan</i>	Yelkouan Shearwater	VU
Малка белочела гъска	<i>Anser erythropus</i>	Lesser White-fronted Goose	VU
Тънноклюн свирец	<i>Numenius tenuirostris</i>	Slender-billed Curlew	CR
Ловен сокол	<i>Falco cherrug</i>	Saker Falcon	EN
Тръноопашата патица	<i>Oxyura leucocephala</i>	White-headed Duck	EN
Египетски лешояд	<i>Neophron percnopterus</i>	Egyptian Vulture	EN
Червеногуша гъска	<i>Branta ruficollis</i>	Red-breasted Goose	EN

A.2 Брой и площ на защитените зони от НАТУРА 2000

Разширяването на Европейския съюз с две нови държави-членки (България и Румъния) през 2007 г. доведе до изменения на природозащитното законодателство на ЕС – на Директивата за птиците, кодифицирана с Директива 2009/147/ЕО, и Директивата за местообитанията (92/43/ЕЕС). Въз основа на политическото споразумение, посочено в Договора за присъединяване, Съветът прие директива за осъществяване на промени – Директива 2006/105/ЕО на Съвета от 20 ноември 2006 година за адаптиране на Директиви 73/239/ЕИО, 74/557/ЕИО и 2002/83/ЕО в областта на околната среда с оглед присъединяването на България и Румъния. Приложенията на директивите бяха изменени чрез добавяне на типични и застрашени видове и природни местообитания за новите държави-членки. Работата по създаването и разширяването на мрежата НАТУРА 2000 продължи и след присъединяването на България към Европейския съюз, което доведе до увеличаване на площта и броя на първоначално създадените защитени зони.

Територии от значение за Общността (SCIs)	<p>Понастоящем в България са определени 234 защитени зони от Натура 2000 по Директивата за местообитанията, наричани SCI (Sites of Community Importance). 13 SCI зони се припокриват със Special Protection Areas (SPA) – зони по Директивата за птиците (общата площ на припокритите зони е 3138 км²).</p> <p>От 234 зони по Директивата за местообитанията 3 са изцяло с морска акватория (BG0001500 Аладжа банка, BG0001501 Емона, BG0001502 Отманли) с обща площ 56 023,74 ха, а 14 включват в границите си и морска акватория (BG0000154 Езеро Дуранкулак, BG0000621 Езеро Шабла – Езерец, BG0000573 Комплекс Калиакра, BG0000103 Галата, BG0000116 Камчия, BG0000100 Плаж Шкорпиловци, BG0001004 Емине – Иракли, BG0000574 Ахелой - Равда – Несебър, BG0000620 Поморие, BG0000271 Мандра-Пода, BG0000242 Залив Ченгене скеле, BG0000146 Плаж Градина - Златна рибка, BG0001001 Ропотамо, BG0001007 Странджа).</p> <p>Обща площ на SCIs: 35 740 км² (към септември 2013 г.)</p>
Връзка с решенията на Комисията за територии от значение за Общността	<p><u>2013/22/ЕС:</u> Решение за изпълнение на Комисията от 16 ноември 2012 година за приемане на шести актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Алпийския биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2012) 8120).</p> <p><u>2012/12/ЕС:</u> Решение за изпълнение на Комисията от 18 ноември 2011 година за приемане на пети актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Алпийския биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2011) 8202).</p> <p><u>2011/62/ЕС:</u> Решение на Комисията от 10 януари 2011 година за</p>

приемане, съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета, на четвърти актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Алпийския биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2010) 9663).

2010/42/: Решение на Комисията от 22 декември 2009 година за приемане, съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета, на трети актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Алпийския биогеографски район (нотифицирано под номер С (2009) 10415).

2009/91/ЕС от 12 декември 2008 година за приемане, съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета, на втори актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Алпийския биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2008) 7973).

2013/30/ЕС: Решение за изпълнение на Комисията от 16 ноември 2012 година за приемане на първи актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Черноморския биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2012) 8234).

2009/92/ЕО от 12 декември 2008 година за приемане, съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета, на първоначален списък на териториите от значение за Общността в Черноморския биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2008) 7974).

2013/23/ЕС: Решение за изпълнение на Комисията от 16 ноември 2012 година за приемане на шести актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Континенталния биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2012) 8135).

2012/14/ЕС: Решение за изпълнение на Комисията от 18 ноември 2011 година за приемане на пети актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Континенталния биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2011) 8278).

2011/64/ЕС: Решение на Комисията от 10 януари 2011 година за приемане, съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета, на четвърти актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Континенталния биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2010) 9669).

2010/44/: Решение на Комисията от 22 декември 2009 година за приемане, съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета, на трети актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Континенталния биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2009) 10422).

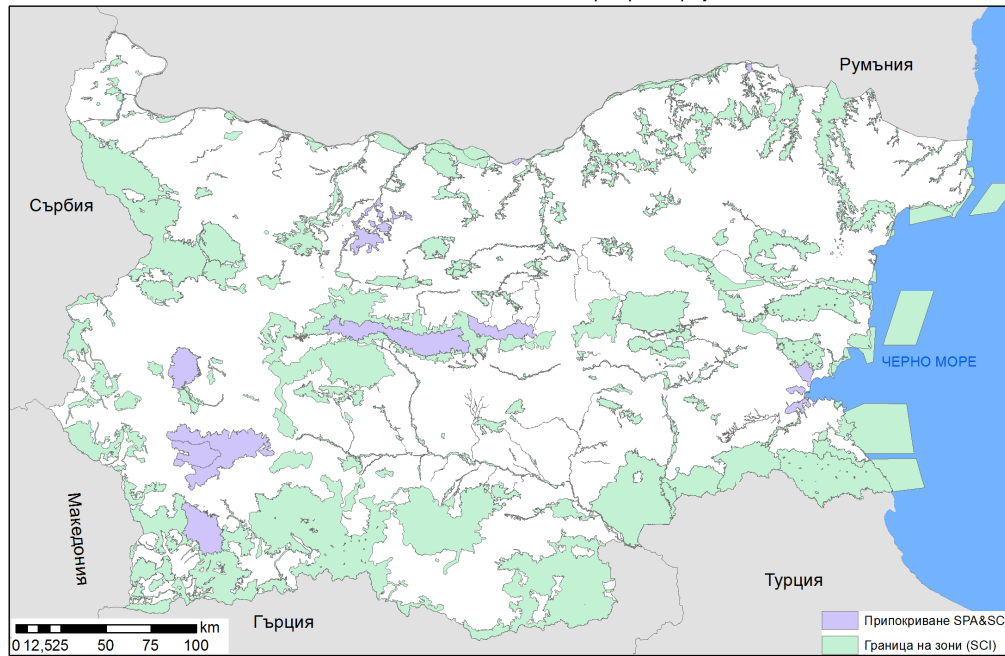
2009/93/ЕО Решение на Комисията от 12 декември 2008 година за приемане, съгласно Директива 92/43/ЕИО на Съвета, на втори актуализиран списък на териториите от значение за Общността в Континенталния биогеографски регион (нотифицирано под номер С (2008) 8039).

Връзка към решенията:

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/sites_hab/biogeog_regions/index_en.htm

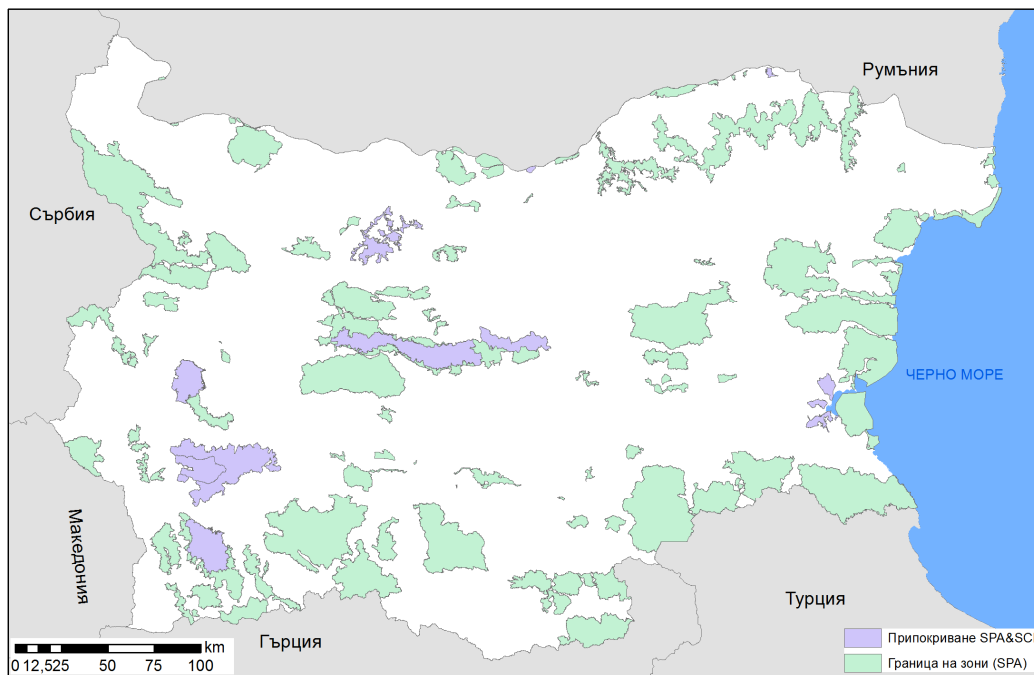
Територии със специален режим на защита съгласно 92/43/ЕИО (SACs)	Процесът по утвърждаване на SCIs и определянето им за SACs следва да бъде завършен до края на 2014 г.
Специални защитени зони съгласно Директива 79/409/ЕИО (SPAs)	В България са определени 118 защитени зони от Натура 2000 по Директивата за птиците. 13 от тях се припокриват със защитени зони по Директивата за местообитанията SCI зони. Обща площ на SPAs: 25 642 км ² (към септември 2013 г.)
Общо НАТУРА 2000 сухоземна територия	Общата площ на защитените зони за птиците (SPA) и защитените зони за местообитанията (SCI) при отчитане на припокриването, включително акватория е 40907 км ² (към септември 2013 г.) Сухоземната площ на защитените зони за птиците (SPA) и защитените зони за местообитанията (SCI) при отчитане на припокриването е 38 549 км ² (без акватория) (към септември 2013 г.)
Общо НАТУРА 2000 морска територия	Включва акватория на 14 защитени зони за местообитанията (SCI) – 1798 км ² и акватория на 3 (SCI) изцяло морски защитени зони за местообитанията – 560 км ² . Общо Натура 2000 акватория 2358 км ² (към септември 2013 г.)

Защитени зони в мрежата НАТУРА 2000
съгласно Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните
местообитания и на дивата флора и фауна

Карта на защитени зони на мрежата НАТУРА 2000 съгласно Директивата за местообитанията

Защитени зони в мрежата НАТУРА 2000
съгласно Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици

Карта на защитени зони на мрежата НАТУРА 2000 съгласно Директивата за птиците

Изготвен е актуален списък на защитените зони от Натура 2000 в България. В рамките на тази информация са отбелязани зоните, в рамките на които са включени приоритетни видове или типове природни местообитания.

Списъкът със защитените зони на мрежата НАТУРА 2000 съгласно Директивата за местообитанията и съгласно Директивата за птиците е представен в *Приложение 7: Списък със защитените зони на мрежата НАТУРА 2000 съгласно Директивата за местообитанията и съгласно Директивата за птиците.*

А.3 Основна информация за типовете земеползване и екосистемите в защитените зони от НАТУРА 2000

При изготвянето на картата на екосистемите в България е използван подходът на работната група на ЕК, наречен Картиране и оценка на екосистемите и техните услуги (Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services (MAES)). Тази карта допълнително ще бъде обсъдена със заинтересованите страни преди да бъде възприета за използване за целите на управлението.

Биологичните съобщества, намиращи се в постоянно взаимодействие чрез кръговрата на веществата и потока на енергията, с обитаваната от тях абиотична среда, имаща относително сходни екологични параметри (литосфера, педосфера, хидросфера, атмосфера, климатични и космически фактори), в биологичната наука се наричат **екосистеми**. Разположението на България на кръстопътя на три биоклиматични области и ускоряващата се глобална промяна на климата влияят върху биологичното разнообразие на страната и сформираниите екосистеми.

Картирането и оценката на екосистемите и определянето на услугите, които те предоставят, е един от основополагащите принципи в Стратегията за биологично разнообразие на ЕС (вж. Дейност 5 на Стратегията). За тази цел се разработва цялостна аналитична рамка, която да бъде прилагана от ЕС и държавите-членки, за да се осигури устойчиво развитие и последователност на прилаганите подходи. Аналитичната рамка на MAES обвързва състоянието на екосистемите в Европа с благосъстоянието на хората посредством предоставяне на екосистемни услуги. Тази концепция включва и типология на екосистемите и на екосистемните услуги.

Подходът за оценката на екосистемните услуги до голяма степен се основава на съществуващата информация, в частност от наличните общоевропейски бази данни. За набирането на информация за тях се използват дистанционни наблюдения на средата или данни и резултати, събрани на място или симулирани чрез екологични модели за оценка на видовете и местообитанията, замърсяване на въздуха, водните количества, качество на почвата или свързаните с тях проблеми. Използват се и други източници на

информация, например наличните статистически данни за земното покритие и земеползването. Ползва се горска и земеделска статистика и данни от агро-пазарна информация.

Предложените от работната група на MAES типове екосистеми са:

- ✓ Земни, които включват (1) урбанизирани, (2) земеделски, (3) тревисти, (4) горски, (5) хресталачни и ерекоидни, (6) площи с разпокъсана растителност или без растителност, (7) влажни зони;
- ✓ Сладки води, които включват (8) реки и езера;
- ✓ Морски, които включват (9) крайбрежни влажни зони.

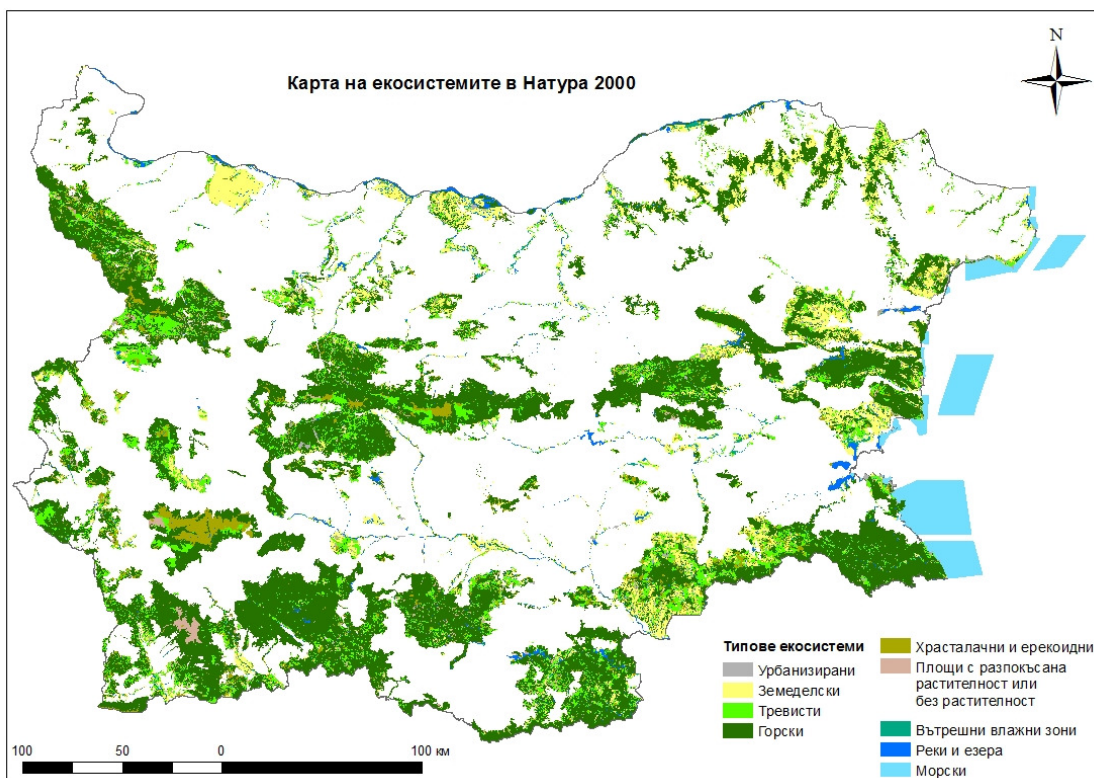
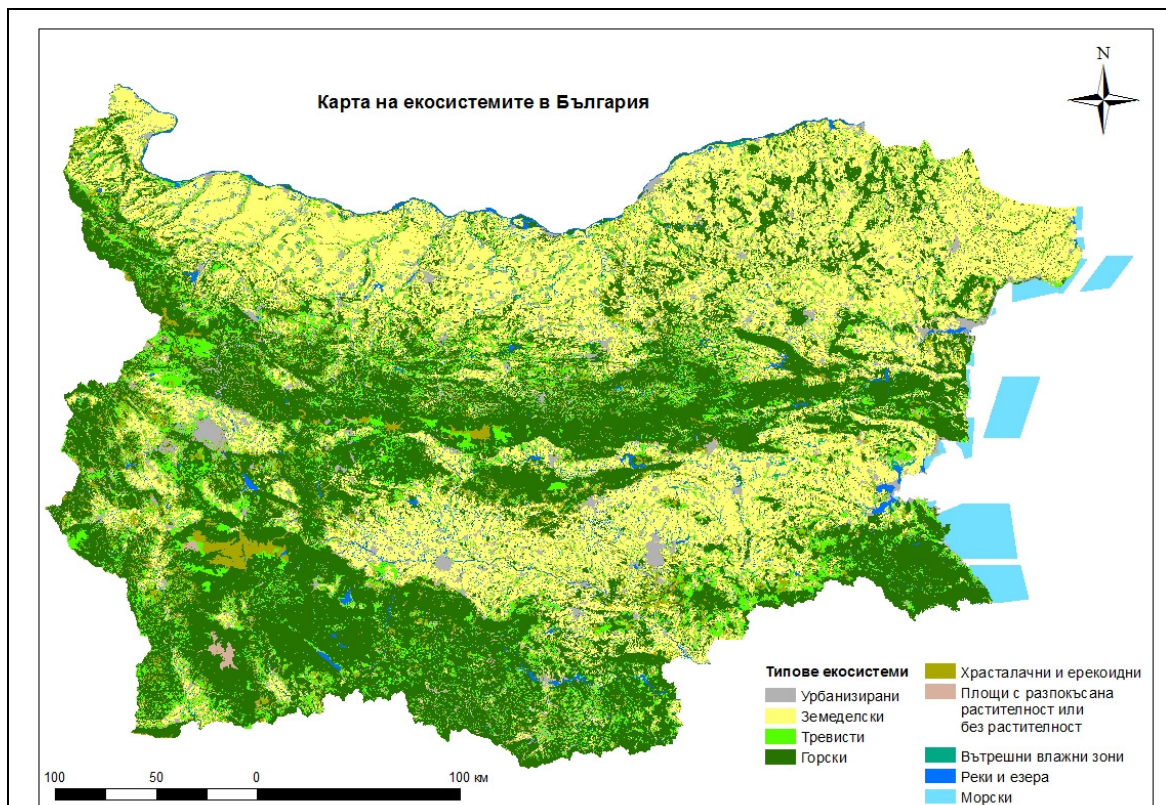
Картата на екосистемите в България е създадена след завършване на следните геостатистическите анализи:

- ✓ Генериране на основните картни единици;
- ✓ Идентифициране на типовете екосистеми на основа на картата на природните местообитания в България;
- ✓ Идентифициране на типовете екосистеми на основа на картата на физическите блокове;
- ✓ Идентифициране на типовете екосистеми на основа на картата Корине Ланкавър.

Цифровият графичен полигонов слой, съдържа информация за всяка една площна единица (полигон), идентифицирана като определен тип екосистема, както следва:

- ✓ Тип екосистема;
- ✓ Тип земеползване, съгласно карта на физическите блокове;
- ✓ Тип земеползване съгласно Корине Ландкавър;
- ✓ Тип природно местообитание съгласно Приложение I от Директива 92/43 на ЕИО.

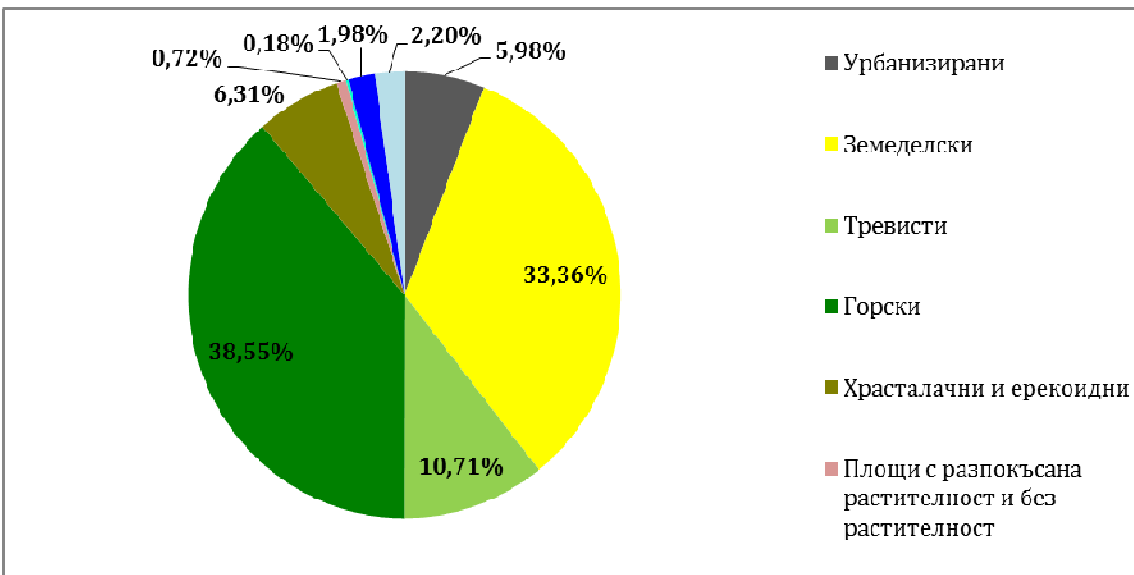
Цифровата информация е организирана в геобазаданни, и е проверена за топологични грешки на площи припокривания.

Като резултат от създаването на картата на екосистемите в България, е изчислено и площното разпространение на всеки един тип екосистема на територията на страната.

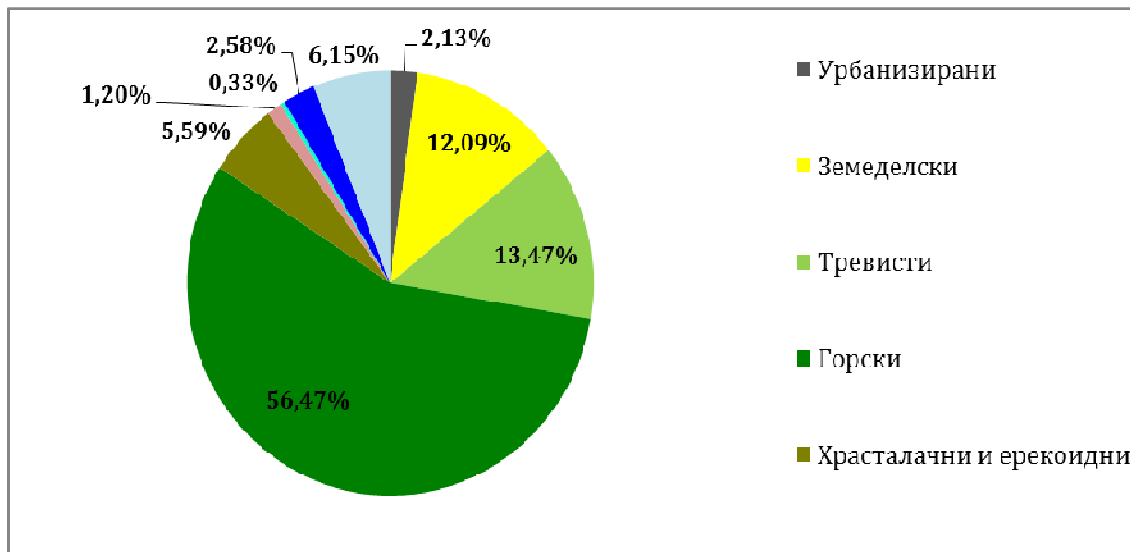
Площно разпределение на типовете екосистеми на територията на страната

Типове екосистеми	Площ в ха	%
Урбанизирани	678624	5,98
Земеделски	3784997	33,36
Тревисти	1215187	10,71
Горски	4373959	38,55
Храсталачни и ерекоидни	716551	6,31
Площи с разпокъсана растителност и без растителност	82237	0,72
Вътрешни влажни зони	20888	0,18
Реки и езера	225211	1,98
Морски	249581	2,20

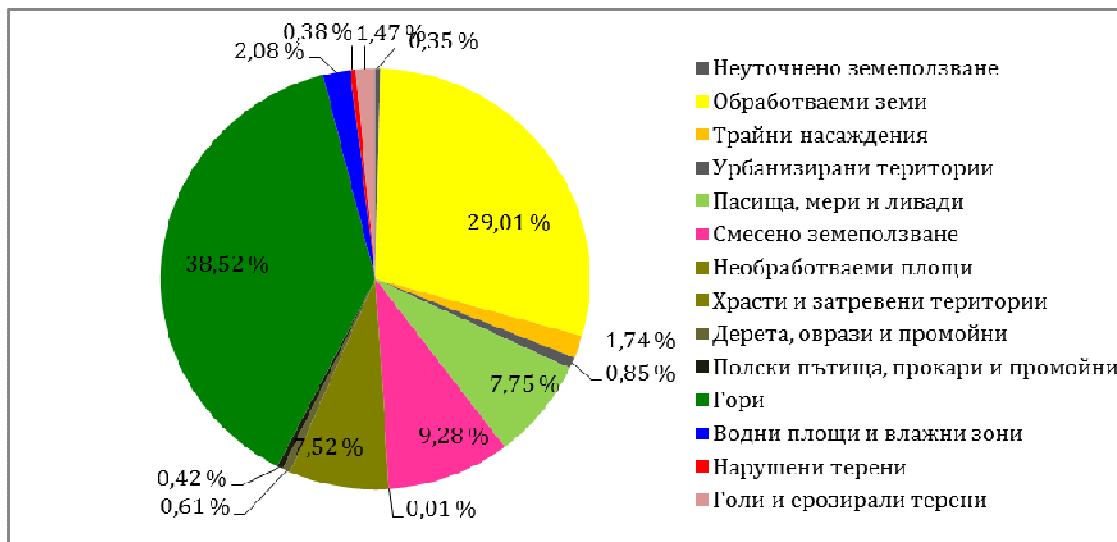
Площно разпределение на типовете екосистеми на територията на Natura 2000 зоните

Типове екосистеми	Площ в ха	%
Урбанизирани	86363,86	2,13
Земеделски	490127,30	12,09
Тревисти	545867,68	13,47
Горски	2289162,17	56,47
Храсталачни и ерекоидни	226644,02	5,59
Площи с разпокъсана растителност и без растителност	48517,20	1,20
Вътрешни влажни зони	13545,44	0,33
Реки и езера	104404,84	2,58
Морски	249308,93	6,15

Направен е и допълнителен сравнителен анализ на площното разпределение на типовете екосистеми на територията на страната и площното разпределение на типовете земеползване в страната, съгласно карта на физическите блокове.

Площно разпределение на типовете земеползване на територията на страната

Типове земеползване	Площ в ха
Неуточнено земеползване	39211
Обработваеми земи	3220209
Трайни насаждения	192745
Урбанизирани територии	94606
Пасища, мери и ливади	860600
Смесено земеползване	1030400

Необработваеми площи	672
Храсти и затревени територии	834158
Дерета, оврази и промойни	68163
Полски пътища, прокари и промойни	46453
Гори	4275627
Водни площи и влажни зони	231384
Нарушени терени	42523
Голи и ерозирани терени	162760

Всички площни и сравнителни анализи, които дават информация за пространственото разпределение на типовете екосистеми в екологичната мрежа Натура 2000 са направени след пространствени анализи на картата на екосистемите и картата на защитените зони Натура 2000.

В. ПРИРОДОЗАЩИТНО СЪСТОЯНИЕ НА ВИДОВЕТЕ И ПРИРОДНИТЕ МЕСТООБИТАНИЯ

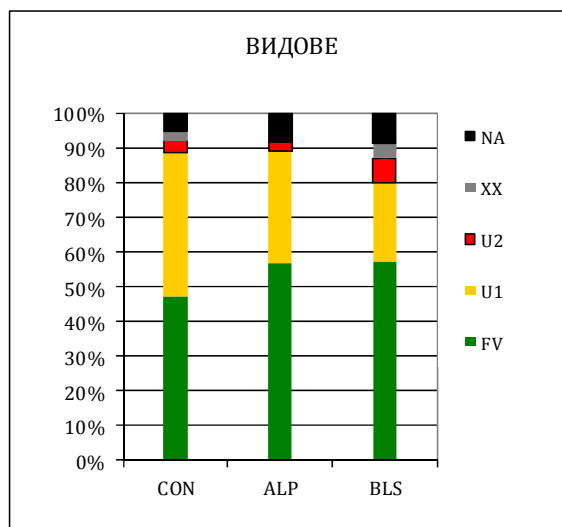
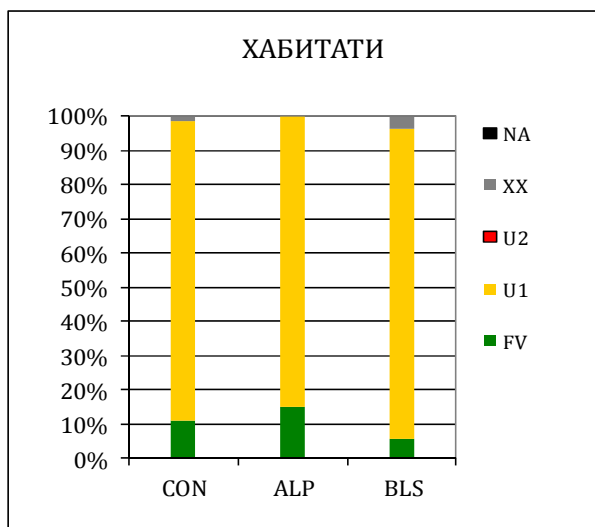
В.1 Най-актуална оценка на природозащитното състояние на видовете и природните местообитания за територията на България

В.1.а Типове природни местообитания и видове от Директивата за местообитанията

Съгласно оценката на консервационния статус на типовете природни местообитания от Анекс I на Директивата за хабитатите, в континенталния регион 87,5 % са в „неблагоприятно-незадоволително“ състояние, 11,1 % са в „благоприятно“, а 1,4% са с оценка „неизвестно“. В алпийския регион 85% от природните местообитания са в „неблагоприятно-незадоволително“ състояние, а 15 % са в „благоприятно“. В черноморския регион 90,4% от природните местообитания са в „неблагоприятно-незадоволително“ състояние, 5.8% са в „благоприятно“ състояние, а 3,8% са с оценка „неизвестно“.

По отношение на видовете от Анекс II в континенталния регион 47,7% от видовете са в „благоприятно“ състояние, 41,2% са в „неблагоприятно-незадоволително“, 3,5% са в „неблагоприятно-лошо“ състояние, 2,6% са с оценка „неизвестно“, а 5,3% не се докладват. В алпийския регион 56.8% от видовете са в „благоприятно“ природозащитно състояние, 32.4% са в „неблагоприятно-незадоволително“, 2,7% са в „неблагоприятно-лошо“, а за 8,1% не се докладва. В

черноморския регион 57,1% от видовете са в „благоприятно” природозащитно състояние, 22,9% са в „неблагоприятно-незадоволително”, 7,1% са в „неблагоприятно-лошо” състояние, 4,3% са с оценка „неизвестно”, а за 8,6% не се докладва.

	ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ					ВИДОВЕ				
	FV	U1	U2	XX	NA	FV	U1	U2	XX	NA
Биогеографски район (CON)	8	63		1		54	47	4	3	6
Биогеографски район (ALP)	9	51				42	24	2		6
Биогеографски район (BLS)	3	47		2		40	16	5	3	6
България*	9	79		2		57	48	10	4	6

FV – Благоприятно; U1 – Неблагоприятно-незадоволително; U2 – Неблагоприятно лошо; XX – Неизвестно; NA – Не се докладва; CON – континентален; ALP – алпийски; BLS – черноморски.

* - Поради факта, че за България няма одобрена методика за определяне на природозащитното състояние на национално ниво, стойностите представляват обобщение на оценките от трите биогеографски региона, като за оценка на национално ниво се възприема най-ниската оценка за даден вид или природно местообитание, получена на биогеографско ниво.

Регион (CON)/ Заключение	ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ					ВИДОВЕ				
	FV	U1	U2	XX	NA	FV	U1	U2	XX	NA
Площ на разпространение	72					100	6		2	6
Площ на местообитанието / Популация	72					94	9		5	6
Структура / Местообитание	9	62		1		87	17		4	6
Прогноза/ перспектива	8	63		1		56	39	4	9	6

Регион (ALP)/ Заключение	ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ					ВИДОВЕ				
	FV	U1	U2	XX	NA	FV	U1	U2	XX	NA
Площ на разпространение	60					64	3		1	6
Площ на местообитанието / Популация	60					58	6	2	2	6
Структура / Местообитание	10	50				56	12			6
Прогноза/ перспектива	9	51				47	18		3	6

Регион (BLS)/ Заключение	ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ					ВИДОВЕ				
	FV	U1	U2	XX	NA	FV	U1	U2	XX	NA
Площ на разпространение	51			2		60	2		2	6
Площ на местообитанието / Популация	51			2		54	5	1	4	6
Структура / Местообитание	6	45		2		55	7		2	6
Прогноза/ перспектива	3	48		2		39	15	5	5	6

FV – Благоприятно; U1 – Неблагоприятно-незадоволително; U2 – Неблагоприятно лошо; XX - Неизвестно; NA – Не се докладва

Обобщение на таблиците за параметрите за определяне на природозащитното

състояние за трите биогеографски региона (дадени по-горе).

Регион (CON, ALP, BLS)/ Заключение	ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ					ВИДОВЕ				
	FV	U1	U2	XX	NA	FV	U1	U2	XX	NA
Площ на разпространение	183			2		224	11		5	18
Площ на местообитанието / Популация	183			2		206	20	3	11	18
Структура / Местообитание	25	157		3		198	36		6	18
Прогноза/ перспектива	20	162		3		142	72	9	17	18

Съгласно данните от докладването, 98,92 % от природните местообитания от Приложение I от Директивата за природните местообитания са в „благоприятно“ състояние по отношение на площ на разпространение (range) и площ на местообитанието (area), а 1,08% са с оценка „неизвестно“. По отношение на критерий структура и функции 13,51% от природните местообитания са в „благоприятно“ природозащитно състояние, 84,86% са в „неблагоприятно-незадоволително“ състояние, а 1,62% са с оценка „неизвестно“. По отношение на критерий бъдещи перспективи 10,81% от природните местообитания са в „благоприятно“ природозащитно състояние, 87,57% са в „неблагоприятно-незадоволително“ състояние, а 1,62% са с оценка „неизвестно“.

При видовете- в „благоприятно“ природозащитно състояние по отношение на площ на разпространение (range) са 86,82%, по отношение на популацията им (population) са 79,84%, по отношение на местообитанието им са 76,74% и по отношение на бъдещите перспективи са 55,04 %. В „неблагоприятно-незадоволително“ състояние, по отношение на площ на разпространение са 4,26%, по отношение на популацията са 7,75 %, по отношение на местообитанията са 13,95% и по отношение на бъдещи перспективи са 27,91%. 3,49% от видовете са в „неблагоприятно-лошо“ състояние по отношение на бъдещите перспективи. Така, при видовете като основни проблеми се очертават местообитанията им и бъдещите перспективи.

V.1.b Видове птици от Директивата за птиците

Приложение I и мигриращи видове птици

България притежава значително разнообразие от видове птици. България е на 110-то място в глобалното подреждане по отношение на разнообразието на птици.

От всички видове птици в България 120 са изброени в Приложение I на Директивата за птиците (Приложение 5: Видове птици, приоритет за опазване в България по Приложение I на Директивата за птиците).

Природозащитното състояние на птиците в България, включени в Приложение I на Директива за птиците съгласно Червения списък на IUCN Red List (източник BirdLife), е представено в таблицата по-долу.

Брой на видовете птици, включени в Анекс I на Директивата за птиците (източник BirdLife Data Zone) по категории на застрашеност:

EX	EW	CR	EN	VU	NT	LC	DD
0	0	1	4	7	9	94	0

Списък на категориите:

EX – Изчезнали

EW – Изчезнали в див вид

VU – Уязвими

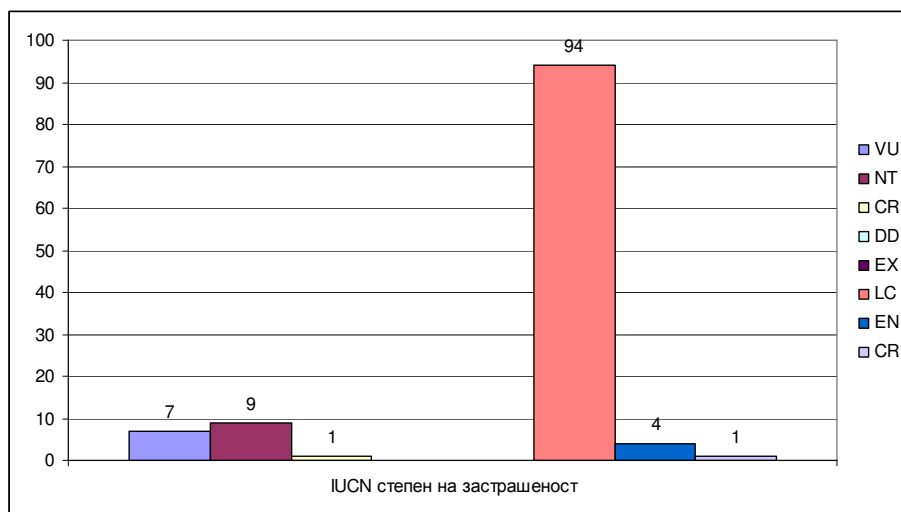
EN – Застрашени

CR – Критично застрашени

NT – Почти застрашени

LC – Слабо засегнати

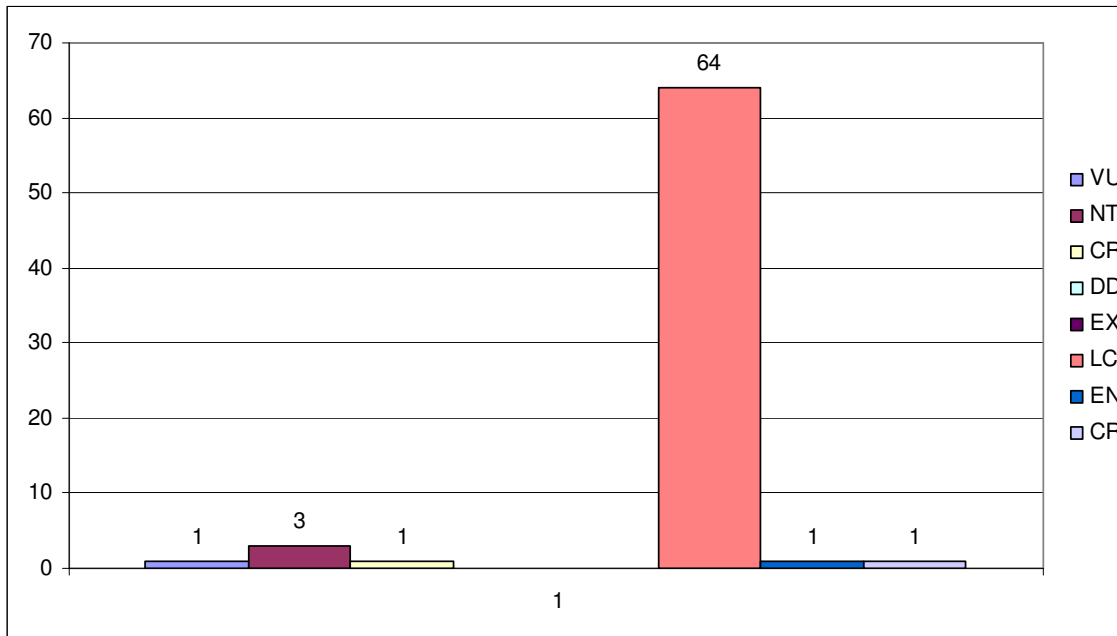
DD – Липсващи данни

Природозащитно състояние на редовно мигриращите видове птици

Редовно мигриращите видове птици за България, които не са включени в

Приложение I на Директивата за птиците, са 70. (Приложение б: Видове мигриращи птици, които не са обхванати от Приложение I на Директивата за птиците).

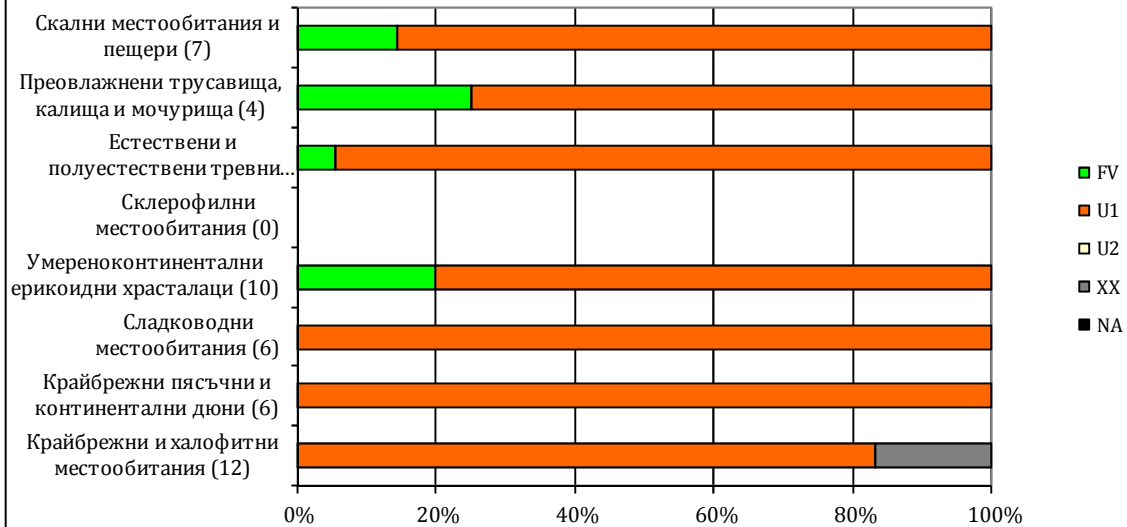

В.2 Цялостна оценка на природозащитното състояние по категории природни местообитания/групи видове

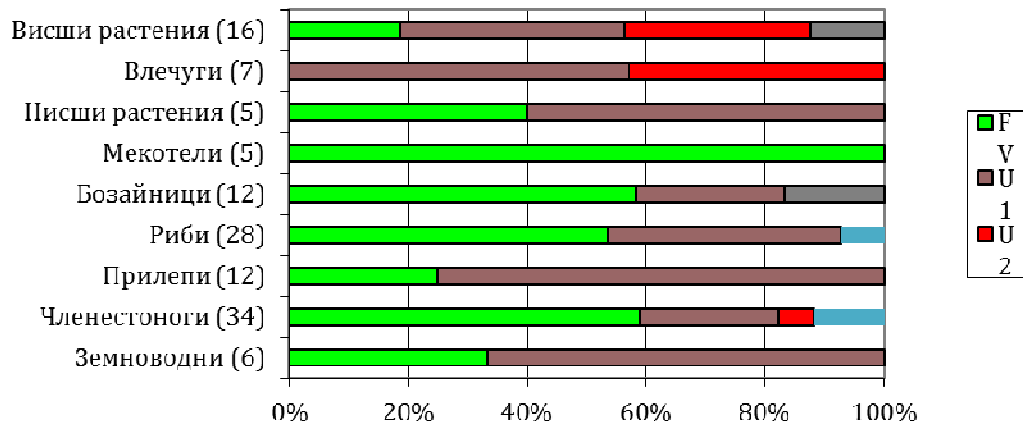
По-долу е представена информация за основните типове местообитания в Натура 2000.

Графиките показват цялостното природозащитно състояние на видове и природни местообитания (% от броя на всяка категория/група) съгласно най-актуалните оценки за периода 2007-2013. Не са включени видове от Приложения IV и V.

Основни хабитатни групи

Основни групи видове

Тип природно местообитание	FV	U1	U2	XX	NA
Крайбрежни и халофитни местообитания (12)		10		2	
Крайбрежни пясъчни и континентални дюни (6)		6			
Сладководни местообитания (6)		6			
Умереноконтинентални ерикоидни храсталаци (10)	2	8			

Склерофилни местообитания (0)					
Естествени и полуестествени тревни формации (18)	1	17			
Преовлажнени трусавища, калища и мочурища (4)	1	3			
Скални местообитания и пещери (7)	1	6			
Гори (27)		27			

Всички дюнни, горски и сладководни местообитания са в неблагоприятно-незадоволително състояние. Голяма част от тревните местообитания (94%), крайбрежните местообитания (83%), умереноконтинентални ерикоидни храсталаци (80%), влажните местообитания (75%) и скалните местообитания (85,7%) са също в неблагоприятно-незадоволително състояние.

Групи видове	FV	U1	U2	XX	NA
Прилепи (12)	3	9			
Бозайници (12)	7	3		2	
Влечуги (7)		4	3		
Земноводни (6)	2	4			
Риби (28)	15	11			2
Членестоноги (34)	20	8	2		4
Мекотели (5)	5				
Висши растения (16)	3	6	5	2	
Нисши растения (5)	2	3			

Всички видове от групата на мекотелите са в благоприятно природозащитно състояние. 58,8% от членестоногите, 58,3% от бозайниците, 53,6% от рибите също са в благоприятно природозащитно състояние. Голяма част от видовете прилепи (75%), земноводните (66,7%), нисшите растения (60%), влечугите (57,1%) имат оценка „неблагоприятно-незадоволително“ природозащитно състояние. 42,9% от влечугите, 31,3% от висшите растения и 5,9% от членестоногите са в неблагоприятно-лошо природозащитно състояние.

В.3 Преглед на основните заплахи и натиска върху видовете и природните местообитания

Цифрите в таблицата по-долу отразяват общия брой на влиянията и заплахите върху видовете и местообитанията във всички биогеографски региони на ниво основен код от унифицирания списък за влиянията и заплахите. Например, при местообитанията са регистрирани 194 случая на натиск с основен код „А“ за всички местообитания във всички биогеографски региони. При видовете най-честите установени влияния са свързани с опожаряване, транспортна инфраструктура, интензификацията на земеделските практики, използването на биоциди, хормони и др. в горското стопанство (J01.01, B04, D01.02, A07). Най-многобройните заплахи за видовете са свързани отново с опожаряването, интензификацията на земеделските практики, транспортната инфраструктура, използването на биоциди, хормони и др. в горското стопанство, както и със залесяването на открити пространства с неместни видове (J01.01, D01.02, B04, A02.01, L07)

При природните местообитания, съотношението на заплахите и установените влияния е еднакво, като най-многобройните са интензивната паша (A4.01), опожаряването (J01.01), дисперсната урбанизация (E01.03), залесяването с чужди дървесни видове (B02.01.02) и замърсяването (H05.01).

Код	Категория натиск / заплаха	природни местообитания		видове	
		Настоящ натиск	Бъдещи заплахи	Настоящ натиск	Бъдещи заплахи
A	Земеделие	194	194	376	390
B	Лесовъдство, горско стопанство	288	288	376	437
C	Рудодобив, добив на материали и генериране на енергия	80	80	108	115
D	Транспортиране и сервизни коридори	128	128	124	130
E	Урбанизиране, жилищно и търговско развитие	232	232	222	177
F	Използване на биологични ресурси, различни от земеделието и горското стопанство	74	74	117	77
G	Човешка намеса и безпокойство	103	103	213	229
H	Замърсяване	143	143	199	168
I	Инвазивни и други проблемни видове и гени	24	24	21	17
J	Изменения на естествените системи	137	137	326	357
K	Естествени биотични и абиотични процеси (без катастрофи)	138	138	85	98
L	Геоложки събития, естествени катастрофи	75	75	64	68
M	Климатични промени	45	45	30	41
U	Неизвестни заплахи и натиск	0	0	2	1
X	Липса на заплахи или натиск	0	0	28	10

Анализ на заплахите на застрашени видове птици в България, за които има разработени планове за действие за опазването им на национално или европейско ниво.

Анализът по-долу е разработен на база планове за действие за опазване на следните видове:

Приоритетни видове за плановия период 2014-2020 г.

- Египетски лешояд *Neophron percnopterus* (влязъл в сила план за действие на национално ниво);
- Кръстат орел *Aquila heliaca* (влязъл в сила план за действие на национално ниво);
- Ловен сокол *Falco cherrug* (влязъл в сила план за действие на национално ниво);
- Червеногуша гъска *Branta ruficollis* (одобрен план за действие на европейско ниво; в процес на разработване на национално ниво);
- Къдроглав пеликан *Pelecanus crispus* (одобрен план за действие на европейско ниво; в процес на разработване на национално ниво);
- Тръноопашата потапница *Oxyura leucoccephala* (одобрен план за действие на европейско ниво; в процес на разработване на национално ниво);

- Белоока потапница *Aythya nyroca* (одобрен план за действие на европейско ниво; в процес на разработване на национално ниво);
- Ливаден дърдавец *Crex crex* (одобрен план за действие на европейско ниво; разработен на национално ниво през 2002 г.);
- Тънноклюн свирец *Numenius tenuirostris* (одобрен план за действие на европейско ниво; разработен на национално ниво през 2002 г.);
- Черен лешояд *Aegypius monachus* (одобрен план за действие на европейско ниво; разработен на национално ниво през 2002 г.);
- Малък корморан *Phalacrocorax rugosus* (одобрен план за действие на европейско ниво; в процес на разработване на национално ниво);
- Голям воден бик *Botaurus stellaris* (одобрен план за действие на европейско ниво; в процес на разработване на национално ниво).

Броят на установените заплахи в основните категории отговаря на сумата на отделните заплахи (подкодове в основния код), описани за всеки от изброените видове. Сред най-значимите заплахи се открояват „Изменения на естествените системи” – код J (74), „Използване на биологични ресурси различни от земеделието и горското стопанство” – код F (44) и „Земеделие” – код „А”(35).

Код	Категория Заплаха	Заплахи
A	Земеделие	35
B	Лесовъдство, горско стопанство	22
C	Рудодобив, добив на материали и генериране на енергия	27
D	Транспортиране и сервизни коридори	19
E	Урбанизиране, жилищно и търговско развитие	11
F	Използване на биологични ресурси различни от земеделието и горското стопанство	44
G	Човешка намеса и безпокойство	21
H	Замърсяване	16
I	инвазивни и други проблемни видове и гени	3
J	Изменения на естествените системи	74
K	Естествени биотични и абиотични процеси (без катастрофи)	15
M	Климатични промени	6

С. ЗАКОНИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗПОРЕДБИ ЗА ОПАЗВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ОТ НАТУРА 2000

C.1 Законови разпоредби

Закони, подзаконови актове, международни споразумения, конвенции и договорености, свързани с природозащитата и приложими в България

<p>Национални закони <i>(за законите е посочена само първата публикация в Държавен вестник и последното изменение/допълнение)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> → Конституция на Република България (ДВ 56/1991); изм. ДВ. бр. 27 от 31.03.2006 г. и бр. 78 от 26.09.2006 г. - Решение № 7 на Конституционния съд от 2006 г. → Закон за опазване на околната среда (ДВ 91/2002); изм. ДВ. бр. 27 от 15.03.2013 г., в сила от 1.01.2014 г. → Закон за биологичното разнообразие (ДВ 77/2002); изм. ДВ. бр. 27 от 15 март 2013 г. → Закон за защитените територии (ДВ 133/1998); изм. ДВ. бр. 27 от 15 март 2013 г. → Закон за лова и опазване на дивеча (ДВ 78/2000); изм. ДВ. бр. 15 от 15 февруари 2013 г. → Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ДВ 43/2008); изм. ДВ. бр. 53 от 13 юли 2012 г. → Закон за рибарството и аквакултурите (ДВ 41/2001); изм., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г. → Закон за лечебните растения (ДВ 29/2000); изм. ДВ. бр. 82 от 26 октомври 2012 г. → Закон за водите (ДВ 67/1999), в сила от 2000 г.; изм. ДВ. бр. 82 от 26 октомври 2012 г., в сила от 26.11.2012 г. → Закон за генетично модифицираните организми (ДВ 27/2005); изм. ДВ. бр. 99 от 16.12.2011 г., в сила от 1.01.2012 г.; → Закон за горите (ДВ 19/2011, последно изм. ДВ 66/2013г.), в сила от 09.04.2011 г.
<p>Наредби и други подзаконови нормативни</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (обн. ДВ бр. 25 от 18 март 2003 г., посл. изм. и

<p>актове <i>(за подзаконовите актове е посочена актуалната публикация в Държавен вестник)</i></p>	<p>доп. ДВ бр. 94 от 30.11.2012 г., в сила от 30.11.2012 г.);</p> <ul style="list-style-type: none"> → Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ 3/2006); бр. 94 от 30.11.2012 г., в сила от 30.11.2012 г. → Наредба № 2 от 18.12.2006 г. за условията и реда за създаването и функционирането на Националната Система за Мониторинг на Състоянието на Биологичното разнообразие /НСМСБР/ (ДВ 3/2007); → Инструкция на осн. чл. 8, ал. 3 от Наредба № 2 от 18.12.2006 г. за условията и реда за внасяне на предложения за изменения и/или допълнения на утвърдения списък на основните обекти и схеми от Националната Система за Мониторинг на Състоянието на Биологичното разнообразие /НСМСБР/; → Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ 73/2007); → Наредба за условията и реда за разработване и утвърждаване на планове за управление на защитени зони (ДВ 7/2009). → Наредба за разработване на планове за управление за защитени територии (ДВ 28/2000); изм. и доп., бр. 55 от 20.07.2012 г., в сила от 20.07.2012 г.) → Наредба № 6 за минималните изисквания и критерии за отглеждане на диви животни в зоопаркове (ДВ 105/2003); изм. ДВ бр. 44 от 12 юни 2009 г. → Наредба № 4 за условията и реда за издаване на разрешителни за интродуцирането на неместни или реинтродуцирането на местни животински и растителни видове в природата (ДВ 65/2003); ДВ, бр. 65 от 22.07.2003 г. → Наредба № 5 за условията и реда за изработване
---	---

на планове за действие за животински и растителни видове (ДВ 73/2003); ДВ, бр. 73 от 19.08.2003 г.

- Наредба № 8 за реда и условията за издаване на разрешителни за изключения от забраните, предвидени в Закона за биологичното разнообразие, за животински и растителни видове, изброени в Приложение 3, животински видове, изброени в Приложение 4, всички видове птици, неизброени в Приложения 3 и 4, и за използването на неселективни съоръжения, методи и средства за улов и убиване, изброени в Приложение 5 (ДВ 4/2004). ДВ бр. 4 от 16.01.2004 г.;
- Наредба № 8 от 05.08.2011 г. за сечите в горите, обн. - ДВ, бр. 64 от 19.08.2011 г.; изм. и доп., бр. 63 от 16.07.2013 г., в сила от 16.07.2013 г.;
- Наредба № 4 от 19.02.2013 г. за защита на горските територии срещу ерозия и порои и строеж на укрепителни съоръжения;
- Наредба №2 от 7 февруари 2013 година за условията и реда за залесяване на горски територии и земеделски земи, използвани за създаване на специални защитни и стопански гори и на гори в защитени територии, инвентаризация на създадените култури, тяхното отчитане и регистриране;
- Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти;
- Наредба за оценка на поземлени имоти в горски територии
- Наредба № 4 от 15 февруари 2012 г. за условията и реда за регистрация на горски разсадници, както и за производство на фиданки в горските разсадници - държавна собственост;
- Наредба № 21 от 12.11.2012 г. за условията и

реда за определяне, одобряване, регистрация и отмяна на източниците от горската семепроизводствена база, събирането и добива на горски репродуктивни материали, тяхното качествяване, търговия и внос;

- Наредба № 8 от 11.05.2012 г. за условията и реда за защита на горските територии от пожари;
- Наредба № 1 от 30 януари 2012 г. за контрола и опазването на горските територии;
- Наредба № 2 от 3 януари 2012 г. за условията, начините и реда за прилагане на продукти за растителна защита в горските територии;
- Наредба № 12 от 16 декември 2011 г. за защита на горските територии от болести, вредители и други повреди;
- Наредба №8 от 5 август 2011 г. за сечите в горите, Обн. ДВ бр.64 от 19 август 2011 г.;
- Наредба за оценка на поземлени имоти в горски територии В сила от 16.08.2011 г. Приета с ПМС № 236 ОТ 3.08.2011 г. Обн. ДВ бр. 63 от 16 август 2011 г.;
- Наредба за определяне на базисни цени, цени за изключените площи и учредяване право на ползване и сервитути върху гори и земи от горския фонд, приета с ПМС № 252 от 06.11.2003 г. Обн. ДВ. бр.101 от 18 Ноември 2003г., изм. ДВ. бр.39 от 12 Май 2004г., изм. ДВ. бр.6 от 18 Януари 2005г., изм. ДВ. бр.1 от 5 Януари 2007г., изм. ДВ. бр.38 от 21 Май 2010г.;
- Наредба № 39 от 10 април 2006 г. за строителство в горите и земите от горския фонд, издадена от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на земеделието и горите и Министерството на околната среда и водите Обн. ДВ. бр.38 от 9 Май 2006г.;
- Наредба № КО-02-56 от 12.12.1997 г. за лицензиране на изпълнители при прилагане на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи и на Закона за

възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд, издадена от министъра на земеделието, горите и аграрната реформа, обн., ДВ, бр. 123 от 22.12.1997 г., изм. и доп., бр. 50 от 5.05.1998 г., бр. 33 от 9.04.1999 г., изм., бр. 31 от 4.04.2003 г. кн. 1/98 г., стр. 533; кн. 6/98 г., стр. 358 т. 12, р. 2, № 90;

→ Наредба № 30 от 31.07.2003 г. за условията и реда за извършване на противопожарни мероприятия в горския фонд и опазване на горите от пожари, издадена от министъра на земеделието и горите и министъра на вътрешните работи, обн., ДВ, бр. 71 от 12.08.2003 г., в сила от 12.08.2003 г. т. 5, р. 4, № 460г;

→ Наредба № 30 от 2.12.1998 г. за ползване на дървесината от горите Издадена от министъра на земеделието, горите и аграрната реформа, обн., ДВ, бр. 146 от 11.12.1998 г., изм. и доп., бр. 69 от 7.08.2001 г., бр. 16 от 12.02.2002 г. кн. 9/2001 г., стр. 505 т. 5, р. 4, № 475;

→ Наредба № 18 от 25.04.2003 г. за униформеното и работното облекло на работещите в Националното управление по горите, неговите структури и специализирани териториални звена и държавните дивечовъдни станции, издадена от министъра на земеделието и горите, обн., ДВ, бр. 45 от 16.05.2003 г., в сила от 16.05.2003 г., доп., бр. 53 от 22.06.2004 г. т. 5, р. 4, № 460;

→ Наредба № 6 от 5.02.2004 г. за устройство на горите и земите от горския фонд и на ловностопанските райони в Република България, издадена от министъра на земеделието и горите, обн., ДВ, бр. 27 от 1.04.2004 г., в сила от 1.04.2004 г., изм., бр. 80 от 7.10.2005 г. кн. 5/2004 г., стр. 274;

→ Наредба № 2 от 11.01.2005 г. за условията и реда за възлагане изпълнението на дейностите по възпроизводство на горите в държавния горски фонд, издадена от министъра на земеделието и горите, обн., ДВ, бр. 8 от 21.01.2005 г. кн. 2/2005

	г., стр. 397.
<p>Решения на Съвета, регламенти и директиви на ЕС (вторично законодателно ниво на ЕС*)</p> <p><i>* първичното ниво са договорите на ЕС (преди всичко договора от Маастрихт), а третото ниво са решенията на Европейския съд)</i></p>	<p><i>Основни:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата фауна и флора (Директива за местообитанията); → Директива 2009/147/ЕО за опазването на дивите птици (кодифицира Директива 79/409/ЕО). <p><i>Други:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> → Директива 2004/35/ЕО относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети; → Директива 83/129/ЕИО относно вноса в държавите-членки на кожи от някои тюленчета и продукти, получени от тях; → Директива 1999/22/ЕО относно държането на диви животни в зоологически градини; → Директива 85/337/ЕИО относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда; → Директива 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда; → Директива 2001/18/ЕО относно съзнателното освобождаване на генетично модифицирани организми в околната среда; → Директива 91/676/ЕИО за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници; → Директива 90/313/ЕИО относно свободния достъп до информация, свързана с околната среда (транспониране на Аархуската конвенция в законодателството на ЕС); → Директива 78/659/ЕИО относно качеството на сладките води, които се нуждаят от опазване или подобряване, за да са годни за живота на рибите;

	<ul style="list-style-type: none"> → Регламент ЕО/338/97 относно защитата на видовете от дивата флора и фауна чрез регулиране на търговията с тях; → Регламент ЕИО/3254/91 относно забраната за използването на капани в Общността и внасянето в Общността на кожи и стоки, произведени от определени видове диви животни, произхождащи от страни, в които те се ловят с капани или методи за лов, които не съответстват на международните стандарти за хуманност при използване на капани; → Регламент ЕИО/348/81 относно общите правила за внос на продукти от китове и други китоподобни. → Регламент ЕИО/338/91 за опазването на дивата флора и фауна чрез регламентирана търговия (транспониране на CITES конвенцията в законодателството на ЕС); → Регламент ЕИО/2078/92 относно методите за селскостопанско производство съгласно изискванията за опазване на природата и управление на ландшафта. → Решение на Съвета 82/72/ЕИО относно сключването на Конвенцията за опазване на дивата европейската флора и фауна и естествените местообитания (ратифицира Бернската конвенция на ниво ЕС) → Решение на Съвета 82/461/ЕИО за сключване на Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни (ратифицира Бонската конвенция на ниво ЕС).
<p>Международни конвенции</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Конвенция за опазване на европейската дива природа и естествени местообитания (Бернската конвенция), в сила за Република България от 01.05.1991 г. (ДВ 23/1995); → Конвенция за биологичното разнообразие, ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за Република България от 16.07.1996 г. (ДВ 19/1999);

	<ul style="list-style-type: none"> → Конвенция за влажните зони от международно значение, по-специално като местообитания на водолюбиви птици (Рамсарска конвенция) – ратифицирана, в сила за Република България от 24.01.1976 г. (ДВ 56/1992); → Конвенция за международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска конвенция, CITES) – ратифицирана през 1990 г., в сила за Република България от 16.04.1991 г. (ДВ 6/1992); → Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство – подписана, ратифицирана и в сила за Република България от 1976 г.; → UNECE Конвенция за достъп до информация, обществено участие при взимането на решения и достъп до правосъдие по въпросите на околната среда (Аархуската конвенция, 1998 г.), ратифицирана от България през 2000 г.. → Конвенция за опазване на мигриращите видове диви животни (Бонската конвенция) – ратифицирана на 03.08.1999 г., в сила за Република България от 01.11.1999 г. (ДВ 16/2000); → UNESCO Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство (ДВ 1975); → Конвенция за предотвратяване замърсяването на Черно море (подписана 1992 г., ратифицирана от България през 1994 г.); → Европейска конвенция за ландшафта, ратифицирана със закон, приет от 39-то НС на 13 октомври 2004 г., ДВ бр. 94 от 22.10.2004 г., обнародвана в ДВ. бр.22 от 15 март 2005 г., в сила за Р България от 1 март 2005 г.
<p>Република България участва в приемането и подписването на следните</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Споразумение за опазване на китоподобните в Черно море, Средиземно море и съседната атлантическа територия – ратифицирано и обнародвано в ДВ 87/1999;

<p>споразумения за опазване на мигриращите видове:</p>	<p>→ Споразумение за опазване на африкано-евроазиатските мигриращи водолюбивы птици (AEWA) – ратифицирано по закон, ДВ 87/1999; обнародвано в ДВ 16/2000, в сила от 01.02.2000 г.;</p> <p>→ Споразумение за опазване на прилепите в Европа – ратифицирано по закон, ДВ 9/1999; обнародвано в ДВ 16/2000, в сила от 09.12.2000 г.</p>
---	--

C.2 Напредък и перспективи за планиране на управлението на защитените зони от НАТУРА 2000

<p>Напредък при установяване на природозащитни цели</p>	<p>Определянето на природозащитните цели за защитените зони от НАТУРА 2000 е в процес на изпълнение. В периода 2011 – 2012 г., в рамките на проект на МОСВ, финансиран от ЕС, бяха реализирани мащабни проучвания на разпространението и природозащитното състояние на природните местообитания от Приложение I и видовете от Приложение II на Директивата за местообитанията. Данните от тези проучвания ще бъдат основа за определянето на природозащитните цели за защитените зони от НАТУРА 2000 в България.</p>
<p>% от зоните със завършени планове за управление</p>	<p>За защитените зони в мрежата НАТУРА 2000 (339 обекти, включително и припокриване) към настоящия момент няма завършени планове за управление. Понастоящем са завършени 8 плана за управление на защитени територии, чиито граници се припокриват с граници на SCIs: BG0000113 Витоша; BG0000166 Врачански Балкан; BG0000377 Калимок - Бръшлен; BG0000382 Шуменско плато; BG0000396 Персина; BG0000495 Рила; BG0000496 Рилски манастир; BG0000608 Ломовете.</p> <p>Няма завършени планове за управление на защитени зони.</p>
<p>% от зоните с планове за</p>	<p>В процес на подготовка са общо 11 плана за управление: В процес на съставяне са 8 плана за управление на</p>

<p>управление в процес на изготвяне</p>	<p>защитени зони за птици (SPAs), които не се припокриват със защитени зони за местообитания (SCIs). През 2012 г. са определени 11 SPAs за изготвяне на планове за управление, но само за 8 от тях процесът е стартирал (осигурено е финансиране от ОП Околна среда). Това са плановете за управление на следните защитени зони (SPAs): BG0002015 Язовир Конуш; BG0002023 Язовир Овчарица; BG0002052 Язовир Жребчево; BG0002086 Оризища Цалапица; BG0002090 Берковица; BG0002099 Кочериново; BG0002101 Мещица; BG0000152 Поморийско езеро.</p> <p>В процес на изготвяне са плановете за управление за 3 защитени зони за местообитания (SCIs): BG0000167 Беласица; BG0000399 Българка; BG0000620 Поморие.</p>
<p>% от зоните без планове за управление</p>	<p>100 % от защитените зони за местообитанията (SCI) 100 % от защитените зони за птиците (SPA)</p>
<p>Връзка до уеб сайт с планове за управление и/или насоки и наръчници за управление</p>	<p>Планове за управление на речните басейни (ПУРБ)</p> <p>Басейнова дирекция за управление на водите в Източнобеломорски район - Пловдив http://www.bd-ibr.org/details.php?p_id=0&id=69</p> <p>Басейнова дирекция за Черноморски район – Варна http://www.bsbd.org/v2/bg/index.html</p> <p>Басейнова дирекция Западнобеломорски район – Благоевград http://www.wabd.bg/bg/</p> <p>Басейнова дирекция Дунавски район – Плевен http://www.bd-dunav.org/</p> <p>Интернет страници на природните паркове:</p> <p>Природен парк Русенски Лом - http://www.lomea.org/</p> <p>Природен парк Врачански Балкан- http://www.vr-balkan.net</p> <p>Природен парк Странджа - http://www.strandja.bg/</p> <p>Природен парк Персина - http://www.persina.bg/</p> <p>Природен парк Шуменско плато - http://www.shumenskoplato.net/</p>

	<p>Природен парк Българка - http://www.ppbulgarka.net/</p> <p>Природен парк Златни пясъци - http://www.parkzlatnypiasaci.com/</p> <p>Природен парк Витоша - http://www.park-vitosha.org/</p> <p>Природен парк Сините камъни – http://dppsk.org/</p> <p>Природен парк Рилски манастир - http://www.parkrilski-manastir.com/</p> <p>Природен парк Беласица- http://belasitsa.net/</p> <p>Интернет страници на национални паркове:</p> <p>Национален парк Рила - www.rilanationalpark.bg</p> <p>Национален парк Пирин - http://www.pirin-np.com/</p> <p>Национален парк Централен балкан - http://visitcentralbalkan.net</p> <p>Ръководство за управленско планиране на защитени зони в България:</p> <p>http://www.greenbalkans.org/article_files/124202945178.pdf</p>
<p>Повече информация за планове и коментар на други инструменти / подходи за планиране на управлението, информация за и планове за определени сектори (напр. горскостопански и др.)</p>	<p>→ 4 плана за управление на речните басейни и 4 плана за управление на риска от наводнения, изпълнявани от басейновите дирекции. Плановете са за шестгодишен период, от 2010 г. до 2015 г.;</p> <p>→ 179 горскостопански планове за горски територии с размер над 50 хектара, с 10 годишен период на изпълнение. В плановете, разработени след 2007 г., са предвидени и дейности във връзка с защитените зони от НАТУРА 2000. Плановете са подложени на процедура по оценка за съвместимост. Така поетапно, до 2017 г., всички горскостопански планове ще включат този вид дейности;</p> <p>→ Голям брой горскостопански програми за горски територии с размер до 50 хектара, собственост на общини, физически и юридически лица и техни обединения;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> → Проект за стратегия за развитието на ловното стопанство в Р България за периода 2012 – 2027 г.; → Програма от мерки за адаптиране на горите в Р България и намаляване на негативното влияние на климатичните промени върху тях; → “Определяне, стопанисване и мониторинг на гори с висока консервационна стойност в България” – практическо ръководство (2005). → “Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България” – второ преработено и допълнено издание (2008); → “Режими за устойчиво управление на горите в НАТУРА 2000 зони” – практическо ръководство (2011); → “Инвентаризация и управление на мъртвата дървесина в горски екосистеми” – практическо ръководство (2012).
--	--

С.3 Съответни национални или инициативи на неправителствени организации и други за опазване и възстановяване на защитените зони от Натура 2000

Изготвен е анализ на публична информация за повече от 500 проекта, реализирани в периода 2007 – 2013 г. Информацията от тези проекти е източник на добри практики при реализация на подобни инициативи. Тя е използвана и за идентифициране на мерки, които вече се прилагат и трябва да продължат, както и на научените уроци, особено по отношение на постигане на ефективност и ефикасност на базата на координация на усилията между институции, заинтересовани страни и финансови механизми. Разгледани и анализирани са и следните стратегически документи:

- Национална стратегия за опазване на околната среда (2000) и План за действие
- Национална стратегия за опазване на биоразнообразието;
- Национални планове за действие за биоразнообразието;
- Национален план за опазване на биологичното разнообразие;
- Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в България 2007-2013 г.;
- Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за

периода 2009-2013 г.;

- Стратегически план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море;
- Национален план за действие за насърчаване на зелените обществени поръчки за периода 2012-2014 г. Трети Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.;
- Национален стратегически план за развитие на селските райони 2007–2013 г.;
- Програма за развитие на земеделието и селските райони в Странджа – Сакар 2005-2013 г.;
- Национален стратегически план за рибарство и аквакултури 2007 - 2013 г. Национален план за развитие на биологичното земеделие в България в периода 2006–2013 г.;
- Национална стратегия за устойчиво развитие на горския сектор в България 2006–2015 г.;
- Национална програма за рибарството и аквакултурите (2007-2013) Национална програма за подпомагане устойчивото развитие на рибните ресурси 2008–2013 г.;
- Национален план за опазване на най-значимите влажни зони в България 2013–2022 г.;
- Стратегия относно развитието на селските райони през следващия програмен период;
- Национален стратегически план за аквакултура 2014–2020;
- Национална стратегия за развитие на горския сектор 2013-2020;
- Стратегически план за действие за опазване на околната среда и възстановяване на Черно море (на черноморските страни – 2009 г.);
- ПРСР (2007-2013); Ръководство за природосъобразно земеделие в зоните от Натура 2000 в България (2010);
- Природозащитна стратегия на Българското дружество за защита на птиците;
- Работни версии на оперативни програми за периода 2014-2020.
- Национална стратегия за развитие на горския сектор в България за периода 2013 – 2020 г.
- Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници 2013 – 2020
- Планове за действие за опазване на видове или местообитания.

D НАСТОЯЩ ОПИТ В ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

Финансовата подкрепа за изпълнението и управлението на дейностите по НАТУРА 2000 за периода 2007-2013 г. от бюджета на ЕС съгласно член 8 на Директивата за местообитанията, определя финансова рамка, свързана с финансиране от съществуващите инструменти, а именно: Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейски фонд за рибарство, Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд, Кохезионен фонд, Европейски финансов инструмент за политика по околна среда LIFE+ и Седма рамкова програма. Дейностите по НАТУРА 2000 според разпоредбите на финансовия инструмент са съфинансирани и от България като държава-членка на ЕС. Повечето от инструментите, използвани за целите на НАТУРА 2000 през периода 2007-2013г., са управлявани на национално ниво чрез съответните оперативни програми. Програмите, които съдържат директно насочени към НАТУРА 2000 мерки, са: ОП „Околна среда 2007-2013г.“, ОП „Развитие на сектор рибарство“ и Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г. В този смисъл дейностите по НАТУРА 2000 са финансирани основно от ЕФРР, ЕЗФРСР и ЕФР (информацията за степента на използваемост на средствата, достъпни по тези програми, е представена в обобщен вид в таблиците по-долу). Освен тези основни инструменти, през периода 2007-2013 са използвани средства от програмата LIFE+, Седма рамкова програма, програмите за трансгранично сътрудничество, които съдържат насочен към екологията приоритет. Отношение към дейностите, свързани с НАТУРА 2000, имат и проекти, реализирани по ОП „Регионално развитие“ и ОП „Административен капацитет“, въпреки че е трудно да бъдат предоставени точни данни каква част от проектните бюджети на изпълняваните през периода интервенции са използвани за целите на НАТУРА 2000. Освен съфинансирането на дейностите чрез ЕФРР, ЕЗФРСР, ЕСФ, ЕФР, LIFE+ и FP7, през програмния период са използвани и други чуждестранни и национални инструменти, като Българо-Швейцарска програма, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство, Норвежка програма, финансиране по линия на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда, Националният доверителен екофонд, Фонд „Научни изследвания“ както и форми на публично-частно партньорство. (списък на проектите по отделните инструменти е представен в *Приложение 9: Списък с проекти, финансирани от различни фондове и програми в периода 2007 – 2013 г. в България*).

Описаните по-горе инструменти и тяхната употреба през периода 2007-2013 г. е представена в отделните части на раздел D. Използваните данни са публично достъпни и актуални към първото тримесечие на 2013 г. Те ще бъдат финално

осъвременени в окончателният вариант на НПРД.

D.1 Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.

ФОНД	Линия на обезпечаване	Ниво на използване на средствата*
ЕЗФРСР	213 Плащания по НАТУРА 2000	6 237 537,06 Евро
	224 Горски плащания по НАТУРА 2000	НП
	214 Агроекология	50 926 457,14 Евро
	225 Горскоагроекологични мерки	НП
Други свързани (национални/регионални) схеми за плащане за територията на зоните		<p>Мярка 123 "Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти" -273 916 009 евро</p> <p>Мярка 226 "Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности"- 9 895 505 евро</p> <p>Мярка 313 "Насърчаване на туристическите дейности"- 23 767 486 евро</p> <p>Мярка 321 "Основни услуги за населението и икономиката в селските райони" -650 488 423 евро</p> <p>Мярка 611 "Доплащания към директните плащания"- 154193938 евро</p>

Резюме на ключовите, свързани с НАТУРА 2000, мерки в рамките на фонда:

За периода 2011-2012 г. включително са подадени 6110 заявления по мярка 213 като 5710 са одобрени за финансиране с общ размер на публичните разходи от 6237537,06 евро от тях 98,56 % (6 149 809,25 евро) са разплатени към 01.08.2013 г. **Мярка 213 „НАТУРА 2000 за земеделски земи”** стартира през 2011 година. Към февруари 2013 г. в страната по мярка 213 Натура 2000 се подпомагат 102

защитени зони по [Директива 2009/147/ЕС](#) за опазване на дивите птици. В девет от зоните няма забрана за извършване на земеделска дейност и затова, компенсаторни плащания за земеделски земи са възможни в 93 от тях с обща площ на физическите блокове 1 571 637,66 ха (14,16 % от площта на страната и 65% от общата площ на защитените зони от Натура 2000). Площите, заявени за подпомагане през 2013 г. по мярка 213, са **общо 214 585,97 ха**, което представлява 67 % от обработваемите земи, допустими за подпомагане в 93-те защитени зони по Натура 2000, 43 % от пасищата, мерите и ливадите и 11 % от трайните насаждения.

Мярка 214 „Агроекологични плащания” е другата значима за опазване на биологичното разнообразие мярка. Тя стартира през 2008 г. Прилагането на агроекологични дейности в земеделските стопанства се подпомага за постигане на следните цели:

1. Увеличаване на разбирането и знанията на земеделските стопани за въздействието, положително и отрицателно, на селскостопанските практики върху околната среда, особено по отношение на управлението на почвите и водите и опазване на биологичното разнообразие;
2. Поощряване на използването на екологичното планиране в практиките за управление на земеделските стопанства чрез въвеждането на многогодишен план за управление на хранителните вещества и план за сеитбообращение;
3. Подкрепа за развитието на биологичното земеделие като екологосъобразен метод за селскостопанско производство, който е и икономически изгоден;
4. Съхраняване на генетичното разнообразие чрез подкрепа за опазването на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство, и традиционни сортове от земеделски култури, особено когато те предоставят допълнителни екологични ползи за обществото;
5. Запазване на биологичното разнообразие чрез насърчаване на опазването на обработваеми земи с висока природна стойност, които са застрашени в случай на промяна на начина на земеползване, интензификация на производството и/или изоставяне на земеделските земи, включително и чрез подкрепа за традиционните животновъдни практики в определени територии;
6. Поддържане и възстановяване на традиционния селскостопански ландшафт и характеристики на ландшафта, които имат културна, природна или екологична стойност, особено по отношение на

биологичното разнообразие;

7. Запазване на почвените и водните ресурси, включително в районите, в които почвите са засегнати от силна ерозия или са застрашени от загуба на хранителни вещества или от други форми на замърсяване от селскостопански източници;
8. Подпомагане на земеделските стопани, които доброволно поемат задължение да управляват земеделски земи в зоните от НАТУРА 2000 в съответствие с целите и изискванията на Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна и Директива 2009/147/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно опазването на дивите птици.

По време на изпълнението на тази мярка за периода 2008-2012 г. по нея са постъпили 9292 заявления, като 8084 от тях са били одобрени с обща стойност на публичните разходи 50 926457,14 евро. От тях 98,40% (50 11 53 07,7 евро) са разплатени към 01.08.2013 г.¹

Площта за 2012 г. на парцелите по всички направления на мярка 214 „Агроекологични плащания“ е 145 978,56 ха, заявени от 2043 кандидата. За първи път България определя обхвата на земите с висока природна стойност за целите на подпомагането по мярка 214 „Агроекологични плащания“ от ПРСР 2007-2013 г. през 2007 г.. При изключване на храстите и затревените територии, физическите блокове със земеделски площи с висока природна стойност, съгласно СИЗП (система за идентифициране на земеделските парцели) са 1 726 620,5 ха през 2012 г. През 2013 г. размерът им намалява до 1 694 834,1 ха в СИЗП, като само 62 % от тях са допустими за подпомагане. По направление ВПС на мярка 214 през 2012 г. са заявени за подпомагане 32 329,38 ха от 823-ма кандидати. Постоянно затревените площи, повечето от които са полу-естествени, през 2012 г. заемат 32, 1 %² от използваната земеделска площ в България. Полу-естествените тревни площи са една от най-ценните екосистеми в селскостопанския ландшафт. Те са резултат от многогодишните земеделски практики на използване на затревените площи за паша, за сено, или за комбинирано използване. Върху полу-естествените местообитания в България се оказва натиск, водещ до намаляване на биоразнообразието в тях.

Мерки с ефект върху защитените зони от НАТУРА 2000, но не свързани с директна инвестиция в тях, са и тези за развитие на туризма, добавянето на стойност към земеделските и горски продукти и насърчаването на развитието на икономиката в селските райони (**Мярка 123** "Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти" с общо договорирани публични разходи за

¹ <http://prsr.government.bg/>

² Бансик 2012, бр.197/октомври 2012 г.

периода 2007-01.08.2013 в размер на 273 916 009 евро и реално разплатени 84266263,2 евро; **Мярка 313** "Насърчаване на туристическите дейности", по която за указания период са сключени договори за публични разходи в размер 23 767 486 евро от които изплатени към 01.08.2013 г. 11 817 0916, 6 евро и **Мярка 321** "Основни услуги за населението и икономиката в селските райони", където към 01.08.2013 г. размерът на договорените публични разходи е 650 488 423 евро, от които разплатени 351 408 275 евро). От значение за развитието на екологичната мрежа е и **Мярка 226** "Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности", където договорените публични средства са 9 895 505 евро а разплатените към 01.08.2013 г. са в размер на 3 139 277,12 евро. Размерът на доплащанията към директни плащания към 01.08.2013 г. по **Мярка 611** "Доплащания към директните плащания" е 154193938 евро.

Общият размер на публичните разходи по всички описани в този раздел мерки за периода 2007-01.08.2013 г. възлиза на 1 068 392 685 евро.ⁱ

Научени уроци и отчетени трудности:

Анализът на прилагането на посочените мерки, представен в годишните доклади за изпълнение на ПРСР 2007-2013 г. показва, че в резултат от прилагането на Мярка 213 на база подадени заявления към 2011 г., за индикатора брой подпомогнати стопанства изпълнението е 49 %. През 2011 г. значително се увеличават разплатените средства по мярка 214, като е налице увеличение над 6 пъти спрямо 2010 г. През 2011 г. са платени на земеделските стопани 76 % от публичните средства по мярка 214 за целия програмен период. Това се дължи на ускореното разглеждане на заявленията и извършване на плащания по кампания 2011 г. преди 31.12.2011 г., както и на променените нива на плащане. Също така следва да се отчете взаимното влияние между Мярка 214 и гарантирания бюджет за преход към биологично земеделие по мярка 121. Изводите в тази насока извеждат на преден план ползите и научените уроци от предприетите мерки за подобряване на административния капацитет и опростяването на процедурите по разглеждане на заявленията и извършване на плащанията, прилагането на модел за взаимна обвързаност на интервенциите, подкрепени по отделните приоритетни оси на ПРСР, както и необходимостта от точно фокусиране на подкрепата към конкретните нужди и ограничения, установени в процеса на предварително планиране на интервенциите по прилаганите мерки.

* Ако оценките са на разположение, те следва да бъдат предоставени. Противен случай се означава като МВ- много важен; УИ – умерено използване; МИ - минимално използване; НИ – не се използва

D.2 Европейски фонд за рибарство (ЕФР)/Оперативна програма за развитие на сектор "Рибарство" 2007-2013 г.

Оперативна програма за развитие на сектор "Рибарство" 2007-2013 г.

ФОНД	Линия на обезпечаване	Ниво на използване на средствата*
ЕФР	Ос 1 Мерки за приспособяване на българския риболовен флот	2 990 734 Евро
	Ос 2 Аквакултура, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура	23 164 471,90 Евро
	Ос 3 Устойчиво развитие на рибарските области	931 186, 34 Евро
	Ос 4 Техническа помощ	15 888 715,89 Евро
Други свързани (национални/регионални) схеми за плащане за територията на зоните		

Резюме на ключовите, свързани с НАТУРА 2000, мерки в рамките на фонда:

В таблицата по-горе са посочени договорените средства от ЕФР по отделните оси на ОП "Развитие на сектор рибарство" към 20.08.2013 г. Те са по общо 134 проекта в рамките на програмата .

Изцяло разплатените проекти по гореописаните 4 оси са 92 с обща стойност на изплатените публични разходи в размер на 22 670 549,44 евро.

В рамките на **Приоритетна ос 1** на ОП "Развитие на сектор рибарство 2007-2013", използвани средства са по проекти, контракувани в **мярка 1.1. "Постоянно прекратяване на риболовната дейност"** (65 договора от които 57 разплатени), като допустимите дейности в рамките на тази мярка оказват индиректно позитивно въздействие върху природозащитното състояние на видовете и природните местообитания. Те включват: Пренасочване на риболовния кораб за нуждите на туризма; Пренасочване на риболовния кораб за целите на обучение и пренасочване на риболовния кораб за създаване на изкуствени рифове. **По мярка 1.3. „Инвестиции на борда на риболовни кораби и селективност"** индиректно въздействие върху състоянието на видовете и местообитанията имат дейности, свързани със селективността на улова. Те попадат в обхвата на сектор 06 „Закупуване на оборудване за селективност на

улова” от тази мярка. По нея са контракувани 6 проекта. В същата Приоритетна ос на Програмата, друга мярка, свързана и с въздействия върху състоянието на видовете и природните местообитания е мярка **1.4. „Дребномащабен крайбрежен риболов”**, където са подпомагани проекти, допринасящи за подобряване управлението и контрола върху условията на достъп до определени риболовни зони, насърчаването на доброволните стъпки, насочени към намаляване на риболовното усилие и към съхранението на ресурсите, както и към насърчаването използването на технологични иновации, които не увеличават риболовното усилие, имащи отношение към опазване на биоразнообразието. Към 20.08.2013 г. по тази мярка няма договорени средства. Общият договорен ресурс от ЕФР по тези мерки е 2 990 734,90 Евро, а реално разплатените обем от ЕФР е 2 788 887,88 Евро. Така 93 % от договорените по Приоритетна ос 1 средства от ЕФР са изплатени , 99 % от разплащанията са в рамките на мярка 1.1.

По отношение на **Приоритетна ос 2** на ОПРСР може да се каже, че мерки от 2.1. до 2.6. имат отношение към съхранението на биологичното разнообразие. Общият договорен ресурс от ЕФР към 20.08.2013 г. е 23 164 471,90 евро, отнасящ се до 58 проекта по **мярка 2.1. Производствени инвестиции в аквакултурата, която включва** разнообразяване на производството, насочено към нови видове, и производство на видове с добри пазарни перспективи; прилагане на методи за производство, чувствително намаляващи отрицателното въздействие или повишаващи положителните ефекти върху околната среда, в сравнение с обичайните практики в сектор “Аквакултура”; подпомагане на традиционните аквакултурни дейности, които са важни за запазването и развитието едновременно на икономическите и социалните аспекти, и на околната среда, подпомагане закупуването на оборудване за предпазване на стопанствата от диви хищници и подобряване на условията на труд и безопасност на заетите в сектор “Аквакултура”. Два (2) от контракуваните проекти са в рамките на **Мярка 2.2. Акваекологични мерки**, където се предоставя безвъзмездната финансова помощ във вид на премии за лицата, които развъждат и отглеждат аквакултури. Подпомагат се проекти, насочени към използването на методи за производство на аквакултура, благоприятстващи опазването и подобряването на околната среда и съхранението на ресурсите. Мярката включва и компенсации за загуби при дейности за смекчаване конфликта с рибоядни птици на стопанствата. Тя предвижда и компенсаторни плащания за стопанства, попадащи в НАТУРА 2000 до 2 години от обявяването на защитените зони, като тези плащания не са били осъществени. Въпреки че към момента няма контракуване по **мярка 2.5. „Риболов във вътрешните водоеми”** е редно тя да бъде упомената сред мерките по Приоритетна ос 2, които имат отношение към НАТУРА 2000, тъй като в нея са включени и дейности, насочени към намаляване на отрицателното и засилване на благотворното въздействие върху околната среда и подобряване на селективността на риболовните уреди. Доколкото **мярка 2.6. „Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и**

аквакултури” включва в целите си и намаляване на отрицателното въздействие върху околната среда, може да се каже, че тя има индиректно въздействие върху състоянието на видовете и природните местообитания, наличната информация обаче не позволява да се специфицира каква част от 9-те, контракувани по мярката, проекти съдържат в себе си дейности, насочени и към опазване на биологичното разнообразие. Това всъщност е проблем на информацията, свързана с цялостното изпълнение на Програмата, тъй като наличната информация по мерки не позволява идентифициране на конкретните обеми на договорени и разплатени средства от ЕФР по дейности свързани с опазването на биоразнообразието. В този смисъл, в таблицата е представен ресурсът формиран от различните мерки с отношение към НАТУРА 2000. 30 % от разплатените от ЕФР суми по проектите по Приоритетна ос 2 е в рамките на мярка 2.1. описана по-горе. По мярката за акваекологични плащания към 20.08.2013 г. няма разплащания. Същото се отнася и за мярка 2.5. От разплатения ресурс от ЕФР по приоритетна ос 2 на ОПРСР, 5 % се пада на мярка 2.6. Общо разплатените средства от ЕФР по мерките от приоритетна ос 2 описани по-горе към 20.08.2013 г. са договорени 23 164 471,90 евро, от които са разплатени 22 363 557,18 евро като 18 214 275, 62 са по изцяло изплатени проекти по приоритетната ос.

Разглеждайки мерките, свързани с опазване на биоразнообразието следва да се проследят и тези от приоритетна ос 3 „Мерки от обществен интерес”. Сред тях е **мярка 3.1. „Колективни дейности”**. Нейните целите са свързани с по-доброто управление или опазване на ресурсите, насърчаване на използването на селективни методи или уреди за риболов и допринасят за намаляване на прилова и насърчаване на партньорствата в сектор „Рибарство”. По мярката към момента има 6 договорени проекта, чиято стойност на финансиране от ЕФР е 931 186, 34 евро. По тези 6 проекта са изплатени 24 559,37 евро. Друга мярка от значение за биологичното разнообразие е **мярка 3.2. „Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната фауна и флора”**, където научните и публични органи в България могат да използват помощ от ЕФР за финансиране на проекти за защита или развитие на водните флора и фауна, например чрез разполагане на изкуствени рифове. Прякото възстановяване на ресурсите под формата на зарибяване е възможно само в изключителни случаи и ако е изрично предвидено с консервационна мярка на Европейския съюз. Към 20.08.2013 г. няма договорени проекти респективно и разплащания по тази мярка, но самата тя може да е по-добре приложима за Натура 2000, ако обхватът ѝ бъде разширен в съответствие с Член 38 от Регламент 1198 „Мерки, предназначени за закрила и развитие на водната фауна и флора” (конкретни предложения са представени в раздел G).

Същото се отнася и за мярка **3.6. „Пренасочване на риболовни кораби към дейности извън риболова”**, където могат да се изпълняват проекти, свързани с пренасочване на риболовни кораби за целите на обучение и пренасочване на риболовни кораби за извършване на научни изследвания в областта на

рибарството. По тази мярка, която би могла да се използва за научни и приложни цели, свързани с опазване на биоразнообразието, но няма контракувани проекти.

Единствената мярка изпълнявана по Приоритетна ос 4 „Устойчиво развитие на рибарските области” е **Мярка 4.1. Финансова подкрепа за прилагане на местните стратегии за развитие и покриване на оперативните разходи на рибарските групи.** Тази помощ е достъпна само за рибарските групи. Подпомагат се два вида дейности: организирането и функционирането на рибарските групи и дейности за местно развитие, представени от местни жители или предприети от самите групи. По тази мярка са договорени 6 проекта, за които средствата, договорени от ЕФР възлизат на 15 888 715,89 евро от които към 20.08.2013 г. са разплатени 1 679 005. 32 евро.³

Научени уроци и отчетени трудности:

С оглед изпълнението на ОПРСР 2007-2013 г. се налага изводът, че за постигането на по-висока успеваемост в насока повишаване конкурентоспособността на сектор рибарство и постигане на целите по опазване на околната среда и ефективното използване на ресурсите, е необходимо в бъдеще да се разшири обхватът на някои от мерките съгласно актуално действащите Регламенти на ЕС и да бъдат предвидени и мерки за подкрепа в насока:

- ✓ Иновации (рибарство);
- ✓ Консултантски услуги;
- ✓ Партньорства между учени и рибари;
- ✓ Насърчаване на човешкия капитал и социалния диалог;
- ✓ Улесняване на диверсификацията и създаване на работни места;
- ✓ Нови форми на доход;
- ✓ Здраве и безопасност;
- ✓ Иновации, свързани с опазването на морските биологични ресурси;
- ✓ Ограничаване на въздействието на риболова върху морската среда и приспособяване на риболова към опазването на видовете;
- ✓ Опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми в рамките на устойчивите риболовни дейности;
- ✓ Смекчаване на въздействието на изменението на климата;
- ✓ Рибарски пристанища, кейове за разтоварване и покрити лодкостоянки;

³ http://oprsr.government.bg/?page_id=3599

- ✓ Иновации (аквакултура);
- ✓ Услуги по управление, възстановяване и консултантски услуги за стопанствата за аквакултури;
- ✓ Насърчаване на човешкия капитал и създаването на мрежи (аквакултури);
- ✓ Преминаване към схеми по управление на околната среда и одитиране и към биологични аквакултури;
- ✓ Аквакултури, осигуряващи услуги за околната среда;
- ✓ Застраховане на запасите от аквакултури;
- ✓ Мерки за развитие на рибарските райони;
- ✓ Планове за производство и предлагане на пазара;
- ✓ Помощ за складиране;
- ✓ Мерки за предлагане на пазара
- ✓ Преработване на продуктите на риболова и аквакултурите.

Тези изводи се налагат от отчетените трудности при изпълнението на мерките в настоящия програмен период.

* Ако оценките са на разположение, те следва да бъдат предоставени. Противен случай се означава като МВ- много важен; УИ – умерено използване; МИ - минимално използване; НИ – не се използва

D.3 Структурни фондове и Кохезионен фонд

ФОНД	Линия на обезпечаване	Ниво на използване на средствата*
Европейски фонд за регионално развитие	Категория 51 „Промоция на биологичното разнообразие и опазване на природата”	148 510 888 евро (ОПОС, приоритетна ос 3) 1 372 955,7 евро (ОПОС, приоритетна ос 5) Общо: 149 883 844 евро
	Категория 55 „Промоция на природните активи”	7 716 791 евро (ОПРР)
	Категория 56 „Опазване и развитие на природното	6 413 930 евро (ОПРР)

	наследство”	1 410 824 евро (ОПРР) 30 679 732,85 евро (ТГС) Общо: 30 679 735,85 евро
	INTERREG	12 597 739,78 евро
Европейски социален фонд (ЕСФ)		Няма данни

Резюме на ключовите, свързани с НАТУРА 2000, мерки в рамките на фонда:

Категория 51 посочена в таблицата по-горе представлява използваният ресурс за дейности, които са пряко свързани с биологичното разнообразие, финансирани от Европейския фонд за регионално развитие. По тази причина тук е посочен размерът на договорените средства по приоритетна ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие” на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”. Тази приоритетна ос на оперативната програма е **основен източник на финансиране на дейностите, свързани с опазване на биологичното разнообразие в България**. По приоритетната ос се финансира:

- Разработване и актуализиране на планове за управление на защитени територии и на планове за управление на защитените зони от НАТУРА 2000;
- Повишаване информираността на общините и населението за мрежата в НАТУРА 2000, създаване на управителни органи на зоните от НАТУРА 2000;
- Изпълнение на дейности в съответствие с идентифицираните нужди в одобрените планове за управление за: (1) защитени зони от мрежата НАТУРА 2000, (2) защитени територии, свързани с опазване и възстановяване на местообитания и регулирано използване на видовете;
- Разработване на планове за действие за всички застрашени видове;
- Изпълнение на дейности, целящи смекчаване на влиянието на климатичните промени върху биологичното разнообразие;
- Подготовка на бъдещи проекти за последващо финансиране в рамките на приоритетна ос 3.

По данни от ИСУН към 02.08.2013 г., по тази Приоритетна ос са подписани договори за 91 проекта. Размерът на договорените средства от ЕС за тези 91 проекта е 148 510 888 евро. Реално разплатените средства към същата дата са 23070567 Евроⁱⁱ. Към финансирането на дейности, свързани с НАТУРА 2000 в рамките на тази програма се отчитат и 2 проекта по **Приоритетна ос 5**

„Техническа помощ“ на ОПОС, чиито размер възлиза на 1 372 955,7 евро. Общата сума на средствата от ЕС (ЕФРР) , която попада в категория 51 е 149 883 844 евро.

Категория 55 „Промоция на природните активи“, попадат средствата от ЕФРР, свързани в широк смисъл с биоразнообразието. В конкретния случай, в таблицата по-горе са посочени средства, договорирани в рамките на Приоритетна ос „Устойчиво развитие на туризма“ по процедура „Подкрепа за развитие на регионален туристически продукт и маркетинг на дестинациите“. В рамките на двете покани на тази процедура са финансирани общо 40 проекта, чиято стойност на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 7 716 791 евро. По данни на ИСУН към 02.08.2013 г. са разплатени 1 490 419 евро. Причината за отразяването на тези проекти в посочената категория е, че независимо, че те нямат директна насоченост строго към дейности свързани с биоразнообразието, промоцията на туристически продукти и маркетингането на дестинации е пряко обвързано с промоцията на природните активи на страната, включително и тези на защитените зони.

Категория 56 обхваща разходи, които допринасят в по-широк смисъл към опазването на биологичното разнообразие. По тази причина в таблицата по-горе посочената сума е формирана от:

- договорирани средства по три проекта, свързани с природни атракции, финансирани в рамките на процедура „Подкрепа за развитие на природни, културни и исторически атракции“ на под-приоритет „Устойчиво развитие на туризма“ на ОП „Регионално развитие 2007-2013 г.“. Общата стойност на договориранията безвъзмездна финансова помощ на трите проекта е 6 413 930 евро, като реално изплатените суми към 2.08.2013 г. са 1 961 162 евро;
- договорирани средства по четири проекта в рамките на процедура „Подкрепа за дребномащабни мерки за предотвратяване на наводненията в градските агломерации“, на под-приоритет „Подобряване на физическата среда и превенция на риска“. Тези средства възлизат на 1 410 824 евро, като реално изплатените средства към 02.08.2013 г. са 891 150 евро.
- Договорирани средства по проекти, финансирани по **програми за Трансгранично сътрудничество** (Румъния-България; Гърция-България; България –Сърбия; България – Турция и България-Македония). Програмите имат сходни приоритети, в рамките на които е възможно да се финансират дейности свързани с околната среда и в частност НАТУРА 2000. В рамките на ТГС Румъния-България това е приоритетна ос 2 „Околна среда“, при програмата ТГС „Гърция-България“ това е приоритетна ос 1 „Качество на живот“, в програма ТГС България-Сърбия

това са Приоритет 1“ Развитие на дребномащабна инфраструктура“ и Приоритет 2“ Повишаване на капацитета за съвместно планиране, решаване на проблеми и развитие“, а при ТГС България – Македония и България – Турция това е Приоритет 2 сфера на интервенция 2.1. Поддържаната публично достъпна информация за финансираните проекти позволява да бъде идентифициран техния брой и стойност (58 проекта), но не дава възможност да се определи каква част от ресурсите в тези проекти са били използвани директно за цели свързани с опазване на биологичното разнообразие. По тази причина в таблицата по-горе е посочен общия обем на финансирането на тези проекти, възлизащ на 30 679732,85 Евро⁴⁵⁶⁷⁸.

Съществен проблем при отчитане на конкретното финансиране от ЕФРР, използвано за целите на опазване на биоразнообразието, извън обхвата на ОПОС е, че няма възможност да бъде систематизирана и предоставена информация за стойността на конкретните мерки, предприети по отделните проекти. Това се отнася както за ОП „Регионално развитие“ и програмите за трансгранично сътрудничество така и за ИНТЕРРЕГ.

Същият проблем се появява и при опит да бъде установено, каква част от финансирането от Европейския социален фонд (ЕСФ) на дейности в обхвата на отделни проекти има отношение към опазването на биологичното разнообразие, въпреки че е установена връзката между отделни процедури по ОП „Развитие на човешките ресурси“ и ОП „Административен капацитет“ и възможността за изпълнение на дейности с въздействие върху природозащитното състояние или опазването на защитените зони.

По тази причина в таблицата по-горе е предоставена информация за общата стойност на финансирането от ЕФРР, включващо целите проекти по съответните инструменти. При определяне на обема на използваното финансиране по **Програма ИНТЕРРЕГ** посочената в таблицата сума е извлечена от базата данни на Програмата⁹ където са идентифицирани следните проекти с българско партньорство:

⁴ <http://www.ipa-cbc-007.eu/index.php>

⁵ <http://cbcromaniabulgaria.eu/>

⁶ <http://www.ipacbc-bgrs.eu/>

⁷ <http://www.ipacbc-bgtr.eu/>

⁸ <http://www.greece-bulgaria.eu>

⁹ <http://www.interreg4c.eu/chercheProjet.html>

- GREENINFRANET с финансиране от ЕФРР в размер на 1 270 221,78 евро
- EFFEMIS с финансиране от ЕФРР в размер на 1 453 135,45 евро
- F:ACTS! с финансиране от ЕФРР в размер на 1 797 890 евро
- FUTUREForest с финансиране от ЕФРР в размер на 1 492 022,82 евро
- REGIOCLIMA с финансиране от ЕФРР в размер на 1 621 793,5 евро
- RCS с финансиране от ЕФРР в размер на 1 661 380,72 евро

Това са проекти по Приоритетна ос 2 „Околна среда и превенция на риска“, подтеми „Биоразнообразие и опазване на природното наследство“ и „Природни и технологични рискове“. Базата данни не позволява да бъде идентифициран точния обем на финансирането на българския партньор, по тази причина в таблицата по-горе е посочен размера на общото финансиране от ЕФРР.

По същият начин не може да бъде идентифицирана и точната сума на дейностите, свързани с опазване на биоразнообразието по проектите, финансирани от ЕСФ по ОП „Административен капацитет“ и по тази причина не е посочена такава. **Приоритет 1 „Добро управление“ на ОП „Административен капацитет“**, отразява необходимостта от укрепване на административните структури и органите на съдебната власт, повишаване на прозрачността и отчетността в работата им, въвеждането на ПЧП и аутсорсинг като механизми за по-ефикасно управление и прилагане на принципа на партньорство при формулиране на държавната политика. В рамките на тази приоритетна ос има 3 процедури които поради широкия си обхват позволяват включването и на теми свързани с околна среда, устойчиво развитие и др. Това са 1.6.-02 „Транснационално и междурегионално сътрудничество“, където се изпълняваха проекти, свързани с обмен на опит и добри практики в различни сфери; 1.4.-02 „Администрацията партньор на бизнеса“, където един от акцентите бе икономическото развитие и формите на ПЧП и 1.3.-04.‘Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики“. Общо, свързаните с управлението на дейности по околна среда проекти са 41 на обща стойност 7 771 705 евро, но в настоящия програмен период, въведената информационна система не позволява да бъде идентифициран конкретния ресурс от бюджетите на тези проекти, който е предназначени за реализацията на дейности, свързани с провеждането на политики или постигането на цели по опазване на биологичното разнообразие.

Научени уроци и отчетени трудности:

Съгласно Доклада за напредъка по ОП ОС за 2010 г. основните трудности при изпълнението и управлението на проекти по Приоритетна ос 3 на ОП „Околна

среда 2007 – 2013 г.” са:

- ✓ Голямо разнообразие от бенефициенти, които функционират съгласно различни специфични правила и секторни подзаконови нормативни документи, като същевременно разполагат и с различен капацитет;
- ✓ Проектите не са еднотипни, налице е разнообразие от дейности, които не могат да бъдат типологизирани и при чието изпълнение възникват редица специфични казуси;
- ✓ Липсва добро познаване от страна на бенефициентите на процедурите по управление на проекти, като е налице различна степен на експертиза и опит в сферата на управлението на проекти;
- ✓ Липсва задоволителна степен на информираност и разбиране за стратегическата значимост на Приоритетна ос 3 и дейностите, свързани с НАТУРА 2000.

Изводите от отчетените трудности и предприетите мерки в насока преодоляване на посочените ограничения извеждат на преден план ползите и научените уроци от действията в насока повишаване на информираността за мрежата НАТУРА 2000, подобряване на капацитета за нейното управление и за подробно разясняване на изискванията за опазване и възстановяване на видовете и местообитанията в мрежата, които трябва да се изпълняват от различни групи засегнати страни, представени в отделните защитени зони от мрежата НАТУРА 2000, намаляване на административната тежест и опростяване на процедурите за изпълнение на проектите.

В съответствие със заключенията, изложени в Окончателния доклад от извършената средносрочна оценка на ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г., по отношение на изпълнението на мерките, които имат пряко отношение към опазването на околната среда и биологичното разнообразие по Приоритетна ос 3 „Устойчиво развитие на туризма” и Приоритетна ос 4 „Местно развитие и сътрудничество”, основните ползи и научени уроци в насока оптимизиране на изпълнението им се отнасят до предприетите мерки за подобряване на системите за управление и контрол, вътрешните правила и документите, регламентиращи изпълнението на оперативната програма, подобряване на административния капацитет за изпълнение на програмата, както и действията за повишаване на капацитета на бенефициентите за изпълнение на финансираните проекти. Аналогични са и заключенията по отношение на програмите за трансгранично сътрудничество (Румъния – България; Гърция – България; България – Сърбия; България – Турция и България – Македония).

Основните заключения от извършената Междинна оценка на ОП „Административен капацитет“ 2007-2013 г. е, че приоритетите на ОПАК са актуални и отговарят на целите на административната и съдебната реформи в България. Същите са валидни не само към момента на оценката, но се очаква да бъдат актуални и след 2013 г. По отношение на тяхното прилагане се налага извода за ползите, постигнати благодарение на предприетите мерки за подобряване на системите за управление и контрол на ОПАК, вътрешните правила и документите, регламентиращи изпълнението на оперативната програма, подобряване на административния капацитет за изпълнение на програмата, повишаване на капацитета на бенефициентите за изпълнение на финансираните проекти чрез информационни кампании и обучителни дейности.

* Ако оценките са на разположение, те следва да бъдат предоставени. Противен случай се означава като МВ- много важен; УИ – умерено използване; МИ - минимално използване; НИ – не се използва

D.4 Програма LIFE+

ФОНД	Линия на обезпечаване	Ниво на използване на средствата*
LIFE+	Природа и биоразнообразие	14 138 128,00 евро

Резюме на ключовите, свързани с НАТУРА 2000, мерки в рамките на фонда:

По-голяма част от проектите, финансирани по Програма LIFE, са насочени към опазването на редки и застрашени грабливи и водолюбиви птици. Най-често предприеманите мерки са свързани с управление на природните местообитания, ограничаване на негативните въздействия от човешката дейност (вкл. намаляване на въздействието от електропреносната мрежа), както и повишаване на информираността за най-често предприеманите дейности. В рамките на този тип проекти е извършвано и изкуствено размножаване и отглеждане на видове (ex-situ), тяхната реинтродукция, както и обособяване на места за изкуствено хранене на лешояди. В рамките на проекти, ориентирани към видовете, са включени дейности за създаване на мрежи от микрорезервати за редки растителни видове, дейности по управление и планиране и такива за изкуствено отглеждане и интродукция/зарибяване.

Вторият най-често срещан вид проекти по Програма LIFE са свързани с крайбрежните влажни зони и се отнасят както до природни местообитания, така и до застрашени видове, напр. кървоглавият пеликан, тръноопашатата

потапница, малкият корморан и големият воден бик. В този случай управлението на природното местообитание е една от най-важните предприети дейности, особено под формата на изпълнение на инфраструктурни мерки за управление на водните нива. Само в един случай проектните дейности се отнасят до гори и то в дейности, свързани с подобряване на природозащитното състояние.

Най-често изпълняваните дейности са свързани с управлението на природните местообитания, тяхното възстановяване и последващо управление, планиране и разработване на планове за действие за отделни видове.

Повишаването на информираността е дейност, която е включена във всички проекти, финансирани по Програма LIFE. В някои случаи прякото въвличане на местните заинтересовани страни (особено фермери и собственици на земя) е довело до създаването на публично-частни партньорства и до подкрепа на защитените зони от НАТУРА 2000 чрез последващо финансиране от Програма за развитие на селските райони 2007 – 2013 г.

Осигуряване на участието на заинтересованите страни е важна дейност по всички проекти, финансирани от тази програма.

Мониторингът е част от задължителните дейности по Програма LIFE. Усилията, положени в тази посока, са тясно свързани с целите на проектите; основно са съсредоточени върху сателитното проследяване на птици и преки наблюдения на птици, но също така и на взаимовръзката между птиците и човешки дейности, като земеделие, животновъдство, лов и др..

Значителна част от проектите по Програма LIFE са координирани от НПО (Българско дружество за защита на птиците, Зелени Балкани, ФДФФ, WWF-България) като водещи партньори. Останалите проекти са изпълнявани от публични администрации съвместно с администрациите на националните/природните паркове, горско-стопански предприятия и др. В програма LIFE в България от самото начало се включва и бизнес-секторът като партньор на неправителствените организации и публичните администрации, например електроразпределителни дружества, земеделски стопани, фирми осъществяващи бизнес от специфично значение за опазване на защитените зони, като солдобив например, и др..

Научени уроци и отчетени трудности:

Основна трудност в подготовката на предложения е изискването за привличане на съфинансиране от страна на бенефициента. В действителност, редица проекти, адресиращи приоритетни видове и местообитания, се квалифицират за 50 % до 75 % съфинансиране от ЕС, но проблемът със съфинансирането е често пъти непреодолим за голяма част от бенефициентите, чиято иначе висока научна и техническа компетентност от страна на бенефициентите би позволила добро планиране и изпълнение на предвидените дейности. Ето защо като цяло изпълнението на финансовия инструмент LIFE в България остава на ниво, което е под потенциала му. Като се имат предвид процедурите за подбор на проекти от страна на ЕС, евентуалното облекчаване на изискванията за съфинансиране и помощта при подготовката на предложения за местните администрации от техническа гледна точка биха позволили едно по-добро използване на тази финансова възможност.

* Ако оценките са на разположение, те следва да бъдат предоставени. Противен случай се означава като МВ- много важен; УИ – умерено използване; МИ - минимално използване; НИ – не се използва

D.5 Други основни източници на финансиране

Фонд	Ниво на използване
Седма рамкова програма за изследване (FP7)	16 000 000,00 евро
Публично частни партньорства	185 312,91 евро
Използване на иновативно финансиране	
Друго	<ul style="list-style-type: none"> → Норвежка програма – 3 643 509,88 евро; → ПРООН -13 553 544,73 евро; → ФМ на ЕИП -1 604 126,19 евро; → Фонд Научни изследвания-2 716 995,60 евро; → ПУДООС – 34 916,66 евро; → Национално съфинансиране и собствено финансиране на бенефициентите в рамките на проектите, реализирани с

	<p>финансиране от източниците описани в части от D1-D4 както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • По част D1 - 271 999 726 евро; • По част D2 - 13 861 467,50 евро • По част D3 -64 611 463 евро • По част D4 -7 109 939 евро <p>→ Финансиране на текущо управление, мониторинг и контрол на защитените зони от НАТУРА 2000 от национален бюджет – на този етап информация за общата стойност на това финансиране не достъпна.</p>
--	--

Резюме на ключовите, свързани с НАТУРА 2000, мерки в рамките на фонда:

Основен проблем при идентифицирането на конкретните средства, инвестирани за дейности, свързани с опазването на биоразнообразието е, че за голяма част от източниците няма публично достъпна информация, а за тези, за които е налична такава не може да бъде определено какъв обем от средствата са за участващите български партньори и конкретно от тях какви са средствата инвестирани в дейности пряко или косвено отнасящи се до опазване на биологичното разнообразие. По тази причина представените суми са общият размер на финансирането по съответните инструменти или са приблизително изчислени на база на познатите практики на бюджетирание.

От Седма рамкова програма са получили финансиране 40 проекта, но няма такива, в които участващ български партньор да е водеща организация. Общото финансиране на тези проекти от ЕФРР възлиза на 162 740 170,40 евро. Практиката на формиране на проектните бюджети показва, че българските партньори ползват между 10 и 15 % от договорените средства, затова посочената в таблицата сума е индикативна и изчислена като 10 % от общо договорените средства.

От ПРООН са финансирани 7 проекта, по Норвежката програма – 9, също толкова са проектите, получили финансиране от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Сред ползваните национални инструменти са Фонд „Научни изследвания”, финансирал 26 проекта, ПУДООС, финансирало 2 проекта, както и множество инструменти, за които няма публично достъпни данни като напр. Национален доверителен екофонд. Както и при другите програми и фондове, които допускат финансирането на дейности свързани с опазване на околната среда и в частност на биологичното разнообразие, няма възможност да бъдат диференцирани средствата за тези дейности от общо договорените средства за проектите посочени по-горе.

Данните за националното финансиране и собственото финансиране от страна на бенефициентите по проекти, описани в раздел D е извлечено от ИСУН (за проектите по ОПОС и ОПРР), базата данни на проектите финансирани от LIFE+, справка за проектите по ОПРСР към 20.08.2013 г. и справка за изпълнението на ПРСР към 01.08.2013 г. Съфинансирането за проектите по трансгранични програми е калкулирано като средно 15 %.

Сред формите на публично частно партньорство реализирано през периода е създадената от един от националните мобилни оператори програма МТел Еко Грантс. Друга подобна програма се изпълнява от Форд Мото-Пфое България.

В този раздел попада и финансирането за текущото управление, мониторинг и контрол от националния бюджет, чиито обем ще бъде уточнен със съдействието на съответните публични администрации.

Научени уроци и отчетени трудности:

Съгласно Мониторинговия доклад за изпълнението на Седма рамкова програма за 2011 г. основните проблеми при управлението и изпълнението на програмата се отнасят до нейната комплексна (сложна) организация от правила и процедури, които трудно се възприемат от страна на кандидатите. За целта усилията на Европейската комисия са насочени именно към опростяване на правилата за участие в програмата. На 24 януари 2011 г. ЕК публикува решение, съгласно което следва да се приложат следните 3 краткосрочни мерки в тази насока:

- ✓ Премахване на критерия за приемливата разлика (отклонение) между средните и реалните нива на възнагражденията за експертите, изпълняващи дейности по проекти, финансирани по Седма рамкова програма. Това позволява да бъдат третираны като допустими за целите на програмата повечето методи за определяне на нивата на възнаграждения, възпрети съгласно обичайната счетоводна практика на бенефициентите;

- ✓ Втората мярка се отнася до преодоляване на проблема, свързан с предоставянето на финансиране за собственици на малки и средни предприятия, и физически лица, които не получават заплата, но са включени в състава на персонала на съответното предприятие. За преодоляване на този проблем е въведен нов метод за остойностяване на приноса на тези изследователи – чрез система за определяне на разходите за единица продукт (scale-of-unit cost system);
- ✓ Третата мярка е свързана с преодоляване на проблемите, произтичащи от нееднаквото тълкуване и прилагане на правилата, регламентиращи изпълнението на Седма рамкова програма. Тя се отнася до създаването на Комисия по спорни въпроси (Clearing Committee), която заседава текущо и предоставя общи позиции относно тълкуването и прилагането на спорни въпроси във връзка с изпълнението на Програмата.

Като се има предвид постигнатия напредък в резултат от прилагането на посочените мерки, последващите действия в насока опростяване на правилата и процедурите за изпълнение на програмата и облекчаването на административната тежест за бенефициентите може да доведе до по-оптимално използване на този финансов инструмент.

По отношение на мерките за подкрепа по линия на Норвежката програма, ПРООН, ФМ на ЕИП, Фонд „Научни изследвания“, ПУДООС и др. основните научени уроци се отнасят до ползите от прилагането на мерки за укрепване на капацитета на бенефициентите за изпълнение на проекти чрез обучения и техническа подкрепа, както и действията в насока подобряване на системите за мониторинг и контрол на изпълнението на отделните програми.

* Ако оценките са на разположение, те следва да бъдат предоставени. Противен случай се означава като МВ- много важен; УИ – умерено използване; МИ - минимално използване; НИ – не се използва

Е НАСТОЯЩА ОЦЕНКА НА ФИНАНСОВИТЕ НУЖДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ОТ НАТУРА 2000 В БЪЛГАРИЯ

Българската Национална приоритетна рамка за действие по Natura 2000 има две основни цели:

- ✓ Да се определят приоритетите за действие за ефективно управление на Natura 2000 като цялостна мрежа от защитени зони и

- ✓ Да се остойностят разходите, необходими за управлението на мрежата.

Тези стойности на необходимите финансови ресурси са сред информацията, изисквана от Европейската комисия, за да се изчислят финансовите потребности за Natura 2000 в Европейския съюз като цяло и в отделните държави-членки.

Финансовите ресурси, необходими за Natura 2000 се разпределят в две основни групи дейности.:

- ✓ За общото управление на национално и местно ниво, което предполага изграждането на капацитет, планирането на управлението, структурни и организационни нужди;
- ✓ За дейности, които запазват или подобряват природозащитното състояние на местообитанията и видовете, включени в приложенията на Директивата за местообитанията и Директивата за птиците.

За изготвянето на настояща оценка на финансовите нужди за управление на защитените зони от Natura 2000 в България е приложен подход за планиране от долу на горе, при който е направено остойностяване на дейностите, които следва да се извършат в защитените зони от Natura 2000 през следващите седем години, така че да бъдат постигнати целите на Стратегията за биоразнообразие 2020.

По-долу е представено резюме на разпределението на необходимия финансов ресурс по отделните категории дейности:

Категоризация	Бюджет по категории дейности в евро	% от общия бюджет на НПРД
Обявяване на Natura 2000 места	7 500 000,00	0,40 %
Планиране на управлението	86 900 000,00	4,60 %
Текущо управление на местообитанията и мониторинг	1 209 263 306,40	64,04 %
Инвестиционни разходи	584 740 247,60	30,96 %
Общо за НПРД:	1 888 403 554,00	100,00 %

За проверка на адекватността на така получените резултати, екипът от международни

експерти по проекта извърши сравнителен анализ на разходите за Натура 2000 в държавите членки на ЕС за финансовия период 2007-2013 г. За целта са взети предвид резултатите от проучване през 2008 г. на оценка на разходите, направена от ИЕЕР (2010 г., Разходи и социално-икономическите ползи, свързани с мрежата Натура 2000). То представя планираните разходи за управление на Натура 2000 за всяка държава-членка. В таблицата по-долу е информация, която показва приблизителната обща цена на държава-членка и на площта, покрита от Натура 2000 във всяка държава-членка (последната информация е ползвана от най-новия достъпен барометър за Натура 2000 (<http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/>)). На тази база е изчислена цената на хектар за всяка държава-членка и европейска средна цена на хектар. Тази цена е приблизително 60 евро на хектар.

Крайният резултат от направените изчисления към 2008 г. е представен в таблицата по-долу:

Държава членка	Млн евро	км 2	Евро общо	Ха	Евро / ха	За 7 години (млн. евро)
Австрия	56,00	12 548,23	56 000 000,00	1 254 823,00	44,63	392,00
Белгия	75,60	5 153,81	75 600 000,00	515 381,00	146,69	529,20
България	154,80	39 056,31	154 800 000,00	3 905 631,00	39,64	1 083,60
Кипър	200,60	1 759,75	200 600 000,00	175 975,00	1.139,93	1 404,20
Чехия	84,00	11 061,62	84 000 000,00	1 106 162,00	75,94	588,00
Дания	40,40	22 646,81	40 400 000,00	2 264 681,00	17,84	282,80
Естония	54,60	14 832,28	54 600 000,00	1 483 228,00	36,81	382,20
Франция	473,80	110 585,30	473 800 000,00	11 058 530,00	42,84	3 316,60
Германия	620,00	80 749,82	620 000 000,00	8 074 982,00	76,78	4 340,00
Гърция	97,10	42 947,05	97 100 000,00	4 294 705,00	22,61	679,70
Унгария	179,90	19 949,49	179 900 000,00	1 994 949,00	90,18	1 259,30
Ирландия	185,20	16 095,68	185 200 000,00	1 609 568,00	115,06	1 296,40
Италия	181,50	63 127,19	181 500 000,00	6 312 719,00	28,75	1 270,50
Латвия	88,40	11 828,42	88 400 000,00	1 182 842,00	74,74	618,80
Литва	28,00	8 564,95	28 000 000,00	856 495,00	32,69	196,00
Люксембург	38,30	471,37	38 300 000,00	47 137,00	812,53	268,10
Малта	20,50	233,72	20 500 000,00	23 372,00	877,12	143,50
Холандия	315,40	17 402,80	315 400 000,00	1 740 280,00	181,24	2 207,80
Полша	115,20	68 291,29	115 200 000,00	6 829 129,00	16,87	806,40
Португалия	140,60	21 004,08	140 600 000,00	2 100 408,00	66,94	984,20
Словакия	30,90	14 446,26	30 900 000,00	1 444 626,00	21,39	216,30
Словения	25,10	7 203,44	25 100 000,00	720 344,00	34,84	175,70
Испания	1 556,90	147 765,34	1 556 900 000,00	14 776 534,00	105,36	10 898,30
Швеция	199,90	66 330,83	199 900 000,00	6 633 083,00	30,14	1 399,30
Великобритания	138,30	70 247,81	138 300 000,00	7 024 781,00	19,69	968,10

Конкретните изчисления са представени в таблицата по-долу:

Базови данни	Стойност
Територия в Натура 2000 в България в хектари	4 090 700
Индикативен средноевропейски разход на хектар в евро за периода 2014-2020 г.	60,00
Общ индикативен разход за управление на Натура 2000 териториите в България през периода 2014-2020 г. в евро	245 442 000 евро за година 1 718 094 000 евро за седем години
ОБЩО индикативна оценка на финансовите нужди за реализация на НПРД в евро	1 718 094 000

Както може да се види при сравнение на резултатите от прилагането на двата подхода за бюджетиране, разликата в получената крайна стойност на необходимите финансови ресурси за изпълнението на дейностите по НПРД е по-малка от 10%, което в рамките на допустимото статистическо отклонение.

Посочените суми включват донорското, националното и частното финансиране, необходимо за реализацията на Рамката.

Ф СТРАТЕГИЧЕСКИ КОНСЕРВАЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ ЗА НАТУРА 2000 ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 2014-2020

През новия програмен период на ЕС 2014 – 2020 г. България си поставя конкретни стратегически конзервационни приоритети, които да бъдат реализирани на територията на защитените зони от НАТУРА 2000. Към всеки приоритет е дефиниран индикативен обхват, чиято реализация ще осигури постигането на приоритетите.

Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000:

- 1.1. Развитие на механизми за управление на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000– проучване на европейския опит и практики (вкл. за изграждане и функциониране на специализирани органи за управление) и развитие на подходи, съобразени с националните условия;
- 1.2. Дефиниране на типовете екосистеми и картирането им на ниво защитени зони – определяне на екосистемни услуги и ползи
- 1.3. Подобряване качеството на управление на информацията
- 1.4. Определяне и допълване на мрежата от защитени зони, вкл. провеждане на проучвания и инвентаризации, където е необходимо
15. Постигане на интеграция с плановите документи на национално, регионално и местно ниво

- 1.6. Определяне на целите на опазване за видовете и типовете природни местообитания, предмет на защита във всички защитени зони за местообитанията, изготвяне на заповеди за обявяване на защитени зони за местообитания и разработване на планове за управление на зоните от мрежата НАТУРА 2000 при използване на екосистемния и регионален подход
- 1.7. Разработване на национални планове за действие за приоритетни видове, обект на опазване в защитените зони от Натура 2000
- 1.8. Развитие на единна картографска основа, включваща и територията на 33 от мрежата Натура 2000
- 1.9. Осъществяване на мониторинг и контрол

Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000:

- 2.1. Изпълнение на конзервационни дейности, пряко свързани с опазване на видовете и типовете природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване при използване на екосистемния и регионален подход.
- 2.2. Устойчиво управление на земеделските земи, в т.ч. на земите с висока природна стойност при използване на екосистемния и регионален подход
- 2.3. Устойчиво управление на горите
- 2.4. Устойчиво управление на водните басейни, в т.ч. р. Дунав и Черно море
- 2.5. Управление на инвазивните видове – заплахата за видовете и местообитанията в зоните от мрежата НАТУРА 2000 и източник на социално и икономическо въздействие

Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:

- 3.1. Остойностяване и ползване на екосистемни услуги
- 3.2. Създаване на „зелени“ работни места
- 3.3. Стимулиране на „зелен бизнес“, напр. екотуризм, солодобив по традиционен начин и т.н.
- 3.4. Проучване и прилагане на финансиращи схеми, включително на принципа публично-частно партньорство и използване на иновативно финансиране на дейности свързани с опазването, възстановяването и управлението на защитените зони от НАТУРА 2000
- 3.5. Проучване и управление на риска (от пожари, наводнения и т.н.)
- 3.6. Изграждане на връзката между инвестициите в НАТУРА 2000
- 3.7. Адаптации към или смекчаване на климатичните промени, в т.ч. оценка на уязвимостта на екосистемните ползи към климатичните промени
- 3.8. Изграждане на „зелена“ инфраструктура и екологичната свързаност на зоните от мрежата НАТУРА 2000

Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа НАТУРА 2000 в България:

- 4.1. Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа НАТУРА 2000
- 4.2. Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с НАТУРА 2000, включително за управление на риска
- 4.3. Повишаване на разбирането за ползите от НАТУРА 2000 в социално-икономическото развитие на регионите

- 4.4. Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства, вкл. през границата

Приоритет 5: Техническа помощ

- 5.1. Техническа помощ за подпомагане управлението на НПРД
5.2. Техническа помощ за изпълнение на дейности, включени в НПРД

Конкретният обхват на приоритетите и включените в тях мерки е посочен в раздели F1, F2, F3 и G на НПРД. Необходимо е да се отбележи, че независимо от факта, че специфичните приоритети и включените в тях мерки адресират конкретни видове и природни местообитания, те не са планирани изолирано, а при използването на интегриран подход, целящ постигане на комплексно въздействие върху състоянието на биологичното разнообразие и развитието на териториите в мрежата НАТУРА 2000. Такъв подход изисква възприемането на отделните приоритети на НПРД като взаимобвързани за постигане на целите на биоразнообразието до 2020 г., заложи в Стратегията на ЕС. Постигането на подобрене в природозащитното състояние зависи и от ресурсите, които ще бъдат инвестирани за целите на НАТУРА 2000, активното включване на заинтересованите страни, както и от създаването на ефективна система на мониторинг. От съществено значение е и стартирането на процеса на картиране и определяне на природозащитното състояние на видовете и природните местообитания в морските защитени зони от НАТУРА 2000.

По-долу са представени приоритетните видове и типове природни местообитания.

Приоритетните видове/ местообитания и мерки за тях са избрани от списъка с всички видове и местообитания по два основни параметри. Всички местообитания /видове определени в Приложение I и Приложение II на Директива за местообитанията с код „*“ са избрани като приоритетни независимо от оценката на природозащитното им състояние. По този начин приоритетни видове и типове природни местообитания, които са в благоприятно (FV) състояние също са включени в списъка. За тези видове и типове природни местообитания, мерките ще бъдат главно поддържащи. Избрани са и всички видове и типове природни местообитания, които в някой от биогеографските райони имат оценка U1 – неблагоприятно-незадоволително и U2 – неблагоприятно-лошо на природозащитното им състояние.

F.1 Резюме на приоритетите за периода 2014-2020 (и очакваните резултати от формулираните приоритети) за приоритетни природни местообитания и видове, и майки предвид нуждата от измерим напредък по под цел 1 на Стратегията за биологично разнообразие 2020, както и осигуряването на добро функциониране на мрежата НАТУРА 2000

Специфични приоритети за приоритетните типове природни местообитания от Приложение I на Директивата за местообитанията:

Природозащитни приоритети:

Да се подобри/поддържа природозащитното състояние на природните местообитания, като се ограничи влиянието върху тях и се намалят заплахите.

Очаквано въздействие:

Природните местообитания са възстановени, управлението на защитените зони от НАТУРА 2000, в които те са представени, е подобро. Природните местообитания са с поддържано/подобро природозащитно състояние.

Крайбрежни и халофитни местообитания

1150 * „Крайбрежни лагуни“;

1340 * „Континентални солени ливади“;

1530 * „Панонски солени степи и солени блата“

Крайбрежни пясъчни и континентални дюни

2130 * „Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни)“

2340 * „Панонски вътрешноконтинентални дюни“

Умереноконтинентални ерикоидни храсталаци

4070 * „Храстови съобщества с *Pinus tugo*“

40A0 * „Субконтинентални перипанонски храстови съобщества“

40C0 * „Понто-сарматски широколистни храстчета“

Естествени и полуестествени тревни формации

6110 * „Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*“

6210 „Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху Варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи)“

6220 * „Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас *TheroBrachypodietea*“

6230 * „Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в Планините“

6240 * „Субпанонски степни тревни съобщества“

6250 * „Панонски льосови степни тревни съобщества“

6260 * „Панонски пясъчни степи“

62C0 * „Понто-Сарматски степи“

Преовлажнени тресавища, калища и мочурища

7220 * „Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*)“

Гори

9180 * „Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове“

91D0 * „Мочурни гори“

91E0 * „Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)“

91G0 * „Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*“

91H0 * „Панонски гори с *Quercus pubescens*“

91I0 * „Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*“

91S0 * „Западно понтийски букови гори“

91AA * „Източни гори от космат дъб“

9530 * „Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор“

9560 * „Ендемични гори от *Juniperus spp.*“

Специфични приоритети за приоритетните видове от Приложение II на Директивата за местообитанията:

Природозащитни приоритети:

Да се поддържа/подобри природозащитното състояние на видовете и техните местообитания, като се ограничи влиянието върху тях и се намалят заплахите.

Очаквано въздействие:

Популациите на видовете са увеличени, техните местообитания са възстановени, управлението на защитените зони от НАТУРА 2000, в които те са представени е поддържано/подобро. Видовете са със запазено/ подобро природозащитно състояние.

Бозайници

1352 * Европейски вълк (Canis lupus)

1354 * Кафява мечка (Ursus arctos)

Безгръбначни

1078 * Еуплагия (Euplagia quadripunctaria)

1084 * Осмодерма (Osmoderma eremita)

1087 * Алпийска розалия (Rosalia alpina)

1093 * Ручеен рак (Austropotamobius torrentium)

1914 * Карабус (Carabus menetriesi pacholei)

4039 * Нимфалис (Nymphalis vaualbum)

Специфични приоритети за приоритетните видове птици от Приложение I на Директивата за птиците:

Тънкоклюн свирец (Numenius tenuirostris)

Ловен сокол (Falco cherrug)

Тръноопашата патица (Oxyura leucoccephala)

Египетски лешояд (Neophron percnopterus)

Червеногуша гъска (Branta ruficollis)

Блестящ ибис (Plegadis falcinellus)

Тундров лебед (Cygnus bewickii)

Ръждив ангъч (Tadorna ferruginea)

Полски блатар (Circus cyaneus)

Орел рибар (Pandion haliaetus)

Белошипа ветрушка (Falco naumanni)

Морски дъждосвирец (Charadrius alexandrinus)

Черна рибарка (Chlidonias niger)

Бяла лопатарка (Platalea leucorodia)

Орел змияр (Circaetus gallicus)

Черен щъркел (Ciconia nigra)

Бял щъркел (Ciconia ciconia)

Черна каня (Milvus migrans)

Белоопашат морски орел (*Haliaeetus albicilla*)
Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)
Скален орел (*Aquila chrysaetos*)
Малък орел (*Hieraetus pennatus*)
Ливаден дърдавец (*Crex crex*)
Пепеляв брегобегач (*Xenus cinereus* (*Tringa cinerea*))
Тъноклюн листоног (*Phalaropus lobatus*)
Червена каня (*Milvus milvus*)
Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*)
Черен лешояд (*Aegypius monachus*)
Степен блатар (*Circus macrourus*)
Белоока потапница (*Aythya nyroca*)
Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*)
Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*)
Голям креслив орел (*Aquila clanga*)
Кръстат (царски) орел (*Aquila heliaca*)
Малка белочела гъска (*Anser erythropus*)
Обикновен буревестник (*Puffinus yelkouan*)

Специфични приоритети за редовно мигриращи видове птици:

Кривоклюн брегобегач (*Calidris ferruginea*)
Плоскоклюн блатобегач (*Limicola falcinellus*)
Малък свирец (*Numenius phaeopus*)
Плоскоклюн листоног (*Phalaropus fulicarius*)
Каспийска чайка (*Larus cachinnans*)

F.2 Резюме на приоритетите за периода 2014-2020 (и очакваните резултати от формулираните приоритети) за други природни местообитания и видове в обхвата на директивите, имайки предвид нуждата от измерим напредък за подцел 1 на Стратегията за биологично разнообразие 2020, както и осигуряването на добро функциониране на мрежата НАТУРА 2000

Специфични приоритети за други типове природни местообитания от Приложение I на Директивата за местообитанията:

Природозащитни приоритети:

Да се поддържа/подобри природозащитното състояние на природните местообитания, като се ограничи влиянието върху тях и се намалят заплахите.

Очаквано въздействие:

Природните местообитания са поддържани/ възстановени, управлението на защитените зони от НАТУРА 2000, в които те са представени, е подобро. Природните местообитания са с поддържано/подобро природозащитно състояние.

Крайбрежни и халофитни местообитания

1130 „Естуари“

1140 „Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити от морска вода“

1210 „Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси“

1240 „Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове *Limonium*“

1310 „*Salicornia* и други едногодишни растения, колонизиращи тинести и пясъчни терени“

1410 „Средиземноморски солени ливади“

Крайбрежни пясъчни и континентални дюни

2110 “Зараждащи се подвижни дюни“

2120 „Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни)“

2180 „Облесени дюни“

2190 „Влажни понижения между дюните“

Сладководни местообитания

3130 „Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от типа *Littorelletea uniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea*“

3140 „Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от *Chara*

3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*“

3160 „Естествени дистрофни езера“

3260 „Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и *Callitricho-Batrachion*“

3270 „Реки с кални брегове с *Chenopodion rubri* и *Bidention* р.р“

Умереноконтинентални ерикоидни храсталаци

4090 „Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета“

5130 „Съобщества на *Juniperus communis* върху варовик“

5210 „Храсталаци с *Juniperus* spp.“

Естествени и полустествени тревни формации

6150 „Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества“

6170 „Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества“

62A0 „Източни субсредиземноморски сухи тревни съобщества“

62D0 „Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества“

6410 „Ливади с *Molinia* на карбонатни, торфени или глинести почви (*Molinion caeruleae*)“

6430 „Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс“

6440 „Алувиални ливади от съюза *Snidion dubii* в речните долини“

6510 „Низинни сенокосни ливади“

6520 „Планински сенокосни ливади“

Преовлажнени тресавища, калища и мочурища

7140 „Преходни блата и плаващи подвижни торфища“

7230 „Алкални блата“

Скални местообитания и пещери

8110 „Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс“

8210 „Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове“

8220 „Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове“

8230 „Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите *Sedo-Scleranthion* или *Sedo albi-Veronicion dillenii*“

Гори

9110 „Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*“

9130 „Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*“

9150 „Термофилни букови гори (*Cephalanthero-Fagion*)“

9170 „Дъбово-габъррови гори от типа *Galio Carpinetum*“

91F0 „Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmion minoris*)“

91M0 „Балкано-Панонски церово-горунови гори“

91W0 „Мизийски букови гори“

91Z0 „Мизийски гори от сребролистна липа“

91BA „Мизийски гори от обикновена ела“

91CA „Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори“

9260 „Гори от *Castanea sativa*“

9270 „Гръцки букови гори с *Abies borisii-regis*“

92A0 „Крайречни галерии от *Salix alba* и *Populus alba*“

92C0 „Гори от *Platanus orientalis*“

92D0 „Южни крайречни галерии и храсталаци (*Nerio-Tamaricetea* и *Securinegion tinctoriae*)“

9410 „Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*)“

95A0 „Гори от бяла и черна мура“

Специфични приоритети за други видове от Приложение II на Директивата за местообитанията:

Природозащитни приоритети:

Да се поддържа/подобри природозащитното състояние на видовете и техните местообитания, като се ограничи влиянието върху тях и се намалят заплахите.

Очаквано въздействие:

Популациите на видовете са запазени/увеличени, техните местообитания са поддържани/възстановени, управлението на защитените зони от НАТУРА 2000, в които те са представени, е подобро. Видовете са със запазено/подобро природозащитно състояние.

БОЗАЙНИЦИ

Прилепи

1302 Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*)

1305 Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*)

1306 Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*)

1307 Остроух нощник (*Myotis blythii*)

1308 Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*)

1310 Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*)

1316 Дългопръст нощник (*Myotis caraccinii*)

1323 Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*)

1324 Голям нощник (*Myotis myotis*)

Чифтокопитни

1371 Дива коза (*Rupicapra rupicapra balcanica*)

Китоподобни

1349 Афала (*Tursiops truncatus*)

1351 Муткур (*Phocoena phocoena*)

ВЛЕЧУГИ

Костенурки

- 1217 Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)
1219 Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)
1220 Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)
1222 Южна блатна костенурка (*Mauremys caspica/rivulata*)

Змии

- 1279 Ивичест смок (*Elaphe quatuorlineata*)
1293 Леопардов смок (*Elaphe situla*)
5194 Пъстър смок (*Elaphe sauromates*)

ЗЕМНОВОДНИ

Тритони

- 1166 Гребенест тритон (*Triturus cristatus*)
1171 Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*)
5364 Италиански тритон (*Triturus macedonicus*)

Жаби

- 1188 Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*)

РИБИ

Миноги

- 2484 Украинска минога (*Eudontomyzon mariae*)

Шараноподобни

- 1122 Балканска кротушка (*Gobio uranoscopus*)
1130 Распер (*Aspius aspius*)
1145 Виюн (*Misgurnus fossilis*)
1146 Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*)
2511 Балканска кротушка (*Gobio kessleri*)
2522 Сабица (*Pelecus cultratus*)

2533 Голям щипок (*Cobitis elongata*)

5291 Брияна (*Alburnos sarmaticus*)

6153 Белопера кротушка (*Gobio vladykovi*)

Скорпеноподобни

1163 Главоч (*Cottus gobio*)

БЕЗГРЪБНАЧНИ

Насекоми

1086 Кукуюс (*Cucujus cinnaberinus*)

1088 Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*)

1089 Буков сечко (*Morimus funereus*)

4011 (*Bolbelasmus uniconis*)

4013 Карабус (*Carabus hungaricus*)

4022 Набръчкан пробатикус (*Probaticus subrugosus*)

4026 Рисодес (*Rhysodes sulcatus*)

4028 (*Satopta thrips*)

4053 Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*)

РАСТЕНИЯ

Папратовидни

1428 Четирилистно разковниче (*Marsilea quadrifolia*)

Покритосеменни

1516 Жлезиста алдрованда (*Aldrovanda vesiculosa*)

1758 Сибирски див тютюн (*Ligularia sibirica*)

1902 Венерино пантофче (*Cypripedium calceolus*)

2079 Янкева кутявка (*Moehringia jankae*)

2125 Емилипопово прозорче (*Potentilla emili-popii*)

2327 Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*)

- 4067 Червено усойниче (*Echium russicum*)
4091 Татарско диво зеле (*Crambe tataria*)
4096 Блатно петльово перо (*Gladiolus palustris*)
4103 Калописиева дактилориза (*Dactylorhiza kalopissii*)
4116 Карпатска тоция (*Tozzia carpathica*)

Мъхове

- 1381 (*Dicranum viride*)
1386 (*Buxbaumia viridis*)
1393 (*Drepanocladus vernicosus*)

Специфични приоритети за други видове птици от Приложение I на Директивата за птиците:

- Далматински сокол (*Falco biarmicus*)
Малка пъструшка (*Porzana pusilla*)
Беловрата мухоловка (*Ficedula albicollis*)
Лещарка (*Bonasa bonasia*)
Мустакато шаварче (*Acrocephalus melanopogon*)
Малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*)
Голям воден бик (*Botaurus stellaris*)
Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*)
Гривеста чапла (*Ardeola ralloides*)
Ръждива чапла (*Ardea purpurea*)
Поен лебед (*Cygnus cygnus*)
Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*)
Тръстикова блатар (*Circus aeruginosus*)
Сокол скитник (*Falco peregrinus*)
Глухар (*Tetrao urogallus*)
Голяма пъструшка (*Porzana porzana*)
Средна пъструшка (*Porzana parva*)
Кокилобегач (*Himantopus himantopus*)

Саблеклюн (*Recurvirostra avosetta*)
Кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*)
Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*)
Речна рибарка (*Sterna hirundo*)
Белочела рибарка (*Sterna albifrons*)
Бухал (*Bubo bubo*)
Врабчова кукумявка (*Glaucidium passerinum*)
Уралска улулица (*Strix uralensis*)
Сив кълвач (*Picus canus*)
Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*)
Трипръст кълвач (*Picoides tridactylus*)
Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*)
Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*)
Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*)
Брадат лешояд (*Gypaetus barbatus*)
Сив жерав (*Grus grus*)
Червеногуш гмуркач (*Gavia stellata*)
Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*)
Ушат гмурец (*Podiceps auritus*)
Голяма бяла чапла (*Egretta alba* (*Ardea alba*))
Малък нирец (*Mergus albellus* (*Mergellus albellus*))
Малък сокол (*Falco columbarius*)
Златистопер дъждосвирец (*Pluvialis apricaria*)
Бойник (*Philomachus pugnax*)
Пъстроопашат крайбрежен бекас (*Limosa lapponica*)
Малък горски водобегач (*Tringa glareola*)
Малка чайка (*Larus minutus*)
Дългоклюна чайка (*Larus genei*)
Дебелоклюна рибарка (*Gelochelidon nilotica* (*Sterna nilotica*))
Каспийска рибарка (*Sterna caspia*)
Блатна сова (*Asio flammeus*)
Козодой (*Caprimulgus europaeus*)

Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*)
Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*)
Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*)
Горска чучулига (*Lullula arborea*)
Полска бърбрица (*Anthus campestris*)
Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*)
Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*)
Черночела сврачка (*Lanius minor*)
Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*)
Среден корморан (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*)
Нощна чапла (*Nycticorax nycticorax*)
Малка бяла чапла (*Egretta garzetta*)
Осояд (*Pernis apivorus*)
Ливаден блатар (*Circus pygargus*)
Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*)
Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*)
Турилик (*Burhinus oedicephalus*)
Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*)
Пернатонога кукумявка (*Aegolius funereus*)
Черен кълвач (*Dryocopus martius*)
Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*)
Голям маслинов присмехулник (*Hippolais olivetorum*)
Червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*)
Белочела сврачка (*Lanius nubicus*)
Шипокрила калугерица (*Hoplopterus spinosus*)
Белобуза рибарка (*Chlidonias hybridus*)
Планински кеклик (*Alectoris graeca*)
Средна бекасица (*Gallinago media*)
Синявица (*Coracias garrulus*)
Дропла (*Otis tarda*)
Водно шаварче (*Acrocephalus paludicola*)
Ястребов орел (*Hieraetus fasciatus*)

Средиземноморски сокол (Falco eleonoraе)

Планински дъждосвирец (Charadrius morinellus (Eudromias morinellus))

Специфични приоритети за редовно срещащите се мигриращи видове птици:

Сив брегобегач (Calidris temminckii)

Степна калугерица (Vanellus gregarius)

Каdifена потапница (Melanitta fusca)

Черноврат гмурец (Podiceps nigricollis)

Сива патица (Anas strepera)

Стридожд (Haematopus ostralegus)

Средна бекарина (Gallinago gallinago)

Малък червеноног водобегач (Tringa totanus)

Червеноврат гмурец (Podiceps grisegena)

Сива гъска (Anser anser)

Голям ястреб (Accipiter gentilis)

Малък ястреб (Accipiter nisus)

Голям горски водобегач (Tringa ochropus)

Речна чайка (Larus ridibundus)

Обикновена калугерица (Vanellus vanellus)

Малък зеленоног водобегач (Tringa stagnatilis)

Късокрил кюкавец (Actitis hypoleucos)

Голям корморан (Phalacrocorax carbo)

Трипръст брегобегач (Calidris alba)

Малък брегобегач (Calidris minuta)

Камъкообръщач (Arenaria interpres)

Червеноклюна потапница (Netta rufina)

Малък гмурец (Tachybaptus ruficollis)

Голям гмурец (Podiceps cristatus)

Сива чапла (Ardea cinerea)

Ням лебед (Cygnus olor)

Бял ангъч (*Tadorna tadorna*)
Лятно бърне (*Anas querquedula*)
Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*)
Сокол орко (*Falco subbuteo*)
Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*)
Посевна гъска (*Anser fabalis*)
Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*)
Фиш (*Anas penelope*)
Зимно бърне (*Anas crecca*)
Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*)
Шилоопашата патица (*Anas acuta*)
Клопач (*Anas clupearia*)
Качулата потапница (*Aythya fuligula*)
Планинска потапница (*Aythya marila*)
Обикновена гага (*Somateria mollissima*)
Траурна потапница (*Melanitta nigra*)
Звънарка (*Bucephala clangula*)
Среден нирец (*Mergus serrator*)
Голям нирец (*Mergus merganser*)
Обикновен мишелов (*Buteo buteo*)
Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*)
Зеленоножка (*Gallinula chloropus*)
Лиска (*Fulica atra*)
Пясъчен дъждосвирец (*Charadrius hiaticula*)
Сребриста булка (*Pluvialis squatarola*)
Голям брегобегач (*Calidris canutus*)
Тъмногръд брегобегач (*Calidris alpina*)
Малка бекарина (*Limnospiza minima*)
Голям червеноног водобегач (*Tringa erythropus*)
Голям зеленоног водобегач (*Tringa nebularia*)
Чайка буревестница (*Larus canus*)
Малка черногърба чайка (*Larus fuscus*)

Сребриста чайка (*Larus argentatus*)
Жълтокрака чайка (*Larus michahellis*)
Белокрила рибарка (*Chlidonias leucopterus*)
Чернокрил огърличник (*Glareola nordmanni*)
Черноопашат крайбрежан бекас (*Limosa limosa*)
Голям свирец (*Numenius arquata*)
Ледена потапница (*Clangula hyemalis*)

F.3 Стратегически приоритети във връзка с финансиране на дейности в НАТУРА 2000, целящи да осигурят зелен туризъм и работни места, да подкрепят борбата с климатичните промени и адаптацията към тях или други екосистемни ползи, за изследвания, образование, обучения, повишаване на съзнанието и промотиране на партньорство (включително трансгранично), свързани с управлението на НАТУРА 2000

Стратегическите приоритети, свързани с инвестиции в НАТУРА 2000 са логически обвързани с конзервационните приоритети, така че не само да гарантират, че комплексът от дефинирани приоритети покрива всички необходими сфери, но и да осигурят взаимното допълване и надграждане на ефектите постигнати от изпълнението на мерките във всеки приоритет.

Обект на този раздел са:

- **Приоритет 3:** Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическо развитие на региона;
- **Приоритет 4:** Изграждане развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа НАТУРА 2000 в България;
- **Приоритет 5:** Техническа помощ

Приоритет 3 е насочен към мерки, обвързани със създаването на зелени работни места, стимулирането на развитието на зелена икономика, прилагането на схеми подпомагащи бизнеса, компенсаторни плащания и иновативни финансови схеми, целящи опазване на биологичното разнообразие при реализацията на икономически дейности в териториите на защитените зони от екологичната мрежа. В този приоритет са предвидени и множество инвестиционни мерки, които целят да осигурят доброто управление на риска от пожари, наводнения и други природни бедствия, адаптацията към

климатичните промени, да подкрепят преодоляване на фрагментацията на ЗЗ, да намалят антропогенното замърсяване около и на територията на ЗЗ и да създадат инвестиционната основа необходима за въвеждането на екологощащи бизнес практики както и да предложат екологосъобразни алтернативи на мащабни проекти със значимо въздействие върху околната среда. Пълният набор от мерки е описан в раздел G.

Приоритет 4 има информационно-комуникационен характер и е насочен към активна работа със всички заинтересовани страни, чрез прилагането на мерки свързани с повишаване на осведомеността относно ползите от НАТУРА 2000 мрежата, развитие на капацитета на заинтересованите страни за участие в управлението и реализацията на дейности по опазването на биологичното разнообразие, популяризиране на екосистемните ползи, подобряване на механизмите за обществен диалог, сътрудничество и консултации, обучителни мерки и такива, свързани с развитието на ключови компетенции и обмен на опит и добри практики, свързани с НАТУРА 2000. (Пълният набор от мерки е описан в раздел G.)

Приоритет 5 е насочен към подпомагане на процеса на прилагане и реализация на НПРД както и към осигуряването на материален и нематериален инструментариум който да подпомогне изпълнението на ефективен мониторинг, контрол и отчитане на Рамката в края на плановия период.

Приоритет 5, както и част от комуникационните мерки в Приоритет 4 се отнасят до всички видове и типове природни местообитания, без оглед на спецификата на тяхното природозащитно състояние и натиска и заплахите, което то адресира. Това е свързано с необходимостта да се осигурят условия за качествено и устойчиво управление на защитените зони от Натура 2000 и да се осигурят необходимите информация, знания и умения за гарантирането на такова управление и и като цяло за изпълнението на НПРД.

Гореописаните приоритети са ориентирани към развитие на екосистемните услуги и осигуряване на достъп до тях, промотиране на екологичните ползи, насърчаване на заетостта и сътрудничеството. Те обхващат конкретни мерки, свързани с развитието на зелена инфраструктура, прилагането на практики за смекчаване на климатичните промени, развитие на екологосъобразен туризъм, екологично образование, зелени работни места, добро управление на водните ресурси, прилагането на екологощащи земеделски и лесовъдски практики, стимулиране на връзката „бизнес-природа“ с цел развитие на икономически дейности, свързани с реализацията на плановете за управление на защитените зони, които същевременно генерират екосистемни ползи и добавена стойност за териториите в Натура 2000.

Обхватът на описаните приоритети е базиран на следните концепции:

Зелена инфраструктура

Зелената инфраструктура се отнася до пространствената структура на естествени и полуестествени съобщества, екосистеми и зони, както и до други екологични характеристики, които дават възможност на гражданите да се възползват от многобройните им екосистемни услуги. Основното предимство на зелената инфраструктура е, че една и съща територия често пъти може да предложи множество ползи, ако нейните екосистеми са в добро състояние. Зелените инфраструктурни инвестиции обикновено се характеризират с висока степен на възвръщаемост във времето, предоставят възможности за работа и могат да бъдат икономически ефективна алтернатива или да допълват „сивата“ инфраструктура и интензивните промени в земеползването. Зелената инфраструктура служи както на интересите на хората, така и на природата¹⁰. С оглед на целесъобразното развитие на зелените инфраструктури е предвидено от една страна да бъде направена оценка на настоящото състояние на наличната зелена инфраструктура, а от друга – да се насочат усилия в устройствено планиране и реализация на инфраструктурни мерки за развитие на нова зелена инфраструктура, осигуряваща свързаността на екологичната мрежа НАТУРА 2000, и възможност за хората да имат достъп до екосистемните ползи на съответните територии.

Зелен туризъм

Тази концепция е свързана със стимулиране развитието на устойчив туризъм, базиран изцяло на толерантното отношение към природата, местната култура, биологичното растениевъдство и животновъдство, традициите и бита, като акцентът пада върху ограничаване на вредите, които се нанасят ежедневно на околната среда. Въпреки че концепцията има отношение към социално-икономическото развитие на голяма част от териториите попадащи в НАТУРА 2000. Следва да се отбележи, че развитието на природосъобразно и базиран на екосистемните ползи туризъм не е изолирана икономическа дейност и нейната свързаност както с конзервационните дейности, така и с други икономически дейности като развитие на биологично чисти производства на хранителни продукти или развитие на специфични услуги, позволяват планирането на интегриран подход на цялостно развитие на териториите в НАТУРА 2000. Анализът на натиска и заплахите върху приоритетните видове и природни местообитания, направен за нуждите на НПРД, води и до извода, че приоритетно следва да се инвестират усилия в: оценка и екосъобразно планиране на развитието на туристическите услуги, вкл. оценка на въздействието, което оказват посетителите на зоните, картиране на потребностите, планиране (различно от устройственото) на развитието на екосистемни туристически услуги и др., оценка и управление на риска за Натура 2000. Друг тип дейности, които следва да се подкрепят са маркетинга на

¹⁰ <http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/>

природосъобразни туристически услуги, изграждането на публично-частни партньорства, които да са насочени към устойчиво управление на екосистемни туристически услуги и оценката и управление на риска за Натура 2000 от туристически дейности.

Устойчиво земеделие и горско стопанство

Устойчивото земеделие и горско стопанство присъства както в приоритет 3 така и в приоритет 4. То отразява разбирането, че прилаганите земеделски и горски практики в територии по НАТУРА 2000 трябва основно да са насочени към:

- ✓ Устойчиво управление на земеделските земи, в т.ч. на земите с висока природна стойност;
- ✓ Управление на инвазивните видове;
- ✓ Насърчаване развитието на „зелен“ бизнес, напр. биологичното земеделие, екстензивно рибовъдство, спортен риболов и др., като икономически стимул за запазване и развитие на защитената зона;
- ✓ Устойчиво управление на горите, вкл. подкрепа за горска сертификация;
- ✓ Насърчаване на екосъобразните странични ползвания на горите, напр. за извличане на здравословни и висококачествени биопродукти – биологичен мед и пчелни деривати, естествени лекарствени продукти, диви горски плодове, гъби, билки и др.;
- ✓ Насърчаване на агробиоразнообразието в земеделските земи.

Устойчиво управление на водните тела (вътрешни водоеми, р. Дунав и Черно море)

Устойчивото управление на водните тела отразява идеята за прилагане на съпътстващи мерки, които оказват положително въздействие върху природозащитното състояние на видовете и природните местообитания, без пряко да са свързани с природозащитни дейности. Такива например са:

- ✓ Инвестиции за въвеждане на устойчиви риболовни практики;
- ✓ Управление на инвазивните видове;
- ✓ Ограничаване или даже прекратяване, ако се налага, на риболовната дейност;
- ✓ Инвестиции за подкрепа на проектирането и осъществяването на комбинирани екологосъобразни мерки за ограничаване на риска от наводнения (залесяване на брегове и заливни тераси).

- ✓ Инвестиции за проектиране и създаване на съоръжения за подкрепа на жизнения цикъл на рибните съобщества (защитени места за развъждане и израстване).
- ✓ Инвестиции за подкрепа за разработване и осъществяване на по-екологично съобразни алтернативи на проекти с очаквано значително въздействие върху водните тела (например при проекти за едромасщабно удълбаване, и за изграждане на нова или разширяване на съществуваща пристанищна инфраструктура). Включително: разходи за подготовка и изпълнение на конкретни предписания за ограничаване на местното негативно въздействие (инфраструктурни и биологични бариери за намаляване на шумовото и химическото замърсяване на водните тела, съпътстващо изграждане на прилежащи съоръжения за подкрепа на жизнения цикъл на местните рибни съобщества); и разходи за разработване на комплексни алтернативни подходи (например изграждане на брегови Ро-Ро терминали и/или осигуряване на свързаност с регионалния жп транспорт като алтернатива на корабния транспорт по долното течение на река Дунав).
- ✓ Цялостното екологическо съобразно управление на човешките дейности, развивани въз основа на екосистемните ползи, предоставяни от биологичното разнообразие във водните басейни, включени в обхвата на защитените зони от НАТУРА 2000.

Зелени работни места

Подкрепата за зелени работни места има хоризонтален характер по отношение на всички приоритети, тъй като създаването и поддържането на зелени работни места е обвързано с всеки тип човешка дейност, развивана на териториите от НАТУРА 2000, която директно или косвено оказва влияние върху природозащитното състояние на видовете и природните местообитания в защитените зони. Стремешът в развитието на тази концепция чрез конкретни мерки, описани в раздел G, е да се постигне такъв баланс между човешката дейност и необходимостта от опазване и спиране загубата на биологично разнообразие, който да гарантира устойчивото развитие на териториите, попадащи в обхвата на екологичната мрежа. По тази причина основни акценти са:

- ✓ Подкрепа на заетостта с положителен или неутрален ефект върху защитени зони от НАТУРА 2000, включително и нови работни места, произтичащи от нови технологии и сектори;
- ✓ Създаване на работни места и/или подпомагане на нови и съществуващи бизнеси в подкрепа на изпълнението на планове за управление на защитените зони;

- ✓ Подкрепа за работни места в традиционни сектори, чиито брой се увеличава заради нови продукти с висока природна стойност или услуги с екологично щадящ ефект;
- ✓ Създаване на марка „НАТУРА 2000” за продукти и услуги;
- ✓ Стимулиране на производства на биопродукция;
- ✓ Стимулиране на клъстерен подход при управление на защитени зони от НАТУРА 2000;
- ✓ Подпомагане на местния бизнес за затваряне на цикъла от природен продукт до продукт с висока природна стойност;
- ✓ Създаване или обвързване със съществуващ гаранционен фонд за стимулиране на бизнеса в защитени зони от НАТУРА 2000 (в т.ч. екологични производства и услуги). Подкрепа за работни места в традиционни сектори, чиито брой се увеличава заради новите продукти; Запазване на съществуващи работни места, които се изменят в интерес на устойчивото развитие, като използват екологосъобразни и щадящи природата практики.

Адаптация към климатичните промени

Въпреки че тази концепция е най-силно застъпена в Приоритет 3 , влиянието ѝ се проявява във всички останали приоритети, доколкото ресурсната ефективност е цел на всички планирани интервенции без оглед на тяхната специфика. Обхватът е основно насочен към:

- ✓ Създаване на благоприятна подкрепяща среда за адаптиране на зелената енергетика към целите на защитените зони от НАТУРА 2000;
- ✓ Намаляване на въздействията от съществуващи съоръжения върху защитени зони от НАТУРА 2000;
- ✓ Енергийна автономност на сградите в населените места в зони от НАТУРА 2000, вкл. добиване на енергия за собствени нужди;
- ✓ Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори;
- ✓ Насърчаване на ресурсната ефективност;
- ✓ Насърчаване на устойчивия транспорт;
- ✓ Адаптиране на селското и горското стопанство към измененията на климата;
- ✓ Гарантиране на доставянето на екосистемни услуги в условията на

климатични промени.

Зелено образование, изграждане на капацитет

Концепцията най-силно се проявява чрез планираните информационни, комуникационни и обучителни мерки в рамките на Приоритет 4. Основната причина за включване на концепцията в обхвата на конкретни мерки в НПРД е необходимостта от:

- ✓ Развитие на зелени образователни практики, вкл. създаване на нови образователни програми или адаптиране на съществуващи и организация на различни форми на зелено образование (зелени училища, летни школи и лагери и др.);
- ✓ Изграждане на капацитет на хора в извън училищна възраст- работници, служители, предприемачи, земеделски производители и т.н.;
- ✓ Обществена информираност и ангажираност.

Развитие на доброволчеството

Развитие на доброволчеството се разглежда като инструмент за формиране на правилно отношение към околната среда, вкл. по отношение на поведението на хората на територията на защитени зони от НАТУРА 2000, обществената информираност и ангажираност.

Трансгранично сътрудничество

Предвид географското разположение на България и конкретно на защитените зони от НАТУРА 2000 и наличието на трансгранични територии НПРД отчита възможността и необходимостта от прилагането на координиран трансграничен подход с цел оптимизиране на резултатите от всички видове интервенции, извършвани на територията на трансгранични региони, попадащи в обхвата на екологичната мрежа НАТУРА 2000. Тази концепция обхваща:

- ✓ Стимулиране на трансграничното сътрудничество при опазване на защитените зони от НАТУРА 2000;
- ✓ Реализация на общи инвестиционни инициативи в областта на околната среда с доказано благоприятно трансгранично въздействие за постигане на целите на НАТУРА 2000;
- ✓ Развитие и прилагане на общи планове и стратегии в областта на биоразнообразието.

Така описаните концепции са застъпени в обхвата на приоритети на НПРД и са основа за формулирането на набор от конкретни мерки, които да отразяват

разбирането, че интервенциите в НАТУРА 2000 са взаимно обвързани, кумулативни и могат да генерират синергия. Подробно описание на всички дефинирани мерки, в които присъства оптимална комбинация от аспекти на описаните концепции, е представено в раздел G на НПРД.

G ОПИСАНИЕ НА КЛЮЧОВИТЕ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ

G.1 Приоритетни мерки

G.1.a Общи приоритетни мерки за Натура 2000

По-долу са представени общите приоритетни мерки, които не са свързани директно с тип екосистема или категория земя.

В тази част са включени мерки, свързани с доброто общо функциониране на мрежата, които могат да бъдат първоначална инвестиция или с повтаряща се нужда от инвестиция.

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Научни изследвания/проучвания за определяне на местата – проучвания, инвентаризация, картиране, оценка на състоянието - 2	М 1 - Допълване на сухоземната част от мрежата от защитени зони.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от сухоземната част от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 2 - Определяне и допълване на мрежата от морски защитени зони.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от морската част от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
Подготвяне на изходна информация и информационни материали - 3	М 3 – Работа със заинтересованите страни в подкрепа на изпълнението на М 1 и М 2.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	Life+
Пилотни проекти - 4	М 15 - Организация и провеждане на иновативни екологични събития.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
Изготвяне на планове за	М 16 – Изготвяне/ актуализиране на	Всички зони от мрежата	ЕЗФРСП, ЕФРР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
управление, стратегии и схеми - 5	планове за управление	Натура 2000, с изключение на тези, които традиционно имат такива (ДНП, ДПП).	
	М 18 – Развитие на единна картографска основа, включваща и териториите на защитените зони от Натура 2000 мрежата.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 19 - Осигуряване на устойчиво планиране на дейностите в териториите от мрежата Натура 2000	Всички зони от мрежата Натура 2000.	Life+
	М 20 – Разработване на планове за действие на приоритетни видове	Приоритетни типове природни местообитания и видове от всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 21 – Подкрепа за устойчивото ползване на ловните видове птици от Приложение 2 на ЗБР и опазване на неловните видове.	Всички целеви видове птици, където е приложимо; Всички зони от мрежата Натура 2000, където е приложимо.	Национално финансиране
Формиране на управленски органи - 6	М 25 – Развитие на управленски подход за ЗЗ от Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 26 – Прилагане на управленски подход в ЗЗ от Натура 2000	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
Консултации – обществени срещи, съгласуване със собствениците на земи - 7	М 29 – Развитие на координационни механизми във връзка с управлението на защитените зони от Натура 2000.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
	М 30 - Подобряване и развитие на	Всички целеви видове и	Life+

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	механизмите за обществени консултации.	природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	
	М 31 - Планиране и провеждане на регионални кампании за обществено осведомяване за Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 32 - Планиране и провеждане на национални информационни кампании за представяне на възможностите (ползите), които предоставя мрежата Натура 2000.	По целесъобразност	ЕФРР
	М 33 - Планиране и провеждане на поддържащи информационни кампании насочени към заинтересованите страни.	Мярката засяга всички целеви видове и природни местообитания в специфични територии и се прилага по целесъобразност при идентифицирана необходимост.	ЕФРР
	М 34 - Организация и провеждане на годишен национален/международен форум по актуални теми, свързани с Натура 2000.	По целесъобразност	ЕФРР
	М 35 - Организация и провеждане на годишен национален конкурс за номиниране на най-добри проекти с принос към Натура 2000.	По целесъобразност	ЕФРР
	М 36 - Организиране и провеждане на заседания на срещи на Комитета за наблюдение на НПРД и НИКС.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	М 37 - Подкрепа за партньорство в управлението на защитени зони от мрежата Натура 2000 през границата.	Всички зони от мрежата Натура 2000, намиращи се на територията на областите, допустими за финансиране по програмите за териториално сътрудничество	ЕФРР, IPA, INTERREG
Режийни разходи на управленските органи (поддръжка на сгради и оборудване) - 9	М 38 - Режийни разходи на управленските органи.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	Национално финансиране
Персонал (проектни изпълнители, еколози, охранители/рейнджъри, работници) - 11	М 40 - Текущи разходи за персонал на управленските органи.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	Национално финансиране
	М 41 - Подкрепа за създаване на зелени работни места в управлението на ЗЗ.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
	М 42 - Подкрепа за финансиране за създаване и оборудване на местни доброволчески групи.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
Управление на агресивни чужди видове - 14	М 50 - Изготвяне на планове за действие за инвазивни видове.	Всички зони от мрежата НАТУРА 2000.	Национално финансиране
	М 51 - Управление на инвазивни видове	Всички зони от мрежата Натура 2000.	Life+
Мониторинг и проучване - 17	М 61 - Еднократни разходи, свързани с мониторинг и проучване.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
	М 62 - Текущи разходи, свързани с биологичен мониторинг на видове и местообитания в и извън мрежата Натура 2000, мониторинг на състоянието на	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата	ЕФРР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	елементите на зелената инфраструктура.	Натура 2000.	
	М 64 - Подготовка и провеждане на мониторинг, оценка и докладване на изпълнението на НИКС и НПРД.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 65 - Текущ мониторинг на състоянието на екосистемите	Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
Управление на риска - 18	М 69 - Изготвяне на планове за противопожарна защита и управление на риска от пожари.	Всички зони от мрежата НАТУРА 2000.	ЕЗФРСР
Текущо наблюдение на местата - 19	М 72 - Надзорни, охранителни и патрулни дейности.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	Национално финансиране
Осигуряване на информация и информационни материали - 20	М 73 - Развитие на ИКТ приложения в подкрепа управлението на защитените зони от Натура 2000 мрежата.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 74 - Създаване, организация и функциониране на виртуален офис за връзки с медиите за текущо обществено информиране по всички теми, свързани с Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 75 - Разработване на инструментариум за информационно обезпечаване на изпълнението на НПРД и НИКС.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 76 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПОС.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
	М 77 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на	Всички целеви видове и природни местообитания;	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ПРСР.	Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	
	М 78 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПРСР.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФМДР
	М 79 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПДУ.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
	М 80 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПРЧР.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
	М 81 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от програми за трансгранично сътрудничество.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР, IPA
Тренинг и обучение - 21	М 82 - Повишаване на капацитета на заинтересованите страни за планиране и програмиране на развитието и управлението на мрежата Натура 2000.	Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР, КФ
	М 83 - Развитие на капацитета, знанията и уменията на ЗС за комуникация и участие в постигането на Натура 2000 целите.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	М 84 - Обмяна на опит и добри практики, свързани с Натура 2000 в рамките на проекти, финансирани от различни програми и действащи през периода 2014-2020 г.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	Life+, ЕФРР, Хоризонт 2020
	М 85 - Разработване и изпълнение на програми за екологично образование с фокус върху Натура 2000 за ученици и студенти.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
	М 86 - Придобиване на умения и постигане на обществена активност и информираност в териториите от Натура 2000, в които действа местна инициативна група (МИГ), прилагаща стратегия за местно развитие.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 93 - Обучение на противопожарни отряди и доброволци.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР, IPA, национално финансиране
Закупуване на земи, включително компенсация за правото на строеж - 23	М 96 - Закупуване на земи, включително компенсация за правото на строеж.	Приоритетни видове и природни местообитания; Приоритетни видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000, където е приложимо.	Life+, национално финансиране
Инфраструктура възстановяване местообитания и видове - 24	М 97 - Изграждане на специфична инфраструктура за съществуващи обекти с цел намаляване на въздействието от тяхната експлоатация върху природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Приоритетни видове и природни местообитания; Приоритетни видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000, където е приложимо.	КФ

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	М 99 – Изграждане и поддържане на инфраструктура за текущо наблюдение на местата от управленските органи съобразно приетите планове за управление на ЗЗ	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	КФ, ЕФРР
Инфраструктура за обществен достъп, информационни дейности, наблюдателни и информационни пунктове и др.-25	М 102 - Осигуряването на оборудване за управление на ЗЗ.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР

*Източници на финансиране: ЕЗФРСР; ЕФРР, ЕФР; ЕСФ, LIFE, национално публично финансиране, частно финансиране

G.1.b Приоритетни мерки за Натура 2000 за земеделски и горски местообитания и видове

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Пилотни проекти - 4	М 4 – Развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на земи/ гори за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Консултации – обществени срещи, съгласуване със собствениците на земи - 7	М 27 - Сдружаване на собственици/ползватели на земи/гори с цел съвместни дейности.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.	ЕЗФРСР
Управление на местообитания - 12	М 43 - Подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания.	Горски местообитания. Целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии от мрежата Natura 2000.	ЕЗФРСР
	М 44 - Подобряване на структурата и функциите на земеделските природни местообитания.	Природни местообитания, намиращи се на територията на земеделски земи. Целеви видове, вкл. птици, обитаващи земеделски земи от мрежата Natura 2000.	Life+
Управление на видове - 13	М 47 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи земеделските и горските екосистеми.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		<p>формации, скални местообитания и пещери, гори.</p> <p>Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000.</p>	
<p>Прилагане на управленски схеми и споразумения със собственици и управители на земи или водни басейни с цел опазване на определени предписания - 15</p>	<p>М 52 - Подкрепа за прилагане на агроекологични мерки.</p>	<p>Природни местообитания, намиращи се на територията на земеделски земи.</p> <p>Целеви видове, вкл. птици, обитаващи земеделски земи от мрежата Натура 2000.</p>	ЕЗФРСР
	<p>М 53 - Подкрепа за прилагане на горскоекологични мерки.</p>	<p>Горски местообитания.</p> <p>Целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии от мрежата Натура 2000.</p>	ЕЗФРСР
	<p>М 54 - Подкрепа за интеграционни дейности за провеждане на устойчиви практики в земеделието и горското стопанство.</p>	<p>Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори.</p> <p>Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни</p>	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		зони от мрежата Натура 2000.	
	М 55 – Подкрепа за въвеждане и прилагане на природосъобразни лесовъдски практики в горите от мрежата Натура 2000.	Горски местообитания. Целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 56 – Компенсаторни плащания за собственици/ползватели на земи/гори, намиращи се на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 57 – Други мерки за подкрепа на собственици/ползватели на земи/гори, намиращи се на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл.	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.	
Предоставяне на услуги; компенсация за загубени права и пропуснати ползи; постигане на „съгласение“ за приемливост със съседите - 16	М 60 - Компенсиране/ преодоляване на щети, причинени от Natura 2000 видове.	Приоритетни природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Приоритетни видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.	ЕЗФРСР
Тренинг и обучение - 21	М 87 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на земи/гори на територията на защитените зони от мрежата Natura 2000.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.	
	М 89 - Подобряване на знанията на земеделските производители за дейностите за опазване на биологичното разнообразие.	Природни местообитания, намиращи се на територията на земеделски земи. Целеви видове, вкл. птици, обитаващи земеделски земи от мрежата Natura 2000.	ЕЗФРСР
Инфраструктура за възстановяване на местообитания и видове - 24	М 98 - Изграждане и поддържане на временна инфраструктура, необходима за възстановяване на местообитания и видове.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.	ЕФРР, ЕЗФРСР
	М 100 - Подкрепа за дейности по възстановяване на горския потенциал след претърпени бедствия, с цел подкрепа за възвръщане на екологичните функции на засегнатите обекти.	Горски местообитания. Целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии от мрежата Natura 2000.	ЕЗФРСР
	М 106 - Инвестиции за преодоляване на фрагментацията на природни	Природни местообитания във всички сухоземни зони	ЕФРР, КФ, ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	местообитания, засегнати от антропогенна дейност.	от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.	
	М 108 – Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.	ЕФРР, КФ, ЕЗФРСР
	М 109 – Инвестиции в консервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено	КФ

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		<p>континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полустествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори.</p> <p>Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.</p>	
	<p>М 110 Възстановяване и поддържане на зелена инфраструктура в териториите по Natura 2000 в обхвата на ПРСР</p>	<p>Природни местообитания във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полустествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори.</p> <p>Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Natura 2000.</p>	ЕЗФРСР

*Източници на финансиране: ЕЗФРСР; ЕФРР, ЕФР; ЕСФ, LIFE, национално публично финансиране, частно финансиране

G.1.c Приоритетни мерки за Натура 2000 в морски и крайбрежни местообитания и видове

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Изготвяне на планове за управление, стратегии и схеми - 5	М 22 - Ограничаване антропогенното замърсяване на водите	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
Управление на местообитания - 12	М 45 - Подобряване на структурата и функциите на крайбрежните и морските природни местообитания.	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания.	ЕФМДР
Управление на видове - 13	М 48 - Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи крайбрежните и	Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи	ЕФМДР, Life+

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	морските екосистеми.	морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	
Прилагане на управленски схеми и споразумения със собственици и управители на земи или водни басейни с цел опазване на определени предписания - 15	М 59 - Подкрепа за прилагане на акваекологични мерки	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	ЕФМДР
Предоставяне на услуги; компенсация за загубени права и пропуснати ползи; постигане на „съглашение“ за приемливост със съседите - 16	М 60 - Компенсиране/ преодоляване на щети, причинени от Натура 2000 видове.	Приоритетни видове, вкл. птици, обитаващи крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
Мониторинг и проучване - 17	М 63 - Проучвателен мониторинг в морски и крайбрежни територии от Натура 2000, мониторинг на състоянието на елементите на зелената инфраструктура.	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания,	ЕФРР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		<p>крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания.</p> <p>Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.</p>	
	<p>М 66 – Текущ мониторинг на състоянието на повърхностните и подземни води.</p>	<p>Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания.</p> <p>Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.</p>	<p>Национално финансиране</p>
	<p>М 67 – Текущ мониторинг на туристическия поток.</p>	<p>Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни</p>	<p>Национално финансиране</p>

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		<p>местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.</p>	
Управление на риска - 18	<p>М 70 - Изготвяне на планове за защита от наводнения, развитие на съответната инфраструктура и осигуряване на оборудване.</p>	<p>Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.</p>	ЕФРР
	<p>М 71 - Управление на риска от наводнения.</p>	<p>Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове:</p>	КФ

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		<p>крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.</p>	
Тренинг и обучение - 21	<p>М 88 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.</p>	<p>Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.</p>	ЕФМДР
	<p>М 90 - Придобиване на умения и постигане на обществена активност и информираност в териториите от Натура 2000, в които действа местна рибарска</p>	<p>Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура</p>	ЕФМДР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	група, прилагаща стратегия за местно развитие.	2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	
Инфраструктура за възстановяване на местообитания и видове - 24	М 107 – Инвестиции в рамките на Натура 2000, когато нейните райони засягат риболовни дейности които оказват влияния върху местообитанията	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	ЕФМДР
	М 98 - Изграждане и поддържане на временна инфраструктура, необходима за възстановяване на местообитания и	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на	ЕФМДР, ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	видове.	зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	
	М 104 – Инвестиции за подобряване качеството на повърхностните води	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	ЕФМДР
	М 105 – Инвестиции за провеждане на бизнес дейности по опазване на	Природни местообитания във всички морски и	ЕФМДР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	биологичното разнообразие в крайбрежни, морски и влажни защитени зони от мрежата Натура 2000.	крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	
	М 106 – Инвестиции за преодоляване на фрагментацията на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР, ЕФМДР
	М 108 – Инвестиции за възстановяване	Природни местообитания	ЕФРР, КФ, ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.	във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	
	М 109 – Инвестиции в консервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	КФ

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	М 110 Възстановяване и поддържане на зелена инфраструктура в териториите по Натура 2000 в обхвата на ПРСР	Природни местообитания във всички морски и крайбрежни територии на зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, крайбрежни пясъчни и континентални дюни, морски природни местообитания. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи морски и крайбрежни територии в зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР

*Източници на финансиране: ЕЗФРСР; ЕФРР, ЕФР; ЕСФ, LIFE, национално публично финансиране, частно финансиране

G.1.d Приоритетни мерки за природни местообитания и видове от влажните зони в рамките на мрежата Натура 2000, (включително торфищата)

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Пилотни проекти - 4	М 5 - Развитие на програма за консултиране на частни собственици на водни обекти за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища,	ЕФМДР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		калица и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	
Изготвяне на планове за управление, стратегии и схеми - 5	М 22 – Ограничаване антропогенното замърсяване на водите.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР
Консултации – обществени срещи, съгласуване със собствениците на земи - 7	М 28 - Сдружаване на собственици/ползватели на водни тела с цел съвместни дейности.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи	ЕФМДР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		влажни зони от мрежата Натура 2000.	
Управление на местообитания - 12	М 46 - Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания от влажните зони.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори.	ЕФМДР
Управление на видове - 13	М 49 - Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи екосистемите от влажните зони.	Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	ЕФМДР
Прилагане на управленски схеми и споразумения със собственици и управители на земи или водни басейни с цел опазване на определени предписания - 15	М 59 - Подкрепа за прилагане на акваекологични мерки	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	ЕФМДР
Предоставяне на услуги; компенсация за загубени права и пропуснати ползи; постигане на	М 60 - Компенсиране/ преодоляване на щети, причинени от Натура 2000 видове.	Приоритетни природни местообитания във всички влажни зони от мрежата	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
„съглашение“ за приемливост със съседите - 16		Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Приоритетни видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	
Мониторинг и проучване - 17	М 66 – Текущ мониторинг на състоянието на повърхностните и подземни води.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	Национално финансиране
Управление на риска - 18	М 70 - Изготвяне на планове за защита от наводнения, развитие на съответната инфраструктура и осигуряване на оборудване.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища,	ЕФРР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		<p>сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.</p>	
	<p>М 71 - Управление на риска от наводнения.</p>	<p>Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.</p>	<p>КФ</p>
<p>Тренинг и обучение - 21</p>	<p>М 88 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.</p>	<p>Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата</p>	<p>ЕФМДР</p>

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Инфраструктура за възстановяване на местообитания и видове - 24	М 98 - Изграждане и поддържане на временна инфраструктура, необходима за възстановяване на местообитания и видове.	Натура 2000. Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	ЕФМДР, ЕЗФРСР
	М 104 - Инвестиции за подобряване качеството на повърхностните води.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	ЕФМДР
	М 105 - Инвестиции за провеждане на бизнес дейности по опазване на биологичното разнообразие в крайбрежни, морски и влажни защитени	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове:	ЕФМДР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	зони от мрежата Natura 2000.	крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Natura 2000.	
	М 107 – Инвестиции в рамките на Natura 2000, когато нейните райони засягат риболовни дейности които оказват влияния върху местообитанията.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Natura 2000.	ЕФМДР
	М 106 – Инвестиции за преодоляване на фрагментацията на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Natura 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания,	ЕФРР, КФ, ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		<p>гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.</p>	
	<p>М 108 – Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност.</p>	<p>Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.</p>	ЕФРР, КФ, ЕЗФРСР
	<p>М 109 – Инвестиции в консервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания.</p>	<p>Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата</p>	КФ

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		Натура 2000.	
	М 110 Възстановяване и поддържане на зелена инфраструктура в териториите по Натура 2000 в обхвата на ПРСР	Природни местообитания във всички влажни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: крайбрежни и халофитни местообитания, преовлажнени тресавища, калища и мочурища, сладководни местообитания, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи влажни зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР

*Източници на финансиране: ЕЗФРСР; ЕФРР, ЕФР; ЕСФ, LIFE, национално публично финансиране, частно финансиране

G.2 Други приоритетни мерки

G.2.a Приоритетни мерки за осигуряване на екосистемни ползи от Натура 2000, особено свързани с адаптирането към или смекчаването на климатичните промени

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Пилотни проекти - 4	М 6 - Устойчиво управление на отпадъци или биомаса в териториите от мрежата Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР, КФ, Хоризонт 2020
	М 8 - Насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от	Всички целеви видове и природни местообитания;	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	мрежата Natura 2000 попадащи в обхвата на ПРСР.	Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Natura 2000.	
	М 9 - Пилотни и демонстрационни проекти за насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Natura 2000 извън обхвата на ПРСР.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Natura 2000.	ЕФРР
	М 10 - Насърчаване преминаването към нисковъглеродна икономика в териториите от мрежата Natura 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Natura 2000.	ЕФРР, ЕЗФРСР
	М 12 - Намаляване на антропогенния натиск върху защитените зони от мрежата Natura 2000 чрез въвеждане на пилотни практики за енергийна ефективност в населените места около и на територията на зоните.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Natura 2000.	ЕЗФРСР
	М 13 - Предотвратяване на засушаването в местообитания в следствие на климатични промени.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Natura 2000.	ЕЗФРСР
	М 14 - Пазарна подкрепа за реализацията на продукти и услуги, произведени/доставени от територии от мрежата Natura 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Natura 2000.	ЕЗФРСР, ЕФРР
Изготвяне на планове за управление, стратегии и схеми - 5	М 17 - Подкрепа за развитие и управление на екосистемни услуги.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата	Норвежка програма

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		Натура 2000.	
	М 23 - Оценка на влиянието на климатичните промени върху целеви видове и природни местообитания	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	Life+
Прилагане на управленски схеми и споразумения със собственици и управители на земи или водни басейни с цел опазване на определени предписания - 15	М 58 - Подкрепа за групи производители, въвеждащи мерки за увеличаване на биоразнообразие	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
Тренинг и обучение - 21	М 91 - Обучение на млади предприемачи/земеделски производители за планиране и развитие на екологосъобразен бизнес в територии, попадащи в Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
Инфраструктура възстановяване местообитания и видове - 24	М 101 - Инвестиции за подобряване на управлението на отпадъците от селското стопанство.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 103 - Инвестиции за намаляване на антропогенното замърсяване около и на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания; Всички целеви видове птици; Всички зони от мрежата Натура 2000.	КФ

*Източници на финансиране: ЕЗФРСР; ЕФРР, ЕФР; ЕСФ, LIFE, национално публично финансиране, частно финансиране

G.2.b Приоритетни мерки за популяризация на устойчив туризъм и заетост във връзка с Натура 2000

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Пилотни проекти - 4	М 7 – Насърчаване създаването на „зелени работни места“ около и в териториите от мрежата Натура 2000.	Всички зони от мрежата Натура 2000	ЕСФ
Изготвяне на планове за управление, стратегии и схеми - 5	М 24 – Планиране развитието на зелени форми на туризъм около и на територията от мрежата Натура 2000.	Всички зони от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР
Поддържане на съоръженията за обществен достъп до местата и тяхното използване, интеграционни дейности, наблюдателни и информационни пунктове и др. - 10	М 39 – Поддържане на съоръженията за обществен достъп до и около защитените зони от мрежата Натура 2000.	Всички зони от мрежата Натура 2000	ЕФРР, ЕЗФРСР
Мониторинг и проучване - 17	М 67 – Текущ мониторинг на туристическия поток.	Всички зони от мрежата Натура 2000	Национално финансиране
	М 68 – Оценка на въздействието на туристическата дейност в територии по Натура 2000 върху състоянието на екосистемите.	Всички зони от мрежата Натура 2000	Life+
Тренинг и обучение - 21	М 92 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за развитие и промотиране на устойчив туризъм на територията на защитените зони от Натура 2000, вкл. провеждане на професионални обучения и обучения по ключови компетенции.	Всички зони от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР
Средства за насърчаване на посетителското ползване и оценяването на Натура 2000 места - 22	М 94 - Определяне на посетителския натиск и проучване на нуждите на посетителите.	Всички зони от мрежата Натура 2000	Life+
	М 95 – Популяризиране на възможностите, които „зеления“ туризъм предлага.	Всички зони от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР
Инфраструктура за обществен	М 112 - Изграждане на инфраструктура с	Природни местообитания във	ЕЗФРСР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
достъп, информационни дейности, наблюдателни информационни пунктове и др. 25	цел подобряване и контролиране на посетителския поток в защитените зони от мрежата Натура 2000.	всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000 от следните типове: умерено континентални ерикоидни храсталаци, естествени и полуестествени тревни формации, скални местообитания и пещери, гори. Всички целеви видове, вкл. птици, обитаващи горски територии и земеделски земи във всички сухоземни зони от мрежата Натура 2000.	

*Източници на финансиране: ЕЗФРСР; ЕФРР, ЕФР; ЕСФ, LIFE, национално публично финансиране, частно финансиране

G.2.c Приоритетни мерки за популяризиране на иновативни подходи във връзка с Натура 2000

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Пилотни проекти - 4	М 4 - Развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на земи/ гори за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от сухоземната част на мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 5 - Развитие на програма за консултиране на частни собственици на водни обекти за упражняване на практики във връзка със спецификите на	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици.	ЕФМДР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
	управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата.	Всички зони от морската част и влажните зони от мрежата Натура 2000.	
	М 6 - Устойчиво управление на отпадъци или биомаса в териториите от мрежата Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕФРР, КФ, Хоризонт 2020
	М 7 – Насърчаване създаването на „зелени работни места“ около и в териториите от мрежата Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
	М 8 – Насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000 попадащи в обхвата на ПРСР.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 9 – Пилотни и демонстрационни проекти за насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000 извън обхвата на ПРСР.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	ПЧП, национално и частно финансиране
	М 10 – Насърчаване преминаването към нисковъглеродна икономика в териториите от мрежата Натура 2000.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици.	ЕФРР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
		Всички зони от мрежата Натура 2000.	
	М 11 - Насърчаване на еколошко поведение у подрастващите.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕСФ
	М 12 - Намалване на антропогенния натиск върху защитените зони от мрежата Натура 2000 чрез въвеждане на пилотни практики за енергийна ефективност в населените места около и на територията на зоните.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 13 - Предотвратяване на засушаването в местообитания в следствие на климатични промени.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 14 - Пазарна подкрепа за реализацията на продукти и услуги, произведени/доставени от територии от мрежата Натура 2000	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	ЕЗФРСР
	М 15 - Организация и провеждане на иновативни екологични събития.	Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата	ЕФРР

Тип на дейността	Описание на мярката	Целеви видове/природни местообитания/зони	Потенциален източник на финансиране*
Инфраструктура за възстановяване на местообитания и видове - 24	М 111 - Инвестиции за подкрепа за разработване и осъществяване на екологосъобразни алтернативи на проекти с очаквано значително въздействие върху околната среда.	Натура 2000. Всички целеви видове и природни местообитания. Всички целеви видове птици. Всички зони от мрежата Натура 2000.	КФ

*Източници на финансиране: ЕЗФРСР; ЕФРР, ЕФР; ЕСФ, LIFE, национално публично финансиране, частно финансиране

Обхватът на конкретните мерки е представен в *Приложение 9: Обхват на предложените мерки в НПРД.*

Съответствието между приоритети, мерки и източници за финансиране на мерките, заложи в Националната приоритетна рамка за действие по Натура 2000, България, е представено в таблицата по-долу:

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000:			
1.1.	Развитие на механизми за управление на защитените зони от мрежата Натура 2000 – проучване на европейския опит и практики (вкл. за изграждане и функциониране на специализирани органи за управление) и развитие на подходи, съобразени с националните условия;	М 25 – Развитие на управленски подход за 33 от Натура 2000	ЕФРР
		М 26 – Прилагане на управленски подход в 33 от Натура 2000	ЕФРР
		М 29 – Развитие на координационни механизми във връзка с управлението на защитените зони от Натура 2000	ЕСФ

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
1.2.	Дефиниране на типовете екосистеми и картирането им на ниво защитени зони – определяне на екосистемни услуги и ползи	М 17 – Подкрепа за развитие и управление на екосистемни услуги	Норвежка програма
1.3.	Подобряване качеството на управление на информацията	М 73 - Развитие на ИКТ приложения в подкрепа управлението на защитените зони от Natura 2000 мрежата	ЕФРР
1.4.	Определяне и допълване на мрежата от защитени зони, вкл. провеждане на проучвания и инвентаризации, където е необходимо	М 1 - Допълване на сухоземната част от мрежата от защитени зони	ЕФРР
		М 2 - Определяне и допълване на мрежата от морски защитени зони	ЕФРР
15.	Постигане на интеграция с плановите документи на национално, регионално и местно ниво	М 21 – Подкрепа за устойчивото ползване на ловните видове птици от Приложение 2 на ЗБР и опазване на неловните видове	Национално финансиране
1.6.	Определяне на целите на опазване за видовете и типовете природни местообитания, предмет на защита във всички защитени зони за местообитанията, изготвяне на заповеди за обявяване на защитени зони за местообитания и разработване на планове за управление на зоните от мрежата Natura 2000 при използване на екосистемния и регионален подход	М 16 – Изготвяне/ актуализиране на планове за управление	ЕЗФРСР, ЕФРР
		М 19 - Осигуряване на устойчиво планиране на дейностите в териториите от мрежата Natura 2000	Life+
		М 50 - Изготвяне на планове за действие за инвазивни видове	Национално финансиране
1.7.	Разработване на национални планове за действие за	М 20 – Разработване на планове за действие на приоритетни видове	ЕФРР

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
	приоритетни видове, обект на опазване в защитените зони от Натура 2000		
1.8.	Развитие на единна картографска основа, включваща и територията на 33 от мрежата Натура 2000	М 18 – Развитие на единна картографска основа, включваща и териториите на защитените зони от Натура 2000 мрежата	ЕЗФРСР
1.9.	Осъществяване на мониторинг и контрол	М 61 - Еднократни разходи, свързани с мониторинг и проучване	ЕСФ
		М 62 - Текущи разходи, свързани с биологичен мониторинг на видове и природни местообитания в и извън мрежата Натура 2000, мониторинг на състоянието на елементите на зелената инфраструктура	ЕФРР
		М 63 - Проучвателен мониторинг в морски и крайбрежни територии от Натура 2000, мониторинг на състоянието на елементите на зелената инфраструктура	ЕФРР
		М 65 – Текущ мониторинг на състоянието на екосистемите	ЕФРР
		М 66 – Текущ мониторинг на състоянието на повърхностните и подземните води	Национално финансиране
		М 67 – Текущ мониторинг на туристическия поток	Национално финансиране
		М 68 – Оценка на въздействието на туристическата дейност в територии по Натура 2000 върху състоянието на екосистемите	Life+
		М 72 - Надзорни, охранителни и патрулни дейности	Национално финансиране
		М 99 – Изграждане и поддържане на инфраструктура за текущо наблюдение на местата от управленските органи съобразно приетите планове за управление на защитените зони	КФ, ЕФРР
Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Натура 2000:			

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
2.1.	Изпълнение на конзервационни дейности, пряко свързани с опазване на видовете и типовете природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване при използване на екосистемния и регионален подход.	М 39 – Поддържане на съоръженията за обществен достъп до и около защитените зони от мрежата Натура 2000	ЕФРР, ЕЗФРСР
М 47 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи земеделските и горските екосистеми		ЕЗФРСР	
М 48 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи крайбрежните и морските екосистеми		ЕФМДР, Life+	
М 49 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи екосистемите от влажните зони		ЕФМДР	
М 109 – Инвестиции в конзервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания		КФ	
2.2.	Устойчиво управление на земеделските земи, в т.ч. на земите с висока природна стойност при използване на екосистемния и регионален подход	М 27 - Сдружаване на собственици/ползватели на земи/гори с цел съвместни дейности	ЕЗФРСР
М 44 - Подобряване на структурата и функциите на земеделските природни местообитания		Life+	
М 52 – Подкрепа за прилагане на агроекологични мерки		ЕЗФРСР	
2.3.	Устойчиво управление на горите	М 27 - Сдружаване на собственици/ползватели на земи/гори с цел съвместни дейности	ЕЗФРСР
М 43 - Подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания		ЕЗФРСР	
М 53 - Подкрепа за прилагане на горскоекологични мерки		ЕЗФРСР	
М 55 – Подкрепа за въвеждане и прилагане на природосъобразни лесовъдски практики в горите от мрежата Натура 2000		ЕЗФРСР	
2.4.	Устойчиво управление на водните басейни, в т.ч. р. Дунав и Черно море	М 22 – Ограничаване антропогенното замърсяване на водите	ЕФРР
М 28 - Сдружаване на собственици/ползватели на водни тела с цел съвместни дейности		ЕФМДР	

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
		М 45 - Подобряване на структурата и функциите на крайбрежните и морските природни местообитания	ЕФМДР
		М 46 - Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания от влажните зони	ЕФМДР
		М 59 - Подкрепа за прилагане на акваекологични мерки	ЕФМДР
2.5.	Управление на инвазивните видове – заплаха за видовете и местообитанията в зоните от мрежата Натура 2000 и източник на социално и икономическо въздействие	М 51 – Управление на инвазивни видове	Life+
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:			
3.1.	Остойносттаване и ползване на екосистемни услуги	М 17 – Подкрепа за развитие и управление на екосистемни услуги	Норвежка програма
3.2.	Създаване на „зелени“ работни места	М 7 – Насърчаване създаването на „зелени работни места“ около и в териториите от мрежата Натура 2000	ЕСФ
		М 41 - Подкрепа за създаване на зелени работни места в управлението на ЗЗ	ЕСФ
3.3.	Стимулиране на „зелен бизнес“, напр. екотуризъм, солдобив по традиционен начин и т.н.	М 8 – Насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000 попадащи в обхвата на ПРСР	ЕЗФРСР
		М 9 – Пилотни и демонстрационни проекти за насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000 извън обхвата на ПРСР	ЕФРР
		М 14 – Пазарна подкрепа за реализацията на продукти и услуги, произведени/доставени от територии от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР, ЕФРР
		М 24 – Планиране развитието на зелени форми на туризъм около и на територията от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР
		М 94 - Определяне на посетителския натиск и проучване на	Life+

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
		нуждите на посетителите	
		М 95 – Популяризиране на възможностите, които „зеленият“ туризъм предлага	ЕЗФРСР
3.4.	Проучване и прилагане на финансиращи схеми, включително на принципа публично-частно партньорство и използване на иновативно финансиране на дейности свързани с опазването, възстановяването и управлението на защитените зони от Натура 2000	М 96 - Закупуване на земи, включително компенсация за правото на строеж	Life+, национално финансиране
		М 56 – Компенсаторни плащания за собственици/ползватели на земи/гори, намиращи се на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР
		М 57 – Други мерки за подкрепа на собственици/ползватели на земи/гори, намиращи се на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР
		М 58 – Подкрепа за групи производители, въвеждащи мерки за увеличаване на биоразнообразие	ЕЗФРСР
		М 60 - Компенсиране/ преодоляване на щети, причинени от Натура 2000 видове	ЕЗФРСР
3.5.	Проучване и управление на риска (от пожари, наводнения и т.н.)	М 42 – Подкрепа за финансиране за създаване и оборудване на местни доброволчески групи	ЕЗФРСР
		М 69 - Изготвяне на планове за противопожарна защита и управление на риска от пожари	ЕЗФРСР
		М 70 - Изготвяне на планове за защита от наводнения, развитие на съответната инфраструктура и осигуряване на оборудване	ЕФРР
		М 71 - Управление на риска от наводнения	КФ
3.6.	Изграждане на връзката между инвестициите в Натура 2000	М 103 – Инвестиции за намаляване на антропогенното замърсяване около и на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000	КФ
		М 104 – Инвестиции за подобряване качеството на повърхностните води	ЕФМДР
		М 105 – Инвестиции за провеждане на бизнес дейности по опазване на биологичното разнообразие в крайбрежни, морски и влажни защитени зони от мрежата Натура 2000	ЕФМДР
		М 107 – Инвестиции в рамките на НАТУРА 2000, когато	ЕФМДР

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
		нейните райони засягат риболовни дейности, които оказват влияния върху местообитанията	
		М 108 – Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност	ЕФРР, КФ, ЕЗФРСР
		М 111 - Инвестиции за подкрепа за разработване и осъществяване на по-екологосъобразни алтернативи на проекти с очаквано значително въздействие върху околната среда	КФ
		М 112 - Изграждане на инфраструктура с цел подобряване и контролиране на посетителския поток в защитените зони от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР
3.7.	Адаптации към или смекчаване на климатичните промени, в т.ч. оценка на уязвимостта на екосистемните ползи към климатичните промени	М 6 - Устойчиво управление на отпадъци или биомаса в териториите от мрежата НАТУРА 2000	ЕФРР, КФ, Хоризонт 2020
		М 10 – Насърчаване преминаването към нисковъглеродна икономика в териториите от мрежата Натура 2000	ЕФРР
		М 12 – Намаляване на антропогенния натиск върху защитените зони от мрежата Натура 2000 чрез въвеждане на пилотни практики за енергийна ефективност в населените места около и на територията на зоните	ЕЗФРСР
		М 13 - Предотвратяване на засушаването в местообитания в следствие на климатични промени	ЕЗФРСР
		М 23 – Оценка на влиянието на климатичните промени върху целеви видове и природни местообитания	Life+
		М 101 - Инвестиции за подобряване управлението на отпадъците от селското стопанство	ЕЗФРСР
3.8.	Изграждане на „зелена“ инфраструктура и екологичната свързаност на зоните от мрежата Натура 2000	М 97 - Изграждане на специфична инфраструктура за съществуващи обекти с цел намаляване на въздействието от тяхната експлоатация върху природозащитното състояние на видове и природни местообитания	КФ
		М 54 – Подкрепа за интеграционни дейности за провеждане на устойчиви практики в земеделието и горското стопанство	ЕЗФРСР

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
		М 98 - Изграждане и поддържане на временна инфраструктура, необходима за възстановяване на природни местообитания и видове	ЕФРР, ЕЗФРСР
		М 106 - Инвестиции за преодоляване на фрагментацията на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност	ЕФРР, КФ, ЕЗФРСР
		М 110 Възстановяване и поддържане на зелена инфраструктура в териториите по Натура 2000 в обхвата на ПРСР	ЕЗФРСР
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:			
4.1.	Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2000	М 3 – Работа със заинтересованите страни в подкрепа на изпълнението на М 1 и М 2	Life+
		М 15 - Организация и провеждане на иновативни екологични събития.	ЕФРР
		М 31- Планиране и провеждане на регионални кампании за обществено осведомяване за Натура 2000	ЕФРР
		М 32 - Планиране и провеждане на национални информационни кампании за представяне на възможностите (ползите), които предоставя мрежата Натура 2000	ЕФРР
		М 33 - Планиране и провеждане на поддържащи информационни кампании насочени към заинтересованите страни	ЕФРР
		М 34 - Организация и провеждане на годишен национален/международен форум по актуални теми, свързани с Натура 2000	ЕФРР
		М 86 - Придобиване на умения и постигане на обществена активност и информираност в териториите от Натура 2000, в които действа местна инициативна група (МИГ), прилагаща стратегия за местно развитие	ЕЗФРСР
		М 90 - Придобиване на умения и постигане на обществена активност и информираност в териториите от Натура 2000,	ЕФМДР

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
		в които действа местна рибарска група, прилагаща стратегия за местно развитие	
4.2.	Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000, включително за управление на риска	М 4 – Развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на земи/ гори за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата	ЕЗФРСР
М 5 – Развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на водни обекти за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата		ЕФМДР	
М 11 – Насърчаване на еколошкощадящото поведение у подрастващите		ЕСФ	
М 82 – Повишаване на капацитета на заинтересованите страни за планиране и програмиране на развитието и управлението на мрежата Натура 2000		ЕФРР, КФ	
М 83 – Развитие на капацитета, знанията и уменията на ЗС за комуникация и участие в постигането на Натура 2000 целите		ЕСФ	
М 85 – Разработване и изпълнение на програми за екологично образование с фокус върху Натура 2000 за ученици и студенти		ЕСФ	
М 93 – Обучение на противопожарни отряди и доброволци		ЕФРР, ИРА, национално финансиране	
М 89 – Подобряване на знанията на земеделските производители за дейностите за опазване на биологичното разнообразие		ЕЗФРСР	
М 100 – Подкрепа за дейности по възстановяване на горския потенциал след претърпени бедствия, с цел подкрепа за възвръщане на екологичните функции на засегнатите обекти		ЕЗФРСР	
4.3.	Повишаване на разбирането за ползите от Натура 2000 в	М 30 – Подобряване и развитие на механизмите за обществени консултации	Life+

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
	социално-икономическото развитие на регионите	М 87 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на земи/гори на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000	ЕЗФРСР
		М 88 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000	ЕФМДР
		М 91 - Обучение на млади предприемачи/земеделски производители за планиране и развитие на екологосъобразен бизнес в територии, попадащи в Натура 2000	ЕСФ
		М 92 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за развитие и промотиране на устойчив туризъм на територията на защитените зони от Натура 2000, вкл. провеждане на професионални обучения и обучения по ключови компетенции	ЕЗФРСР
4.4.	Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства, вкл. през границата	М 37 - Подкрепа за партньорство в управлението на защитени зони от мрежата Натура 2000 през границата	ЕФРР, IPA, INTERREG
		М 84 - Обмяна на опит и добри практики, свързани с Натура 2000 в рамките на проекти, финансирани от различни програми и действащи през периода 2014-2020 г.	Life+, ЕФРР, Хоризонт 2020
Приоритет 5: Техническа помощ			
5.1.	Техническа помощ за подпомагане управлението на НПРД	М 36 - Организиране и провеждане на заседания на Комитета за наблюдение на НПРД и НИКС	ЕФРР
		М 38 - Режийни разходи на управленските органи	Национално финансиране
		М 40 - Текущи разходи за персонал на управленските органи	Национално финансиране
		М 64 - Подготовка и провеждане на мониторинг, оценка и докладване на изпълнението на НИКС и НПРД	ЕФРР
		М 73 - Развитие на ИКТ приложения в подкрепа управлението на защитените зони от Натура 2000 мрежата	ЕФРР

Номер	Приоритет	Мерки, които допринасят за изпълнение на приоритета	Източник за финансиране на мярката
		М 102 - Осигуряването на оборудване за управление на ЗЗ	ЕФРР
5.2.	Техническа помощ за изпълнение на дейности, включени в НПРД	М 35 - Организация и провеждане на годишен национален конкурс за номиниране на най-добри проекти с принос към Натура 2000	ЕФРР
		М 73 - Развитие на ИКТ приложения в подкрепа управлението на защитените зони от Натура 2000 мрежата	ЕФРР
		М 74 - Създаване, организация и функциониране на виртуален офис за връзки с медиите за текущо обществено информирание по всички теми, свързани с Натура 2000	ЕФРР
		М 75 - Разработване на инструментариум за информационно обезпечаване на изпълнението на НПРД и НИКС	ЕФРР
		М 76 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПОС	ЕФРР
		М 77 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ПРСР	ЕЗФРСР
		М 78 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПРСР	ЕФМДР
		М 79 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПДУ	ЕСФ
		М 80 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПРЧР	ЕСФ
		М 81 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от програми за трансгранично сътрудничество	ЕФРР, IPA

Разпределението на приоритетите и мерките по източници на финансиране е представено в таблицата по-долу:

Приоритет	Номер	Име на под-приоритет	Мерки
КФ			
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000	1.9.	Осъществяване на мониторинг и контрол	М 99 – Изграждане и поддържане на инфраструктура за текущо наблюдение на местата от управленските органи съобразно приетите планове за управление на защитените зони
Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Натура 2000:	2.1.	Изпълнение на консервационни дейности, пряко свързани с опазване на видовете и типове природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване при използване на екосистемния и регионален подход.	М 109 – Инвестиции в консервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитното състояние на видове и природни местообитания
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:	3.5.	Проучване и управление на риска (от пожари, наводнения и т.н.)	М 71 - Управление на риска от наводнения
	3.6.	Изграждане на връзката между инвестициите в Натура 2000	М 103 – Инвестиции за намаляване на антропогенното замърсяване около и на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000
			М 108 – Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност
			М 111 - Инвестиции за подкрепа за разработване и осъществяване на екологосъобразни алтернативи на проекти с очаквано значително въздействие върху околната среда

	3.7.	Адаптации към или смекчаване на климатичните промени, в т.ч. оценка на уязвимостта на екосистемните ползи към климатичните промени	М 6 - Устойчиво управление на отпадъци или биомаса в териториите от мрежата НАТУРА 2000
	3.8.	Изграждане на „зелена“ инфраструктура и екологичната свързаност на зоните от мрежата Натура 2000	М 97 - Изграждане на специфична инфраструктура за съществуващи обекти с цел намаляване на въздействието от тяхната експлоатация върху природозащитното състояние на видове и природни местообитания М 106 - Инвестиции за преодоляване на фрагментацията на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:	4.2.	Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000, включително за управление на риска	М 82 - Повишаване на капацитета на заинтересованите страни за планиране и програмиране на развитието и управлението на мрежата Натура 2000
INTERREG			
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:	4.4.	Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства, вкл. през границата	М 37 - Подкрепа за партньорство в управлението на защитени зони от мрежата Натура 2000 през границата
IPA			
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:	4.2.	Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000, включително за управление на риска	М 93 - Обучение на противопожарни отряди и доброволци
	4.4.	Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства, вкл. през границата	М 37 - Подкрепа за партньорство в управлението на защитени зони от мрежата Натура 2000 през границата
Приоритет 5: Техническа помощ	5.2.	Техническа помощ за изпълнение на дейности, включени в НПРД	М 81 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от програми за

			трансгранично сътрудничество
Програма Life+			
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000	1.6.	Определяне на целите на опазване за видовете и типовете природни местообитания, предмет на защита във всички защитени зони за местообитанията, изготвяне на заповеди за обявяване на защитени зони за местообитания и разработване на планове за управление на зоните от мрежата Натура 2000 при използване на екосистемния и регионален подход	М 19 - Осигуряване на устойчиво планиране на дейностите в териториите от мрежата Натура 2000
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000	1.9.	Осъществяване на мониторинг и контрол	М 68 – Оценка на въздействието на туристическата дейност в територии по Натура 2000 върху състоянието на екосистемите
Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Натура 2000:	2.1.	Изпълнение на консервационни дейности, пряко свързани с опазване на видовете и типовете природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване при използване на екосистемния и регионален подход.	М 48 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи крайбрежните и морските екосистеми
	2.2.	Устойчиво управление на земеделските земи, в т.ч. на земите с висока природна стойност при използване на екосистемния и регионален подход	М 44 - Подобряване на структурата и функциите на земеделските природни местообитания
	2.5.	Управление на инвазивните видове – заплахата за видовете и местообитанията в зоните от мрежата Натура 2000 и източник на социално и икономическо въздействие	М 51 – Управление на инвазивни видове
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните	3.3.	Стимулиране на „зелен бизнес“, напр. екотуризъм, солодобив по	М 94 - Определяне на посетителския натиск и проучване на нуждите на посетителите

услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:		традиционен начин и т.н.	
	3.4.	Проучване и прилагане на финансиращи схеми, включително на принципа публично-частно партньорство и използване на иновативно финансиране на дейности свързани с опазването, възстановяването и управлението на защитените зони от Натура 2000	М 96 - Закупуване на земи, включително компенсация за правото на строеж
	3.7.	Адаптации към или смекчаване на климатичните промени, в т.ч. оценка на уязвимостта на екосистемните ползи към климатичните промени	М 23 – Оценка на влиянието на климатичните промени върху целеви видове и природни местообитания
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:	4.1.	Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2000	М 3 – Работа със заинтересованите страни в подкрепа на изпълнението на М 1 и М 2
	4.3.	Повишаване на разбирането за ползите от Натура 2000 в социално-икономическото развитие на регионите	М 30 - Подобряване и развитие на механизмите за обществени консултации
	4.4.	Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства, вкл. през границата	М 84 - Обмяна на опит и добри практики, свързани с Натура 2000 в рамките на проекти, финансирани от различни програми и действащи през периода 2014-2020 г.
ЕЗФРСР			
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000	1.6.	Определяне на целите на опазване за видовете и типовете природни местообитания, предмет на защита във всички защитени зони за местообитанията, изготвяне на заповеди за обявяване на защитени зони за местообитания и разработване на планове за управление на зоните от мрежата Натура 2000 при използване на екосистемния и регионален подход	М 16 – Изготвяне/ актуализиране на планове за управление

Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2001	1.8.	Развитие на единна картографска основа, включваща и територията на 33 от мрежата Натура 2000	М 18 – Развитие на единна картографска основа, включваща и териториите на защитените зони от Натура 2000 мрежата
Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Натура 2000:	2.1.	Изпълнение на консервационни дейности, пряко свързани с опазване на видовете и типове природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване при използване на екосистемния и регионален подход.	М 39 – Поддържане на съоръженията за обществен достъп до и около защитените зони от мрежата Натура 2000 М 47 – Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи земеделските и горските екосистеми
	2.2.	Устойчиво управление на земеделските земи, в т.ч. на земите с висока природна стойност при използване на екосистемния и регионален подход	М 27 – Сдружаване на собственици/ползватели на земи/гори с цел съвместни дейности М 52 – Подкрепа за прилагане на агроекологични мерки
	2.3.	Устойчиво управление на горите	М 27 – Сдружаване на собственици/ползватели на земи/гори с цел съвместни дейности М 43 – Подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания М 53 – Подкрепа за прилагане на горскоекологични мерки М 55 – Подкрепа за въвеждане и прилагане на природосъобразни лесовъдски практики в горите от мрежата Натура 2000
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:	3.3.	Стимулиране на „зелен бизнес“, напр. екотуризъм, солодобив по традиционен начин и т.н.	М 14 – Пазарна подкрепа за реализацията на продукти и услуги, произведени/доставени от територии от мрежата Натура 2000 М 24 – Планиране развитието на зелени форми на туризъм около и на територията от мрежата Натура 2000 М 8 – Насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000 попадащи в обхвата на ПРСР

			М 95 – Популяризиране на възможностите, които „зеленият“ туризъм предлага
3.4.	Проучване и прилагане на финансиращи схеми, включително на принципа публично-частно партньорство и използване на иновативно финансиране на дейности свързани с опазването, възстановяването и управлението на защитените зони от Натура 2000		М 56 – Компенсаторни плащания за собственици/ползватели на земи/гори, намиращи се на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000 М 57 – Други мерки за подкрепа на собственици/ползватели на земи/гори, намиращи се на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000 М 58 – Подкрепа за групи производители, въвеждащи мерки за увеличаване на биоразнообразие М 60 - Компенсиране/ преодоляване на щети, причинени от Натура 2000 видове
3.5.	Проучване и управление на риска (от пожари, наводнения и т.н.)		М 42 – Подкрепа за финансиране за създаване и оборудване на местни доброволчески групи М 69 - Изготвяне на планове за противопожарна защита и управление на риска от пожари
3.6.	Изграждане на връзката между инвестициите в Натура 2000		М 108 – Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност М 112 - Изграждане на инфраструктура с цел подобряване и контролиране на посетителския поток в защитените зони от мрежата Натура 2000
3.7.	Адаптации към или смекчаване на климатичните промени, в т.ч. оценка на уязвимостта на екосистемните ползи към климатичните промени		М 101 - Инвестиции за подобряване управлението на отпадъците от селското стопанство М 12 – Намаляване на антропогенния натиск върху защитените зони от мрежата Натура 2000 чрез въвеждане на пилотни практики за енергийна ефективност в населените места около и на територията на зоните

			М 13 - Предотвратяване на засушаването в местообитания в следствие на климатични промени
	3.8.	Изграждане на „зелена“ инфраструктура и екологичната свързаност на зоните от мрежата Натура 2000	<p>М 54 – Подкрепа за интеграционни дейности за провеждане на устойчиви практики в земеделието и горското стопанство</p> <p>М 106 – Инвестиции за преодоляване на фрагментацията на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност</p> <p>М 110 Възстановяване и поддържане на зелена инфраструктура в териториите по Натура 2000 в обхвата на ПРСР</p> <p>М 98 - Изграждане и поддържане на временна инфраструктура, необходима за възстановяване на природни местообитания и видове</p>
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:	4.1.	Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2000	М 86 - Придобиване на умения и постигане на обществена активност и информираност в териториите от Натура 2000, в които действа местна инициативна група (МИГ), прилагаща стратегия за местно развитие
	4.2.	Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000, включително за управление на риска	М 100 – Подкрепа за дейности по възстановяване на горския потенциал след претърпени бедствия, с цел подкрепа за възвръщане на екологичните функции на засегнатите обекти
			<p>М 4 – Развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на земи/ гори за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата</p> <p>М 89 - Подобряване на знанията на земеделските производители за дейностите за опазване на биологичното разнообразие</p>

	4.3.	Повишаване на разбирането за ползите от Natura 2000 в социално-икономическото развитие на регионите	<p>М 87 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на земи/гори на територията на защитените зони от мрежата Natura 2000</p> <p>М 92 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за развитие и промотиране на устойчив туризъм на територията на защитените зони от Natura 2000, вкл. провеждане на професионални обучения и обучения по ключови компетенции</p>
Приоритет 5: Техническа помощ	5.2.	Техническа помощ за изпълнение на дейности, включени в НПРД	М 77 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Natura 2000, финансирани от ПРСР
ЕСФ			
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Natura 2000	1.1.	Развитие на механизми за управление на защитените зони от мрежата Natura 2000– проучване на европейския опит и практики (вкл. за изграждане и функциониране на специализирани органи за управление) и развитие на подходи, съобразени с националните условия;	М 29 – Развитие на координационни механизми във връзка с управлението на защитените зони от Natura 2001
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Natura 2002	1.9.	Осъществяване на мониторинг и контрол	М 61 - Еднократни разходи, свързани с мониторинг и проучване
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:	3.2.	Създаване на „зелени“ работни места	М 41 - Подкрепа за създаване на зелени работни места в управлението на ЗЗ
			М 7 – Насърчаване създаването на „зелени работни места“ около и в териториите от мрежата Natura 2000

Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Natura 2000 в България:	4.2.	Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с Natura 2000, включително за управление на риска	<p>М 11 - Насърчаване на екологощадящото поведение у подрастващите</p> <p>М 83 - Развитие на капацитета, знанията и уменията на ЗС за комуникация и участие в постигането на Natura 2000 целите</p> <p>М 85 - Разработване и изпълнение на програми за екологично образование с фокус върху Natura 2000 за ученици и студенти</p>
	4.3.	Повишаване на разбирането за ползите от Natura 2000 в социално-икономическото развитие на регионите	М 91 - Обучение на млади предприемачи/земеделски производители за планиране и развитие на екологосъобразен бизнес в територии, попадащи в Natura 2000
Приоритет 5: Техническа помощ	5.2.	Техническа помощ за изпълнение на дейности, включени в НПРД	М 79 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Natura 2000, финансирани от ОПДУ
			М 80 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Natura 2000, финансирани от ОПРЧР
ЕФМДР			
Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Natura 2000:	2.1.	Изпълнение на конзервационни дейности, пряко свързани с опазване на видовете и типовете природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване при използване на екосистемния и регионален подход.	<p>М 48 - Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи крайбрежните и морските екосистеми</p> <p>М 49 - Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи екосистемите от влажните зони</p>
	2.4.	Устойчиво управление на водните басейни, в т.ч. р. Дунав и Черно море	<p>М 28 - Сдружаване на собственици/ползватели на водни тела с цел съвместни дейности</p> <p>М 45 - Подобряване на структурата и функциите на крайбрежните и морските природни местообитания</p>

			<p>М 46 - Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания от влажните зони</p> <p>М 59 - Подкрепа за прилагане на акваекологични мерки</p>
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:	3.6.	Изграждане на връзката между инвестициите в Натура 2000	М 104 - Инвестиции за подобряване качеството на повърхностните води
			М 105 - Инвестиции за провеждане на бизнес дейности по опазване на биологичното разнообразие в крайбрежни, морски и влажни защитени зони от мрежата Натура 2000
			М 107 - Инвестиции в рамките на НАТУРА 2000, когато нейните райони засягат риболовни дейности, които оказват влияние върху местообитанията
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:	4.1.	Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2007	М 90 - Придобиване на умения и постигане на обществена активност и информираност в териториите от Натура 2000, в които действа местна рибарска група, прилагаща стратегия за местно развитие
	4.2.	Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000, включително за управление на риска	М 5 - Развитие на програма за консултиране на частни собственици/ползватели на водни обекти за упражняване на практики във връзка със спецификите на управлението в защитените зони от Натура 2000 мрежата
	4.3.	Повишаване на разбирането за ползите от Натура 2000 в социално-икономическото развитие на регионите	М 88 - Изграждане на капацитет у заинтересованите страни за устойчиво управление на водни обекти и производство на аквакултури, на територията на защитените зони от мрежата Натура 2000
Приоритет 5: Техническа помощ	5.2.	Техническа помощ за изпълнение на дейности, включени в НПРД	М 78 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПРСР
ЕФРР			

Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Natura 2000	1.1.	Развитие на механизми за управление на защитените зони от мрежата Natura 2000– проучване на европейския опит и практики (вкл. за изграждане и функциониране на специализирани органи за управление) и развитие на подходи, съобразени с националните условия;	М 25 – Развитие на управленски подход за ЗЗ от Natura 2000 М 26 – Прилагане на управленски подход в ЗЗ от Natura 2000
	1.3.	Подобряване качеството на управление на информацията	М 73 - Развитие на ИКТ приложения в подкрепа управлението на защитените зони от Natura 2000 мрежата
	1.4.	Определяне и допълване на мрежата от защитени зони, вкл. провеждане на проучвания и инвентаризации, където е необходимо	М 1 - Допълване на сухоземната част от мрежата от защитени зони
			М 2 - Определяне и допълване на мрежата от морски защитени зони
	1.6.	Определяне на целите на опазване за видовете и типовете природни местообитания, предмет на защита във всички защитени зони за местообитанията, изготвяне на заповеди за обявяване на защитени зони за местообитания и разработване на планове за управление на зоните от мрежата Natura 2000 при използване на екосистемния и регионален подход	М 16 – Изготвяне/ актуализиране на планове за управление
	1.7.	Разработване на национални планове за действие за приоритетни видове, обект на опазване в защитените зони от Natura 2000	М 20 – Разработване на планове за действие на приоритетни видове
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Natura 2002	1.9.	Осъществяване на мониторинг и контрол	М 62 - Текущи разходи, свързани с биологичен мониторинг на видове и природни местообитания в и извън мрежата Natura 2000, мониторинг на състоянието на елементите на зелената инфраструктура

			<p>М 63 - Проучвателен мониторинг в морски и крайбрежни територии от Натура 2000, мониторинг на състоянието на елементите на зелената инфраструктура</p> <p>М 65 - Текущ мониторинг на състоянието на екосистемите</p> <p>М 99 - Изграждане и поддържане на инфраструктура за текущо наблюдение на местата от управленските органи съобразно приетите планове за управление на защитените зони</p>
Приоритет 2: Устойчиво управление на защитените зони от мрежата Натура 2000:	2.1.	Изпълнение на конзервационни дейности, пряко свързани с опазване на видовете и типове природните местообитания, включително тяхното поддържане и възстановяване при използване на екосистемния и регионален подход.	М 39 - Поддържане на съоръженията за обществен достъп до и около защитените зони от мрежата Натура 2000
	2.4.	Устойчиво управление на водните басейни, в т.ч. р. Дунав и Черно море	М 22 - Ограничаване антропогенното замърсяване на водите
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:	3.3.	Стимулиране на „зелен бизнес“, напр. екотуризъм, солодобив по традиционен начин и т.н.	М 14 - Пазарна подкрепа за реализацията на продукти и услуги, произведени/доставени от територии от мрежата Натура 2000
			М 9 - Пилотни и демонстрационни проекти за насърчаване развитието на зелена икономика около и в териториите от мрежата Натура 2000 извън обхвата на ПРСР
	3.5.	Проучване и управление на риска (от пожари, наводнения и т.н.)	М 70 - Изготвяне на планове за защита от наводнения, развитие на съответната инфраструктура и осигуряване на оборудване
	3.6.	Изграждане на връзката между инвестициите в Натура 2000	М 108 - Инвестиции за възстановяване на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност

	3.7.	Адаптации към или смекчаване на климатичните промени, в т.ч. оценка на уязвимостта на екосистемните ползи към климатичните промени	М 10 - Насърчаване преминаването към нисковъглеродна икономика в териториите от мрежата Натура 2000 М 6 - Устойчиво управление на отпадъци или биомаса в териториите от мрежата НАТУРА 2000
	3.8.	Изграждане на „зелена“ инфраструктура и екологичната свързаност на зоните от мрежата Натура 2002	М 98 - Изграждане и поддържане на временна инфраструктура, необходима за възстановяване на природни местообитания и видове
		Изграждане на „зелена“ инфраструктура и екологичната свързаност на зоните от мрежата Натура 2003	М 106 - Инвестиции за преодоляване на фрагментацията на природни местообитания, засегнати от антропогенна дейност
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:	4.1.	Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2001	М 15 - Организация и провеждане на иновативни екологични събития.
		Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2002	М 31- Планиране и провеждане на регионални кампании за обществено осведомяване за Натура 2000
		Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2003	М 32 - Планиране и провеждане на национални информационни кампании за представяне на възможностите (ползите), които предоставя мрежата Натура 2000
		Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2004	М 33 - Планиране и провеждане на поддържащи информационни кампании насочени към заинтересованите страни
		Повишаване на информираността на заинтересованите страни за екологичната мрежа Натура 2005	М 34 - Организация и провеждане на годишен национален/международен форум по актуални теми, свързани с Натура 2000
	4.2.	Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000, включително за управление на риска	М 82 - Повишаване на капацитета на заинтересованите страни за планиране и програмиране на развитието и управлението на мрежата Натура 2000

			М 93 - Обучение на противопожарни отряди и доброволци
	4.4.	Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства, вкл. през границата	М 37 - Подкрепа за партньорство в управлението на защитени зони от мрежата Натура 2000 през границата
			М 84 - Обмяна на опит и добри практики, свързани с Натура 2000 в рамките на проекти, финансирани от различни програми и действащи през периода 2014-2020 г.
Приоритет 5: Техническа помощ	5.1.	Техническа помощ за подпомагане управлението на НПРД	М 102 - Осигуряването на оборудване за управление на ЗЗ
			М 36 - Организиране и провеждане на заседания на Комитета за наблюдение на НПРД и НИКС
			М 64 - Подготовка и провеждане на мониторинг, оценка и докладване на изпълнението на НИКС и НПРД
			М 73 - Развитие на ИКТ приложения в подкрепа управлението на защитените зони от Натура 2000 мрежата
	5.2.	Техническа помощ за изпълнение на дейности, включени в НПРД	М 35 - Организация и провеждане на годишен национален конкурс за номиниране на най-добри проекти с принос към Натура 2000
			М 73 - Развитие на ИКТ приложения в подкрепа управлението на защитените зони от Натура 2000 мрежата
М 74 - Създаване, организация и функциониране на виртуален офис за връзки с медиите за текущо обществено информироване по всички теми, свързани с Натура 2000			
М 75 - Разработване на инструментариум за информационно обезпечаване на изпълнението на НПРД и НИКС			

			<p>М 76 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от ОПОС</p> <p>М 81 - Организиране и провеждане на кампании за промотиране на възможностите за финансиране на проекти, свързани с Натура 2000, финансирани от програми за трансгранично сътрудничество</p>
Национално финансиране			
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000	1.5.	Постигане на интеграция с плановите документи на национално, регионално и местно ниво	М 21 - Подкрепа за устойчивото ползване на ловните видове птици от Приложение 2 на ЗБР и опазване на неловните видове
	1.6.	Определяне на целите на опазване за видовете и типовете природни местообитания, предмет на защита във всички защитени зони за местообитанията, изготвяне на заповеди за обявяване на защитени зони за местообитания и разработване на планове за управление на зоните от мрежата Натура 2000 при използване на екосистемния и регионален подход	М 50 - Изготвяне на планове за действие за инвазивни видове
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2002	1.9.	Осъществяване на мониторинг и контрол	М 66 - Текущ мониторинг на състоянието на повърхностните и подземните води
			М 67 - Текущ мониторинг на туристическия поток
			М 72 - Надзорни, охранителни и патрулни дейности

Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:	3.4.	Проучване и прилагане на финансиращи схеми, включително на принципа публично-частно партньорство и използване на иновативно финансиране на дейности свързани с опазването, възстановяването и управлението на защитените зони от Натура 2000	М 96 - Закупуване на земи, включително компенсация за правото на строеж
Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Натура 2000 в България:	4.2.	Екологично образование и изграждане на капацитет по теми, свързани с Натура 2000, включително за управление на риска	М 93 - Обучение на противопожарни отряди и доброволци
Приоритет 5: Техническа помощ	5.1.	Техническа помощ за подпомагане управлението на НПРД	М 38 - Режимни разходи на управленските органи М 40 - Текущи разходи за персонал на управленските органи
Норвежка програма за сътрудничество			
Приоритет 1: Управленско планиране на защитените зони от мрежата Натура 2000	1.2.	Дефиниране на типовете екосистеми и картирането им на ниво защитени зони – определяне на екосистемни услуги и ползи	М 17 – Подкрепа за развитие и управление на екосистемни услуги
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:	3.1.	Остойностяване и ползване на екосистемни услуги	М 17 – Подкрепа за развитие и управление на екосистемни услуги
Хоризонт 2020			
Приоритет 3: Устойчиво използване на екосистемните услуги за оптимални обществени ползи, както и други фактори за социално-икономическото развитие на регионите:	3.7.	Адаптации към или смекчаване на климатичните промени, в т.ч. оценка на уязвимостта на екосистемните ползи към климатичните промени	М 6 - Устойчиво управление на отпадъци или биомаса в териториите от мрежата НАТУРА 2000

Приоритет 4: Изграждане, развитие и поддържане на споделена визия за екологичната мрежа Natura 2000 в България:	4.4.	Обмяна на опит и добри практики чрез изграждане и развитие на партньорства, вкл. през границата	М 84 - Обмяна на опит и добри практики, свързани с Natura 2000 в рамките на проекти, финансирани от различни програми и действащи през периода 2014-2020 г.
--	------	---	---

G.3 Таблица, с обобщени приоритетни мерки по типове природни местообитания и видове

Оценката на природозащитното състояние на видове и природни местообитания, изброени в Приложения I и II на Директивата за местообитанията, позволи да се селектират тези с неблагоприятно-незадоволително и неблагоприятно лошо състояние. Приоритетни конзервационни мерки ще се прилагат за тези видове и природни местообитания. Всички видове и природни местообитания, отбелязани с код „*“ в приложенията на Директивата за местообитанията също са включени, независимо от оценката на природозащитното им състояние. Изброените въздействия и заплахи са само тези, които са със средна „М“ или висока “Н” значимост.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
7140	Преходни блата и плаващи подвижни торфища	U1	H05.01; K01.03; M01.02	H05.01; K01.03; M01.02	G1a. G1d. G2b.

¹¹ http://circa.europa.eu/Public/irc/env/monnat/library?l=/habitats_reporting/reporting_2007-2012/reporting_guidelines/guidelines-finalpdf/ EN_1.0_&a=d

¹² http://circa.europa.eu/Public/irc/env/monnat/library?l=/habitats_reporting/reporting_2007-2012/reporting_guidelines&vm=detailed&sb=Title

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Transition mires and quaking bogs				G2c.
7220	Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion) Petrifying springs with tufa formation (Cratoneurion)	U1	C01.01; J02; M01; K01.01; C02	C01.01; J02; M01; K01.01; C02	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
7230	Алкални блата Alkaline fens	U1	G02; H05.01; J02.05; K01.03; M01.02	G02; H05.01; J02.05; K01.03; M01.02	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
9110	Букови гори от типа Luzulo-Fagetum Luzulo-Fagetum beech forests	U1	L07	L07	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
9130	Букови гори от типа Asperulo-Fagetum Asperulo-Fagetum beech forests	U1	B02.01.02; B02.04; J01.01; L07	B02.01.02; B02.04; J01.01; L07	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
9150	Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion)	U1	B02.01.02; B02.04; J01.01; L07	B02.01.02; B02.04; J01.01; L07	G1a. G1b. G2a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Medio-European limestone beech forests of the Cephalanthero-Fagion				G2b. G2c.
9170	Дъбово-габъррови гори от типа Galio-Carpinetum Galio-Carpinetum oak-hornbeam forests	U1	B02.01.02; B02.02; B02.04; F04.02; J01.01	B02.01.02; B02.02; B02.04; F04.02; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
9180	Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове Tilio-Acerion forests of slopes, screes and ravines	U1	B02.04	B02.04	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
9260	Гори от Castanea sativa Castanea sativa woods	U1	B02.02; B02.04; B06; E01.03; F04.02; K02.01; K03.03	B02.02; B02.04; B06; E01.03; F04.02; K02.01; K03.03	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
9270	Гръцки букови гори с Abies borisii-regis Hellenic beech forests with Abies borisii-regis	U1	B02.01.02; B02.03; J01.01; K02.01	B02.01.02; B02.03; J01.01; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
9410	Ацидофилни гори от	U1	B02.01.02;	B02.01.02; B02.03;	G1a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Picea в планинския до алпийския пояс (Vaccinio-Piceetea) Acidophilous Picea forests of the montane to alpine levels (Vaccinio-Piceetea)		B02.03; B02.04; G02.02; J01.01; L07	B02.04; G02.02J01.01; L07	G1b. G2a. G2b. G2c.
9530	Субсредиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор (Sub-) Mediterranean pine forests with endemic black pines	U1	B02.01.02; B02.03; B02.04; J01.01; K02.01	B02.01.02; B02.03; B02.04; J01.01K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
9560	Ендемични гори от Juniperus spp. Endemic forests with Juniperus spp.	U1	B06; J01.01; K02.01	B06; J01.01; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
91AA	Източни гори от космат дъб Eastern white oak woods	U1	B02.01.02; B02.02; B02.04; B06; E01.03; F04.02; J01.01; K02.01	B02.01.02; B02.02; B02.04; B06E01.03; F04.02; J01.01K02.01	G1a. G1b. G2b. G2c.
91BA	Мизийски гори от	U1	B02.01.02;	B02.01.02; B02.03;	G1a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	обикновена ела Moesian silver fir forests		B02.03; B02.04; G02.02; J01.01; K02.01; L07	B02.04; G02.02J01.01; K02.01; L07	G2a. G2b. G2c.
91CA	Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори Rhodopide andBalkan Range Scots pine forests	U1	B02.01.02; B02.03; B02.04; G02.02; J01.01; L07	B02.01.02; B02.03; B02.04; G02.02J01.01; L07	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
91D0	Мочурни гори Bog woodland	U1	B02.01.02; B02.04; G02.02; J01.01; J02.05; K02.01	B02.01.02; B02.04; G02.02; J01.01; J02.05; K02.01	G1a. G1b. G2a.
91E0	Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae) Alluvial forests with Alnus glutinosa and Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	U1	B02.01.02; B02.02; B02.04; C01.01; I02; J02.06; K02.01	B02.01.02; B02.02; B02.04; C01.01; I02; J02.06K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
91F0	Крайречни смесени гори от Quercus	U1	B02.02; B02.04; B06; J01.01;	B02.02; B02.04; B06; J01.01;	G1a. G1b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	robus, Ulmus laevis и Fraxinus excelsior или Fraxinus angustifolia покрай големи реки (Ulmenion minoris) Riparian mixed forests of Quercus robur, Ulmus laevis and Ulmus minor, Fraxinus excelsior or Fraxinus angustifolia, along the great rivers (Ulmenion minoris)		J01.05; K02.01	J01.05; K02.01	G2a. G2b. G2c.
91G0	Панонски гори с Quercus petraea и Carpinus betulus Pannonic woods with Quercus petraea and Carpinus betulus	U1	B02.02; B02.04; J01.01	B02.02; B02.04; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
91H0	Панонски гори с Quercus pubescens Pannonian woods with Quercus pubescens	U1	B02.01.02; B02.02; B02.04; B06; F04.02; J01.01; K02.01	B02.01.02; B02.02; B02.04; B06; F04.02; J01.01; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
91I0	Евро-сибирски степни гори с Quercus spp.	U1	B02.01.02; B02.02; B02.04; B06; J01.01;	B02.01.02; B02.02; B02.04; B06; J01.01; K02.01	G1a. G1b. G2a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Euro-Siberian steppe woods with Quercus spp.		K02.01		G2b. G2c.
91M0	Балкано-панонски церово-горунови гори Pannonian-Balkanic turkey oak –sessile oak forests	U1	B02.01.02; B02.04; J01.01; K02.01	B02.01.02; B02.04; J01.01; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
91S0	Западнопонтийски букови гори Western Pontic beech forests	U1	B02.01.02; B02.04	B02.01.02; B02.04;	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
91W0	Мизийски букови гори Moesian beech forests	U1	B02.01.02; B02.04; J01.01; K02.01	;	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
91Z0	Мизийски гори от сребролистна липа Moesian silver lime woods	U1	B02.01.02; B02.04; F04.02	B02.01.02; B02.04; F04.02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
92A0	Крайречни галерии от Salix alba и Populus alba	U1	B02.01.02; C01.01; I02; J02.06; K02.01;	B02.01.02; C01.01; I02; J02.06; K02.01	G1a. G1b. G2a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Salix alba and Populus alba galleries		B02.04		G2b. G2c.
92C0	Гори от Platanus orientalis Platanus orientalis and Liquidambar orientalis woods (Platanion orientalis)	U1	J01.01; J02.06; B02.01.02	B02.04; J01.01; J02.06	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
92D0	Южни крайречни галерии и храсталаци (Nerio-Tamaricetea и Securinegion tinctoriae) Southern riparian galleries and thickets (Nerio-Tamaricetea and Securinegion tinctoriae)	U1	C01.01; I02; J02.06; K02.01; B02.04	B02.01.02; C01.01; I02; J02.06; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
95A0	Гори от бяла и черна мура High oro-Mediterranean pine forests	U1	G02.02; J01.01; C01.01.01	B02.04; G02.02; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
2110	Зараждащи се подвижни дюни Embryonic shifting	U1	C01.01.02; E01; E04; F04; G01.03.02; G02;	C01.01.01; C01.01.02; E01; E04; F04;	G1a. G1c. G2a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	dunes		H05.01; J02.12.01; C01.01.01	G01.03.02; G02; H05.01; J02.12.01	
2120	Подвижни дюни с <i>Ammophila arenaria</i> по крайбрежната ивица (бели дюни) Shifting dunes along the shoreline with <i>Ammophila arenaria</i> (white dunes)	U1	C01.01.02; E01; E04; F04; G01.03.02; G02; G05.05; H05.01; J02.12.01; C01.01.01	C01.01.01; C01.01.02; E01; E04; F04; G01.03.02; G02; G05.05; H05.01; J02.12.01	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
2130	Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни) Fixed coastal dunes with herbaceous vegetation (grey dunes)	U1	C01.01.02; E01; E04; F04; G01.03.02; G02; G05.05; H05.01; J02.12.01; B02.01.02	C01.01.01; C01.01.02; E01; E04; F04; G01.03.02; G02; G05.05; H05.01; J02.12.01	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
2180	Облесени дюни Wooded dunes of the Atlantic, Continental and Boreal region	U1	E01; E04; F04; G01.03.02; G02; H05.01; C01.01.01	B02.01.02; E01; E04; F04; G01.03.02; G02; H05.01	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
2190	Влажни понижения между дюните	U1	C01.01.02; E01; E04; F04;	C01.01.01; C01.01.02; E01;	G1a. G1c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Humid dune slacks		G01.03.02; G02; G05.05; H05.01; A04.01	E04; F04; G01.03.02; G02; G05.05; H05.01	G2a. G2b. G2c.
2340	Панонски вътрешноконтинентални дюни Pannonic inland dunes	U1	B01; C01.01.01; E01; E04; F04; H05.01; C01.01	A04.01; B01; C01.01.01; E01; E04; F04; H05.01	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
1130	Естуари Estuaries	U1	D03.01; E03; H01; J02; K02; M01; C02; D03.01	C01.01; D03.01; E03; H01; C02	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
1140	Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода Mudflats and sandflats not covered by seawater at low tide	U1	E03; F01; H01; H03; J02; K02; M01; C02; E03	D03.01; E03; F01; H01; H03; J02; K02; M01; C02	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
1150	Крайбрежни лагуни Coastal lagoons	U1	E04; F02.01; H01; H03; J02; K02; M01; C02; C01.01.01	E03; E04; F02.01; H01; H03; J02; K02; M01; C02	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
1210	Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси Annual vegetation of drift lines	U1	C01.01.02; E01; E04; G02; H05.01; E04	C01.01.01; C01.01.02; E01; E04; G02; H05.01	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
1240	Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове Limonium Vegetated sea cliffs of the Mediterranean coasts with endemic Limonium spp.	U1	H05.01; A02.03	E04; H05.01;	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
1340	Континентални солени ливади Inland salt meadows	U1	A04.01; C03.02; A02.03	A02.03; A04.01; C03.02	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
1410	Средиземноморски солени ливади Mediterranean salt meadows (Juncetalia maritimi)	U1	A04.01; E01; A02.03	A02.03; A04.01; E01	G1a. G1c. G2a. G2b. G2c.
1530	Панонски солени степи и солени блата	U1	A04.01; C03.02; D01.02; J01.01	A02.03; A04.01; C03.02; D01.02	G1a. G1c. G2a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Pannonic salt steppes and salt marshes				G2b. G2c.
4070	Храстови съобщества с Pinus mugo Bushes with Pinus mugo and Rhododendron hirsutum (Mugo-Rhododendretum hirsuti)	U1	A02.01;	J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4090	Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета Endemic oro-Mediterranean heaths with gorse	U1	D01.02; D02.01; E01.01; J01.01; E04.01; A02.01	A02.01; D01.02; D02.01; E01.01; J01.01; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c
40A0	Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества Subcontinental peri-Pannonic scrub	U1	D01.02; D02.01; E01.01; E04.01; A02.01	A02.01; D01.02; D02.01; E01.01; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c
40C0	Понто-сарматски широколистни	U1	D01.02; D02.01; E01.01; J01.01;	A02.01; D01.02; D02.01; E01.01;	G1a. G1b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	храстчета Ponto-Sarmatic deciduous thickets		E04.01; D01.02	J01.01; E04.01	G2a. G2b. G2c
8110	Силикатни сипеи от планинския до снежния пояс Siliceous scree of the montane to snow levels (Androsacetalia alpinae and Caleopsietalia ladani)	U1	D02.01; D01.02	D01.02; D02.01;	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c
8210	Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове Calcareous rocky slopes with chasmophytic vegetation	U1	D02.01; K02.01; C01.04.01; D01.02	D01.02; D02.01; K02.01; C01.04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c
8220	Хазмофитна растителност по силикатни скални склонове Siliceous rocky slopes with chasmophytic vegetation	U1	D02.01; D01.02	D01.02; D02.01;	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c
8230	Силикатни скали с	U1	E04.01; E01.01	D01.02; E04.01;	G1a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	пионерска растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii Siliceous rock with pioneer vegetation of the Sedo-Scleranthion or of the Sedo albi-Veronicion dillenii				G1b. G2a. G2b. G2c
5130	Съобщества на Juniperus communis върху варовик Juniperus communis formations on heaths or calcareous grasslands	U1	J01.01; E04.01; E01.01	E01.01; J01.01; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c
5210	Храсталаци с Juniperus spp. Arborescent matorral with Juniperus spp.	U1	J01.01; E04.01; E03	E01.01; J01.01; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c
3130	Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от Littorelletea uniflorae и/или	U1	F02.03; H01; J02; K02; M01; C01.01	E03; F02.03; H01; J02; K02; M01	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Isoeto-Nanojuncetea Oligotrophic to mesotrophic standing waters with vegetation of the Littorelletea uniflorae and/or of the Isoeto-Nanojuncetea				
3140	Твърди олиготрофни до мезотрофни води с бентосни формации от Chara Hard oligo-mesotrophic waters with benthic vegetation of Chara spp.	U1	E03; H01; J02; K02; M01; C02; E03	C01.01; E03; H01; J02; K02; M01; C02	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
3150	Естествени еутрофни езера с растителност от типа Magnopotamion или Hydrochariton Natural eutrophic lakes with Magnopotamion or Hydrocharition-type vegetation	U1	H01; J02; K02; M01; E03	E03; H01; J02; K02; M01	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
3160	Естествени дистрофни езера Natural dystrophic lakes and ponds	U1	H01; J02; K02; M01; C02.01; E03	E03; H01; J02; K02; M01; C02.01	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
3260	Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitricho-Batrachion Water courses of plain to montane levels with the Ranunculion fluitantis and Callitricho-Batrachion vegetation	U1	H01; H02; J02; K02; M01; C01.01	E03; H01; H02; J02; K02; M01	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
3270	Реки с кални брегове с Chenopodion rubric и Bidention p.p. Rivers with muddy banks with Chenopodion rubri p.p. and Bidention p.p. vegetation	U1	E03; H01; J02; M01; K01.02; A04.01	C01.01; E03; H01; J02; M01; K01.02	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
6110	Отворени калцифитни или	U1	C01.01.01; D01.02; E01;	A04.01; C01.01.01; D01.02; E01; E04;	G1a. G1b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi Rupicolous calcareous or basophilic grasslands of the Alysso-Sedion albi		E04; H05.01; A04.01	H05.01	G2a. G2b. G2c.
6150	Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества Siliceous alpine and boreal grasslands	U1	F04; G02; H05.01; A04.01	A04.01; F04; G02; H05.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
6170	Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества Alpine and subalpine calcareous grasslands	U1	F04; G02; H05.01; A02.03	A04.01; F04; G02; H05.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
6210	Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи) Semi-natural dry	U1	A04.01; D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01; A02.03;	A02.03; A04.01; D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (FestucoBrometalia) (*important orchid sites)				
6220	Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас Thero Brachypodietea Pseudo-steppe with grasses and annuals of the Thero-Brachypodietea	U1	A04.01; D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01; A04.01;	A02.03; A04.01; D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01	G1a.1,2,5,6,7,9,11,14,16,17,18,19,20,21,23,24 G1b.2,4,5,13,14,17,18,19,20,21,24 G2a. 2,4,21,24,25 G2b. 2,3,5,10,17,20,21,22,24 G2c.2,4
6230	Богати на видове картълови съобщества върху силикатен терен в планините Species-rich Nardus grasslands, on siliceous substrates in mountain areas (and submountain areas in Continental Europe)	U1	E04; F04; G02; H05.01; A02.03	A04.01; E04; F04; G02; H05.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
6240	Субпанонски степни тревни съобщества	U1	A04.01; D01.02; D02.01; E01;	A02.03; A04.01; D01.02; D02.01;	G1a. G1b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Sub-Pannonic steppic grasslands		E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01; A02.03;	E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01	G2a. G2b. G2c.
6250	Панонски лъсови степни тревни съобщества Pannonic loess steppic graasslands	U1	A04.01; D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01; A04.01;	A02.03; A04.01; D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
6260	Панонски пясъчни степи Pannonic sand steppes	U1	C01.01.01; A02.01		G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
6410	Ливади с <i>Molinia</i> на карбонатни, торфени или глинести почви (molinion caeruleae) Molinia meadows on calcareous, peaty or clayey-silt-laden soils (Molinion caenuleae)	U1	A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01; A02.01	A02.01; A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
6430	Хидрофилни съобщества от високи тревы в равнините и в планинския до	U1	A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01; A02.01	A02.01; A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	алпийския пояс Hydrophilous tall herb fringe communities of plains and of the montane to alpine levels				
6440	Алувиални ливади от съюза Cnidion dubii в речните долини Alluvial meadows of river valleys of the Cnidion dubii	U1	A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01; A02.01	A02.01; A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
6510	Низинни сенокосни ливади Lowland hay meadows (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	U1	A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01; A02.01; A02.03	A02.01; A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
6520	Планински сенокосни ливади Mountain hay meadows	U1	A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01; A02.03; A04.01	A02.01; A02.03; A03.02; A03.03; A04.01; E01.01; M01.02; E04.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
62A0	Източно	U1	C01.01.01;	A02.03; A04.01;	G1a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	субсредиземноморски сухи тревни съобщества Eastern sub-Mediterranean dry grasslands (Scorzoneratalia villosae)		D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01; A02.03; A04.01	C01.01.01D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01	G1b. G2a. G2b. G2c.
62C0	Понто-Сарматски степи Ponto-Sarmatic steppes	U1	C01.01.01; D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01; A04.01; E04	A02.03; A04.01; C01.01.01; D01.02; D02.01; E01; E04; F04; G02; H05.01; I01; J02.01;	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
62D0	Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества Oro-Moesian acidophilous grasslands	U1		F04; G02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1354	Кафява мечка Ursus arctos	U1	B03; F03.02.03; G	B03; F03.02.03; G	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1371	Дива коза Rupicapra rupicapra	U1	A04; F03.01; F03.02.03;	A04; F03.01; F03.02.03;	G1a. G1b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
			G01.03.02	G01.03.02	G2a. G2b. G2c.
1166	Гребенест тритон <i>Triturus cristatus</i>	U1	B02.02; D01.02; J01; K01.03	A04.02.03; B02.02; D01.02; J01; K01.03	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1171	Голям гребенест тритон <i>Triturus karelinii</i>	U1	B02.02; D01.02; E04; F01.01; J01; K01.03	B02.02; D01.02; E04; F01.01; K01.03	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1188	Червенокоремна бумка <i>Bombina bombina</i>	U1	B02.02; D01.02; H05.01; J01; K01.03	B02.02; D01.02; H05.01; J01; K01.03	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1220	Обикновена блатна костенурка <i>Emys orbicularis</i>	U1	A02.03; B02.02; D01.02; E04; F03.02.01; J01; K01.03	A02.03; B02.02; D01.02; F03.02.01; H05.01; I01; J01; K01.03	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1222	Южна блатна костенурка <i>Mauremys caspica</i>	U1	B02.02; D01.02; E04; J01; K01.03	B02.02; D01.02; F03.02.01; H05.01; I01; J01; K01.03	G1a. G1d. G2a. G2b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
					G2c.
1279	Ивичест смок <i>Elaphe quatuorlineata</i>	U1	A02.03; B02.02; C03.02; D01.02; E04; F03.02.01; J01	A02.03; B02.02; C03.02; D01.02; E04; J01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
5194	Пъстър смок <i>Elaphe sauromates</i>	U1	A02.03; B02.02; C03.02; D01.02; E04; F03.02.01; J01	A02.03; B02.02; C03.02; D01.02; E04; J01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
5364	Италиански тритон <i>Triturus macedonicus</i>	U1		A04.01.01; K01.03;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1217	Шипоопашата костенурка <i>Testudo hermanni</i>	U2	A02.03; B01.02; B02.02; C03.02; C03.03; D01.02; E04; F03.02.01; H05.01; J01;	A02.03; B01.02; B02.02; C03.02; C03.03; D01.02; E04; F03.02.01; H05.01; J01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1219	Шипобедрена костенурка <i>Testudo graeca</i>	U2	A02.03; B01.02; B02.02; C03.02; C03.03; D01.02;	A02.03; B01.02; B02.02; C03.02; C03.03; D01.02;	G1a. G1b. G2a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
			E04; F03.02.01; H05.01; J01;	E04; F03.02.01; H05.01; J01	G2b. G2c.
1293	Леопардов смок <i>Elaphe situla</i>	U2	C03.02; D01.02E04F03.0 2.01; J01	C03.02; D01.02; E04; F03.02.01; J01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1084	Осмодерма <i>Osmoderma egermita</i>	U1	B04; E06; J01.01	B01.02; B02.02; B02.04; B04; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1086	Кукуюс <i>Cucujus cinnaberinus</i>	U1	B04; E06; J01.01	B01.02; B02.02; B02.04; B04; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1088	Обикновен сечко <i>Cerambyx cerdo</i>	U1	B04; E06; J01.01	B01.02; B02.02; B02.04; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1089	Буков сечко <i>Morimus funereus</i>	U1	B04; E06; J01.01	B02.02; B02.04; B04; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
4011	<i>Bolbelasmus unicornis</i>	U1	B04; E06; J01.01	B01.02; B02.04; B04; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4022	Набръчкан пробатикус <i>Probaticus subrugosus</i>	U1	A02.01; A03; A04; B04; E06; J01.01	A02.03; A04; A05; B01; C03.03; D01.02; J01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4026	Рисодес <i>Rhysodes sulcatus</i>	U1	B04; E06; J01.01	B01.02; B02.02; B02.04; B04; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4053	Обикновен паракалоптенус <i>Paracaloptenus caloptenoides</i>	U1	A03.01; A04.01; B01; B04; E01; G02; J01.01	A03.01; A04.01; A07; B01; B04; E01; G02; J01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4013	Карабус <i>Carabus hungaricus</i>	U2	A02.01; A07; E06; J01.01	A02.03; A03.01; A05; B01; C01; D01.02; J01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4028	<i>Catopta thrips</i>	U2	A02.01; E01.01; G02.01	A02.01; E01.01; G02.01	G1a. G1b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
					G2a. G2b. G2c.
1302	Подковонос на Мехели <i>Rhinolophus mehelyi</i>	U1	A02.01; A07; B02.03; B04; E06.01; G01.04.02; G05.04; G05.08; H02	A02.01; A07; B02.03; B04; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1305	Южен подковонос <i>Rhinolophus euryale</i>	U1	A02.01; A07; B02.03; B04; E06.01; E06.02; G01.04.02; G05.04; G05.08; H02;	A02.01; A07; B02.03; B04; E06.01; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1306	Средиземноморски подковонос <i>Rhinolophus blasii</i>	U1	A02.01; A07; B02.03; B04; E06.01; G01.04.02; G05.04; G05.08; H02	A02.01; A07; B02.03; B04; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1307	Остроух нощник <i>Myotis blythii</i>	U1	A02.01; A07; B02.03; B04; E06.01; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08;	A02.01; A07; B02.03; B04; C03.03; E06.01; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
			H02;		
1308	Широкоух прилеп <i>Barbastella barbastellus</i>	U1	B02.01.02; B02.02; B02.03; B02.04; B03; B04; G05.08	B02.01.02; B02.02; B02.03; B02.04; B03; B04; G05.08	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1310	Дългокрил прилеп <i>Miniopterus schreibersii</i>	U1	A02.01; A07; B02.03; B04; C03.03; E06.01; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H02	A02.01; A07; B02.03; B04; C03.03; E06.01; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1316	Дългопръст нощник <i>Myotis capaccinii</i>	U1	A02.01; A07; B04; E06.01; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H01; H02;	A02.01; A07; B04; E06.01; G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H01; H02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1323	Дългоух нощник <i>Myotis bechsteinii</i>	U1	B02.01.02; B02.02; B02.03; B02.04; B03; B04; G05.08	B02.01.02; B02.02; B02.03; B02.04; B03; B04; G05.08	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1324	Голям нощник <i>Myotis myotis</i>	U1	A02.01; A07; B02.03; B04; E06.01;	A02.01; A07; B02.03; B04; C03.03; E06.01;	G1a. G1b. G2b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
			G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H02;	G01.04.02; G01.04.03; G05.04; G05.08; H02	G2c.
1381	Dicranum viride	U1		B02.02; B03; J01.01; J02.05; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1386	Buxbaumia viridis	U1	B02.02; B02.04; B03; J01.01	B02.02; B02.04; B03; J01.01; J02.05; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1393	Hamatocaulis vernicosus	U1		A04.01; E04; H01.03; J02.01; J02.05; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1516	Жлезиста алдрованда Aldrovanda vesiculosa	U1	H01.08; K02.01; M01.02	H01.08; K02.01; M01.02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1758	Сибирски див тютюн Ligularia sibirica	U1	B02; J02; J02.06; K03.01; M01.02	B02; J02; K03.01	G1a. G1b. G2a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
					G2b. G2c.
2079	Янкева кутявка <i>Moehringia jankaе</i>	U1		K02.01; M01.02;	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
2125	Емилипопово прозорче <i>Potentilla emilii-porii</i>	U1		A04.01; A04.03; B01.02; C01.01.01; I01; J01.01; K02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
2327	Обикновена пърчовка <i>Himantoglossum caprinum</i>	U1		A04.01; A04.03; B01.01; B01.02; E01.04; I01; J01.01; K02.01; K02.02; K04.01; M02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4067	Червено усойниче <i>echium ruscicum</i>	U1		A04.01; A04.03; D01.01; D01.02; D01.04; H05.01; I01; J01.01; K02.01; K02.02; M02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4096	Блатно петльово перо <i>Gladiolus palustris</i>	U1	A03.03	A03.03; A04.01; A04.03; D01.01; D01.02; J02.05;	G1a. G1b. G2a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
				J02.06; J02.07.02; K01.03; K02.01; K02.02; M01.02; M01.01; M02.01	G2b. G2c.
1428	Четирилистно разковниче <i>Marsilea quadrifolia</i>	U2	J02.05; J02.06; K01.03; K02.01; M01.02	J02.05; J02.06; K01.03; K02.01; M01.02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1902	Венерино пантофче <i>Surgipedium calceolus</i>	U2		K01.03; K02.01; K05.02; L09; M01.02; M01.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
4091	Татарско диво зеле <i>Crambe tataria</i>	U2		A02.01; A04.01; A04.03; B01.02; D01.01; D01.02; E01.04; H05.01; I01; K02.01; K02.02	G1a. G1b. G2a.
4103	Калописиева дактилориза <i>Dactylorhiza kalopissii</i>	U2	J02.05; K02.01	A04.01; A04.02; A04.03; D01.01; D01.02; J01.01; J02.05; J02.06; K01.03; K02.01; K02.02; M01.02; M01.01; M02.01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
4116	Карпатска тоция <i>Tozzia carpathica</i>	U2	J02.06; K01.03; K02.01; K02.02; M01.02	J02.06; K01.03; K02.01; K02.02; M01.02	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1122	Балканска кротушка <i>Gobio uranoscopus</i>	U1	H01; J02	H01; J02;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1130	Распер <i>Aspius aspius</i>	U1	C01; E03; F02; F05.01; F05.03; F05.04; H01; H02; H06.01; J02;	C01; E03; H01; J02	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1145	Виюн <i>Misgurnus fossilis</i>	U1	C01; E03; H01; H02; J02	C01; E03; J02	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1146	Балкански щипок <i>Sabanejewia aurata</i>	U1	C01.01; H01.03; H01.09; J02.02; J02.03; J02.05	C01.01; H01.03; H01.09; J02.02; J02.03; J02.05	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1163	Главоч <i>Cottus gobio</i>	U1	C01.01; H01.03; H01.09; J02.02;	C01.01; H01.03; H01.09; J02.02;	G1a. G1d.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
			J02.03; J02.05	J02.03; J02.05	G2a. G2b. G2c.
2484	Украинска минога <i>Eudontomyzon mariae</i>	U1	H01; J02	H01; J02;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
2511	Балканска кротушка <i>Gobio kessleri</i>	U1	H01; J02	H01; J02;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
2522	Сабица <i>Pelecus cultratus</i>	U1	H01; J02	H01; J02;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
2533	Голям щипок <i>Cobitis elongata</i>	U1	C01.01; H01.03; H01.09; J02.02; J02.03; J02.05	C01.01; H01.03; H01.09; J02.02; J02.03; J02.05	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
5291	Брияна <i>Alburnus sarmaticus</i>	U1	H01; J02	H01; J02;	G1a. G1d. G2a. G2b.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
					G2c.
6158	Gobio vladykovi	U1	H01; J02	H01; J02;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1078	Еуплагия Callimorpha quadripunctaria	FV	A04.01; A07; E01.01; H06.02; J01.01	A04.01; A07; E01.01; H06.02; J01.01;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1087	Алпийска розалия Rosalia alpina	FV	B04; E06; J01.01	B01.02; B02.02; B02.04; B04; J01.01;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1093	Ручеен рак Austropotamobius torrentium	FV	H01.01; H01.08; J02.05.05; J02.06.06;	B04; H01.01; H01.05; H01.08; J02.05.05;	G1a. G1d. G2a. G2b. G2c.
1352	Европейски вълк Canis lupus	FV	B03; F03; F03.02.03; F03.02.04; G	B03; F03; F03.02.03; F03.02.04; G;	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
1914	Карабус	FV	B04; E06; H01;	H01; J02.03;	G1a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	<i>Carabus menetriesi pacholei</i>		J01.01; J02.06; J02.10;	J02.05; J02.06; J02.10	G1b. G2a. G2b. G2c.
4039	Нимфалис <i>Nymphalis vaualbum</i>	FV		E01	G1a. G1b. G2a. G2b. G2c.
	Кръстат (царски) орел <i>Aquila heliaca</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status VU	A02; A03.03; A04.03; A07; A11; B01; B02; B07; C01.04; C03.02; C03.03; D02.01.01; F03.02.03; G01; H07; J01.01; J03.01.01; K; K03.01; K03.04; M01.01		G.1.a. G.1.b. G.2.a.
	Ловен сокол <i>Falco cherrug</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status EN	A02; A07; B07; C03.03; D02.01.01; E04; F03.02.02;		G.1.a. G.1.b. G.1.d.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
			F03.02.03; G01; G02.09; G05; I03.01; J03.01.01; J03.02.02; K03.01; K03.04		
	Червеногуша гъска <i>Branta ruficollis</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status EN	A07; A11; C03.03; E01.02; F02; F03.02.03; H01.09; J01.01; J03.01; J03.01.01; K03.04; M01.02		G.1.a. G.1.b. G.1.d. G.2.a.
	Къдроглав пеликан <i>Pelecanus crispus</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status VU	C03.03; D02.01.01; F03.02.03; H03.01; M01.01		G.1.a. G.1.b. G.1.c.
	Тръноопашата патица <i>Oxyura leucoccephala</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status EN	C03.03; F02; F02.01.02; F03.02.03; G01; G05; H01; H01.09; I01; J02.06; J03.01; K03.01; M01.02		G.1.a. G.1.b. G.1.d. G.2.a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	Белоока потапница <i>Aythya nyroca</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status NT	A11; C01.01.01; C03.03; D02.01.01; E01.02; F02; F02.01.02; F03.02.03; G01; G05; H01; H01.09; J02.04.02; J02.15; J03.01; K03.01; M01.02		G.1.a. G.1.b. G.1.d. G.2.a.
	Ливаден дърдавец <i>Crex crex</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status LC	A02.03; A03; A03.01; A03.03; A07; D01.02; D02.01.01; E01.02; F03.02.03; M01.01; M01.02		G.1.a. G.1.b. G.2.a.
	Тънноклюн свирец <i>Numenius tenuirostris</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status CR	D02.01.01; F03.02.03; G05; H01; J02.04.02; J03.02.02		G.1.a. G.1.d.
	Черен лешояд	Degree of threat	A05.01; A07;		G.1.a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
	<i>Aegypius monachus</i>	BirdLife Data zone status NT	B07; C01.04; C03.03; D02.01.01; E04; F03.02.02; F03.02.03; G01; G05; H05; J03.01; J03.01.01; J03.02.02; K; K03.01; K03.04; M01.01		G.1.b. G.2.a.
	Малък корморан <i>Phalacrocorax pygmeus</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status LC	B02; F02.01.02; F03.02.03; G05; H01; J01.01; J02.04.02; J02.13; J02.15; J03.01; K03.01; M01.01		G.1.a. G.1.b. G.1.d. G.2.a.
	Голям воден бик <i>Botaurus stellaris</i>	Degree of threat BirdLife Data zone status LC	A02; A07; B02; C01.01.01; C03.03; D01.02; D02.01.01; E01.02; F02; F03.02.03; H06.02; J01.01;		G.1.a. G.1.b. G.1.d. G.2.a.

Елемент (Тип природно местообитание или вид)		Природозащитно състояние (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹¹	Натиск и заплахи (кодове от доклада по чл. 17 на Директивата за местообитанията/доклада по чл. 12 от Директивата за птиците) ¹²		Приоритетни мерки (от раздел G)
код	Име		натиск	заплахи	
			J02.04.02; J02.13; J02.15; J03.01; K03.01; K03.04; M01.01; M01.02		

И МОНИТОРИНГ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА НПРД ЗА НАТУРА 2000

Мониторингът на НПРД цели да гарантира текущото управление на изпълнението на рамката с оглед на постигането на заложените в нея стратегически приоритети, и от друга страна, да осигури надеждното отчитане (междинно и окончателно) на постигнатите въздействия и резултати в следствие на реализацията на заложените в НПРД мерки. Това предполага изработването на система от индикатори, които да бъдат периодично проследявани и докладвани в процеса на прилагане на НПРД като хоризонтален програмен инструмент, както и осигуряването на мониторингови механизми и процедури, консолидирани в обща система, които да позволяват междинното и окончателно отчитане на постигнатите ефекти.

Предвид спецификата на НПРД не могат директно да бъдат приложени готови стандартизирани мониторингови процедури, използвани през периода 2007-2013г. Те следва да бъдат адаптирани за нуждите на управлението и изпълнението на НПРД, така че да осигурят наблюдението и докладването на най-малко две нива: програмно и проектно. Това не означава непременно създаването на качествено нова система за мониторинг. Ефективно за целите на НПРД могат да бъдат използвани съществуващите системи за наблюдение, както и създадените такива от оперативните програми като технологично и процесуално бъдат адаптирани и доразвити с цел осигуряване на наблюдение и отчитане на избраните за НПРД индикатори. Отчитайки стремежа към дигитализиране на управлението на средствата от ЕС, които са и основен източник за реализация на НПРД и оперативните програми, подходяща съществуваща система, която може да бъде доразвита и за нуждите на НПРД е Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН).

В съответствие с хоризонталния характер на НПРД е необходимо да се извърши стандартизиране и координиране на програмните индикатори за наблюдение на всички програми, чрез които рамката ще бъде реализирана като наборът от индикатори, избран за НПРД бъде целево инкорпориран и предвиден за наблюдение в съответните Оперативни програми. Това предполага осъществяването на добро ниво на взаимодействие между звената за мониторинг на отделните програми и координиращата изпълнението на НПРД институция. Подобна координация позволява прилагането както на централизиран така и на децентрализиран подход на управление и отчитане на изпълнението на НПРД. Като механизъм осигуряващ координацията на НПРД би могло да се използва реализацията на комуникационните приоритети и цели на Националната информационна и комуникационна стратегия за Натура 2000(НИКС) и по-специално Приоритет 5 “Техническа помощ” на НИКС, целящ именно ефективно взаимодействие и надежден информационен обмен на

програмно ниво между отделните участници.

Предвид гореизложеното може да се обобщи, че мониторингът на НПРД следва да се извършва на две основни нива:

- ✓ *Програмно ниво* – базира се на докладване на изпълнението на оперативните програми, в чиито обхват попадат съответните приоритети и мерки на НПРД. Той използва ресурса на оперативните програми за изпълнение на мониторингови функции и дейности, като адаптира/доразвива (при необходимост) съществуващите системи и процедури;
- ✓ *Проектно ниво* – базира се на докладване на изпълнението на приоритетите и мерките на НПРД, чрез реализацията на конкретни проекти. На това ниво могат да бъдат използвани както стандартизирани инструменти за наблюдение (напр. въпросници за бенефициенти) така и унифицирани проектни индикатори, които да бъдат задължителни за наблюдение и отчитане от бенефициентите. Управлението на получената информация от бенефициентите позволява двустранен контрол както от страна на съответния договарящ орган така и от страна на координиращата изпълнението на НПРД институция. Конкретният подход на управление на мониторинговите дейности следва да се избира по целесъобразност в съответствие с цялостната концепция за реализация на НПРД.

От гледна точка на реализацията мониторингът на НПРД може да бъде разглеждан като:

- ✓ *Директен* – включва прякото наблюдение и отчитане на индикатори, които не изискват допълнително агрегиране и са заложи на проектно и програмно ниво за постигане и отчитане;
- ✓ *Индиректен* – включва наблюдението и отчитането на показатели, които непряко доказват постигането на приоритетите на НПРД (напр. оценките за природозащитното състояние на видовете и местообитанията, включени в доклада по чл. 17 от Директивата за местообитанията и по чл. 12 от Директивата за птиците и обема на конкретните инвестиции в Натура 2000 места).

Предвид необходимостта от тези два вида мониторинг за целите на НПРД, не може да бъде приложен опростен и едностранен подход на наблюдение и отчитане на рамката. По тази причина администрирането на мониторинговите дейности на нивото на НПРД изискват използването на интегриран модел, включващ както децентрализиран модел на наблюдение и отчитане, така и централизиран. Децентрализираният подход дава възможност за целите на НПРД

да бъдат използвани съществуващите мониторингови системи и процедури на конкретните оперативни програми, а централизираният елемент следва да гарантира взаимната допълняемост, непротиворечивост и надеждност на консолидираната информация и респективно цялостното наблюдение на НПРД. Балансът между двата подхода е въпрос на оперативно изпълнение и договаряне между взаимодействащите си страни.

На базата на събраната информация за степента на постигане на избраните за НПРД индикатори за въздействие, резултати и продукти ще бъдат вземани управленски решения за актуализация на рамката при спазване на законово и процедурно установения ред. Съгласно чл. 8 на Директивата за местообитанията НПРД подлежи на актуализация на всеки две години. Този процес на актуализация следва да се синхронизира и с отчитането на изпълнението на Оперативните програми. Предвид факта, че настоящата рамка се базира на информация от периода 2007-2013г. , чието окончателно приключване и отчитане предстои в края на 2015г., първата актуализация на НПРД може да бъде предвидена именно през периода 2015-2016г. В съответствие с характера на НПРД и необходимостта реализацията на рамката да постига целите на Стратегията за биоразнообразието 2020 и в частност стратегическа цел 3 за спиране загубата на биологично разнообразие, актуализацията на НПРД следва основно да се съсредоточи върху следните аспекти:

- ✓ Адаптиране на НПРД към настъпилите промени в природозащитния статус на целевите видове и местообитания;
- ✓ Оптимизиране на използването на наличните ресурси за периода 2014-2020 с оглед на постигане на приоритетите на НПРД.

За целите на първата актуализация на НПРД следва да бъде предварително организиран процеса на събиране и анализ на необходимата информация от всички заинтересовани страни. За последващите актуализации на рамката може ще бъде използвана информацията, получена в хода на мониториране на нейното изпълнение, чрез механизмите на оперативните програми и директния мониторинг на изпълнението на рамката.

ⁱ Данните посочени в този раздел са от справка за напредъка на ПРСР към 01.08.2013г. публикувани на сайта на програмата.

ⁱⁱ <http://umispublic.minfin.bg/opPriorityLines.aspx?op=7>